

NE VAR?
YOK?!

GENÇLERLE

GÜVENLİ İLİŞKİLER

ÜZERİNE ÇALIŞMAK

Eğitmciler ve Danışmanlar için
UYGULAMA EL KİTABI

GENÇLERLE

GÜVENLİ İLİŞKİLER

ÜZERİNE ÇALIŞMAK

Eğitimciler ve Danışmanlar için
UYGULAMA EL KİTABI

Rasimpaşa Mah. Yavuztürk Sk. 22/1 Kadıköy/İstanbul

info@cinselsiddetlemucadele.org
cinselsiddetlemucadele.org

Hazırlayanlar

Nurgül Öztürk, *Psikolog*
Merve Karabulut, *Uzman Psikolog*
Efsun Sertoğlu, *Cinsel Sağlık Eğitmeni-Danışmanı*

Tasarım

Büşra Erinkurt, *Sanat Yönetmeni*

Basım

siviltoplumisleri.org

Ağustos 2017

Kingdom of the Netherlands

Bu broşür Hollanda Kraliyeti Başkonsolosluğu'nun desteği ile Ne Var Ne Yok?! Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Burada dile getirilen görüşler Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ne aittir. Dolayısıyla hiçbir biçimde Hollanda Kraliyeti Başkonsolosluğu'nun resmi görüşleri olarak değerlendirilemez.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1. NE VAR NE YOK?! PROJESİ

- Teorik Arka Plan	10
- Proje İçeriği	16
- Eğitimcilerin ve Gençlerin Paylaşımları.....	22
- Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır Araştırma Sonuçları.....	30

BÖLÜM 2. TEMEL BİLGİLER

- Kavramlar Sözlüğü	46
- Şiddet Türleri ve Tanımları	52
- Şiddet Döngüsü	56
- Şiddete Maruz Bırakılan Gençleri Desteklemek	58
- Flört Şiddetini Besleyen Mitler	60
- Güvenli İlişkinin Özellikleri	60
- İlişkide Güvenlik Cetveli	61
- Uyarı İşaretleri	63

BÖLÜM 3. UYGULAMA ÖNCESİ ÖNERİLER

- Gençlerle Güvenli İlişkiler Üzerine Konuşmak için 10 Öneri	66
- Güvenli Alan Oluşturma	69
- Kapsayıcı ve Güçlendirici Dil - Yaklaşım	70

BÖLÜM 4. UYGULAMALAR

- Çizgiyi Sil!	72
- Komik Değil!	76
- Doğru mu? Yanlış mı?	80
- Onay Aldın mı?	86
- Ne Var Ne Yok?!	91
- Seni Online Görmüşler	95
- Adını Koyalım: Şiddet	100
- Saygı Var, Şiddet Yok!	104
- Aşk Bu Değil	109
- Sevgi Var, Baskı Yok!	119

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği; 2014 yazında, cinsel şiddetin varlığının, meşruiyetinin ve yarattığı hasarların azaltılmasına ve ortadan kalkmasına yönelik çalışmalar yapmak; cinsel şiddeti daha görünür, konuşulur ve tartışılır kılmak; farklı cinsel şiddet biçimleri ile aralarında hiyerarşi kurmadan mücadele etmek üzere İstanbul'da kuruldu. Dernek ekibi 2014'ten bu yana; farklı meslek gruplarına, ebeveynlere ve gençlere yönelik eğitim, seminer, atölye ve farkındalık artırıcı etkinlikler düzenliyor; cinsel şiddet konusunda bilgilendirici görsel ve yazılı materyaller üretiyor ve özellikle koruyucu önleyici çalışmalar, medya, gençlik ve savunuculuk alanlarına odaklanıyor.

Başlarken

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği olarak; cinsel şiddetin kültür yoluyla öğrenilen ve normalleştirilen; dolayısıyla gerekli müdahaleler yapılsa önlenebilen bir sorun olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle çocuk ve gençlik alanında uygulamak üzere, cinsel şiddete karşı koruyucu-önleyici çalışmaların sayısının ve kapasitesinin artırılmasına yönelik adımlar atıyoruz.

Gençler arası sosyal/duygusal ilişkilerdeki şiddet olgusuna odaklandığımız "**Ne Var Ne Yok?!**" projesi bu alanda attığımız önemli adımlardan biri oldu. Lise gençlerinin ve eğitimcilerin toplumsal cinsiyet temelli şiddet, ayrımcılık, akran zorbalığı, sanal zorbalık ve flört şiddeti konularında farkındalıklarının artırılmasına yönelik pilot bir çalışma olarak tasarladığımız projenin uygulama aşamasını sizlerle paylaşarak, bu çalışmaların sizler aracılığıyla yaygınlaşabilmesini umut ediyoruz.

Kitabın ilk bölümünde proje hakkında detaylı bilgiye, projeye katılan eğitimcilerin ve gençlerin paylaşımlarına ve proje kapsamında yürütülen araştırmanın sonuçlarına değindik. İkinci bölümde eğitimcilerin uygulama öncesi ihtiyaç duyabileceği genel bilgilere, üçüncü bölümde önerilere yer verdik. Son bölümde ise hem proje süresince uyguladığımız hem de yararlı olabileceğini düşündüğümüz farklı uygulama egzersizlerini bir araya getirdik.

Eğitimciler olarak gençler arası ilişkilerde; şiddetin derecesi artmadan duruma müdahale etmekle olduğumuz kadar, şiddetin ortaya çıkmadan önlenebilmesini sağlamakla da yükümlüyük. Dileriz bu kitap; gençlerin zarar görmedikleri güvenli ilişkiler yaşamaları noktasında onları destekleyebilmeniz için çalışmalarınıza katkı sunacak bir kaynak olur.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği

BÖLÜM 1. NE VAR NE YOK?! PROJESİ

TEORİK ARKA PLAN

Ergenlik yalnızca şiddete maruz kalma değil, şiddetin uygulayıcısı olma açısından da riskin yüksek olduğu bir aşamadır (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008). Ergenin kendisine ya da bir başkasına yönelttiği veya gruplar arasında gerçekleşen şiddet ve istismar çok yeni konular olmamakla birlikte; gündeme taşınması, ciddi bir şekilde ve çok boyutlu olarak ele alınması yaklaşık son 10 yıllık bir döneme denk gelmektedir (Offenhauer, 2011). Bu nedenle alanda ergenler arası şiddeti çok boyutlu olarak ele alan çalışmaların artması önemlidir.

Ergenlik, çocukluktan geçişle birlikte ilginin, mahremiyetin, arkadaşlığın ve desteğin artık aile dışındaki unsurlardan arandığı ve zihinsel ve duygusal dünyanın dışı doğru açıldığı bir dönemdir (Wekerle, Wolfe, 1999; Glass, Fredland, Campbell ve ark., 2002). Ergenler arasındaki ilişkilerde en belirgin şekilde öne çıkan şiddet davranışlarının akranlar arası şiddet ve flört şiddeti olduğu söylenebilir. Araştırmalar ergenlerin, özellikle 14-15-16 yaş aralıklarında flört ilişkilerine başladıklarını ve şiddete maruz kalma risklerinin de paralel bir şekilde arttığını göstermektedir (Wekerle, Wolfe, 1999; Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008; Glass, Fredland, Campbell ve ark., 2002).

Flört şiddeti; flört yaşantısındaki birçok şiddet türünü kapsayan şemsiye bir kavram olarak kullanılmaktadır (T. Demirtaş, 2015). Bazı araştırmacılar flört şiddetinin kapsamını yalnızca eski ya da şimdiki partnere yönelik fiziksel güç kullanımı ya da bu gücü kullanma tehdidi olarak sınırlandırmaktadır. Ancak daha genel anlamıyla genelgeçer kullanımı, farklı derecelerde zarar verebilen her türlü kontrol edici ve hükmedici davranışlar bütünü olarak kabul edilmektedir (Wekerle, Wolfe, 1999; Glass, Fredland, Campbell ve ark., 2002). *(Flört şiddetinin tanımı, türlerini ve ilgili kavramları ilerleyen bölümlerde bulabilirsiniz.)*

Flört şiddeti yeni yeni gündeme gelen bir konu olmakla birlikte, bu konuda yapılan çalışmalar flört şiddetinin yaygınlığının yüksek olduğunu göstermektedir. Hacettepe Üniversitesi tarafından üniversite öğrencileri ile flört şiddetinin yaygınlığı üzerine yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 28,6'sı flört ilişkileri içinde şiddete maruz kaldıklarını

bildirmişlerdir (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008). 337 kadın üniversite öğrencisiyle yapılan bir başka araştırmada ise katılımcıların yüzde 29.1'i yaşadıkları flört ilişkileri içinde en az bir kere cinsel şiddete maruz bırakıldığını ifade etmiştir. Bu oran duygusal şiddet söz konusu olduğunda yüzde 77.4'e yükselmiştir. Fiziksel şiddet ise yüzde 37.1 olarak görülmüştür (Toplu, Hatipoğlu-Sümer, 2011).

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar flört şiddetinin farklı biçimlerine odaklanabilmektedir, ancak genel duruma bakıldığında araştırmalar kapsamında en yüksek oranda bildirilen şiddet türünün psikolojik şiddet olduğu, onu da fiziksel şiddetle ilgili bildirimlerin takip ettiği görülmektedir. Araştırmalarda en az oranda bildiri yapılan şiddet türü ise tahmin edilebileceği gibi cinsel şiddettir (Offenhauer, 2011).

2015 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; yaygınlığına ve yıkıcı etkilerine rağmen flört ilişkisi içinde gerçekleşen psikolojik saldırganlığın diğer şiddet türleri ile karşılaştırıldığında, üniversite öğrencileri tarafından önemsenmediği ve normalleştirildiği ortaya çıkmıştır. Bu durumun, üniversite öğrencilerinin psikolojik saldırganlığı bir problem olarak algılamamasına; sevgi, kıskançlık, aşk adı altında kabullenici tutumlar geliştirmesine ve uzun vadede bu davranışlara başvurmasına neden olabileceği düşünülmektedir (Toplu-Demirtaş, 2015).

Özellikle son yıllarda akıllı telefon ya da sosyal medya araçları üzerinden teknolojik yöntemlerin kullanılması yoluyla takip, gözetleme, casusluk yapma gibi davranışların ergenler arasında ilişkilerdeki sustimali ve şiddeti arttırdığı yapılan çalışmalar tarafından ortaya konmaktadır (Draucker ve Martsof, 2010). Bu alanda yapılan çalışmalar henüz az sayıda ve kısıtlı olsa da, sonuçlar teknolojik araçlar yoluyla gerçekleştirilen flört şiddetinin yüksek oranlarda olduğunu ve kapsamı bakımından yükselen bir tehdit haline geldiğini ortaya koymaktadır (Offenhauer, 2011). 2007 yılında ergenler arası flört şiddeti ve teknoloji üzerine yapılan araştırmadan çıkan sonuçlar bu savı destekler niteliktedir. Araştırmaya göre; katılımcı gençlerin yüzde 36'sı partnerleri tarafından günde 10 ila 30 kez arası cep telefonu ile aranmak suretiyle kontrol edildiklerini; yüzde 30 civarı ise benzer kontrol etme durumuna mesaj ve e-posta yoluyla maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Yine

aynı araştırmada; gençlerin yüzde 17'si teknolojik araçlarla iletişime yanıt vermemeleri durumunda başlarına geleceklerle ilgili partnerleri tarafından korkutulduklarını belirtirken; her 4 gençten 1'i şimdiki veya eski partnerleri tarafından telefon mesajları ya da sosyal ağlar üzerinden aşağılanma, küçümsenme, lakap takılma gibi davranışlara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Picard, 2007).

Yaş durumuna göre bakıldığında, flört şiddetinin yaygınlığının ve yoğunluğunun hem maruz kalan hem de uygulayan açısından erken yaş dönemlerinden ergenliğe doğru arttığı görülmektedir (Arriaga ve Foshee, 2004; Holt ve Espelage, 2005). 8. ve 9. sınıflarla 6 ay boyunca sürdürülen boylamsal bir çalışmada, flört şiddeti uyguladığını bildiren kişilerin oranının yüzde 20'den 32'ye, maruz kaldığını bildiren kişilerin oranının da yüzde 36'dan 48'e çıktığı tespit edilmiştir (Arriaga ve Foshee, 2004).

Cinsiyet açısından yaygınlık ve yoğunluk oranlarına bakıldığında ise yapılan araştırmalar sonucunda kız ve oğlan çocuklarının istismar bildirim oranlarının hemen hemen denk olduğu görülmüştür (Offenhauer, 2011; Arriaga ve Foshee, 2004).

Örneğin; yapılan geniş çaplı bir araştırmada, kız çocuklarının yüzde 9.8'i fiziksel olarak flört şiddetine maruz kaldığını bildirirken, bu oranın oğlan çocuklarında yüzde 9.1 olduğu görülmüştür (Centers for Disease Control and Prevention, 2008).

Bazı çalışmalar, özellikle flört şiddetinin fiziksel yolla gerçekleştirilmesi konusunda kız ve oğlan çocukları arasında maruz kalma açısından belirgin bir fark olmadığını göstermektedir (Arriaga ve Foshee, 2004). Fail olma ve maruz kalma açısından bakıldığında, kız çocuklarının da fail olma oranlarının yüksek olması açısından şiddet türleri arasında flört şiddetinin özgül bir yere sahip olduğu söylenebilir (Wekerle, Wolfe, 1999; Feiring, Deblinger, Hoch-Espada ve Haworth, 2002). Nitekim bazı araştırmacılar flört şiddetinin yoğunlukla karşılıklı şiddet biçiminde görüldüğünü ifade etmektedir (O'Leary, Slep, Avery-Leaf ve Cascardi, 2008). Samsun'da bir lisede yapılan araştırmada da çalışmaya katılan 251 lise öğrencisinin yüzde 77'si flört ilişkisi içinde şiddet uyguladıklarını, yüzde 72'si ise flört ilişkisi içinde şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir; ancak kadın ve erkek öğrenciler arasında flört

şiddeti uygulama ve maruz kalma açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (Fidan, Çakır, 2015). Bu bakımdan, program geliştiricilere ve psikolojik danışmanlara, uygulanacak önleyici ve müdahale edici programlarda kadın ve erkek öğrencileri birlikte, tek bir hedef kitle olarak düşünmeleri önerilmektedir (Toplu-Demirtaş, 2015).

Ancak yine de uygulanan şiddetin ciddiyeti, yarattığı sonuçlar ve etkisinin uzunluğu bakımından hala kız çocukların oğlan çocuklara oranla şiddetin mağduru olma oranlarının belirgin derecede fark ettiği görülmektedir (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008). Zira, uygulanan şiddet türleri açısından bakıldığında, oğlan çocukların daha yoğunluklu olarak flört ilişkisi içinde cinsel şiddet ve ağır fiziksel şiddet uyguladığı, buna karşın kız çocukların orta dereceli fiziksel şiddetin yanında daha yoğunluklu olarak sözel ve psikolojik şiddet uyguladığı ortaya konmuştur (Arriaga ve Foshee, 2004; Sears, Byers ve Price, 2007).

Flört şiddetinin yaygınlığını ve yoğunluğunu etkileyen unsurlar yaş ve cinsiyetten ibaret değildir. Etnik köken, cinsel yönelim/cinsiyet kimliği vb. gençlerin sahip olduğu diğer özelliklerin de flört şiddetine etkisi olup olmadığı araştırılmaktadır. LGBTİ+lar, özellikle cinsellik ve cinsiyet ifadeleri üzerinden toplumsal düzlemde yoğun ayrımcılığa uğradığı için LGBTİ+ ergenlerin flört şiddeti kapsamında neler yaşadığı özel dikkat gerektiren bir konu haline gelmektedir. Ergenliğin, yeniden keşfetme, kendini tanıma ve sorgulama, aitlik kurma ve ötekiyle ilişki kurma açısından özgül bir dönem olması nedeniyle LGBTİ+ ergenlerin bu süreci nasıl geçirdikleri yetişkinlikteki hayatlarını doğrudan etkileyen bir öneme sahiptir. Ancak, LGBTİ+ ergenler ve flört şiddeti üzerine yapılan çalışmalar kısıtlı bir niceliğe sahiptir (Offenhauer, 2011). Bunun bir sebebi, bu konuya henüz yeterince ilgi gösterilmemesi iken, diğer sebebi LGBTİ+ ergenlerin ayrımcılığa uğrama, etiketlenme, şiddete maruz kalma gibi durumlar sebebiyle anonim araştırmalarda dahi kendilerini açmak istememeleridir. LGBTİ+ ergenlerle yapılan kısıtlı sayıdaki araştırmalar, yaygınlık açısından LGBTİ+ ergenlerle na-trans ve heteroseksüel akranları arasında belirgin bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Ancak, na-trans – heteroseksüel akranlarından farklı olarak; LGBTİ+ ergenlerin, cinsel yönelimlerinin ve cinsiyet kimliklerinin açık edilmesi korkusu ve güvenlik kaygıları gibi özgül durumlarla da baş etmek zorunda olduklarını ortaya koymuştur (Freedner, Freed, Yang ve Austin, 2002).

Flört şiddeti; yalnızca kısa süreli etkileri açısından değil, uygulayan ve maruz kalanların yetişkinlik hayatını ve yetişkinlikteki ilişkileri doğrudan etkileyen bir olgu olması açısından da kritik bir problem alanıdır. Madde kullanımı, yeme ve uyku bozuklukları, riskli cinsel davranışların ortaya çıkması, intihar riskinin yükselmesi, travmatik belirtilerin ortaya çıkması, utanç ve suçluluk kaynaklı soyutlanma vb. gibi hem kısa dönemde hem de uzun dönemde derin etkiler bırakabilmekte, fiziksel ve psikolojik sonuçlara neden olabilmektedir (Aslan, Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Erdost ve Temel, 2008).

Yapılan tüm çalışmalar; ergenler arası ilişkilerde flört şiddetinin yaygınlığı, yoğunluğu, ortaya çıkma biçimleri ve sonuçları itibarıyla, hem bireylerin hem de toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığını doğrudan etkileyen ve ciddiyetle ele alınması gereken bir konu olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmalar, yapılan kısa süreli müdahale programlarının tutum ve algı değişiminde önemli olduğunu, ancak flört şiddetinde şiddet davranışlarının değişmesi için uzun süreli ve kapsamlı programların takip edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Farklı ülkelerde buna yönelik yapılan sınırlı sayıdaki uzun süreli programların etkili olduğu görülmüştür (Offenhauer, 2011). Flört şiddeti kritik bir toplumsal gerçek olarak önümüzde durmaktadır; okullar başta olmak üzere, bu konunun tespit ve müdahale edilebileceği yerlerde dikkatle ele alınmaması ve yok sayılması gençlerin yaşadıkları şiddeti ortadan kaldırmamakta; onları sessizleştirmekte ve şiddetin etkilerinin daha da derinleşmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, önleyici ve müdahale edici programlar bu alanda kritik öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Arriaga, X. B., Foshee, V. A. (2004). Adolescent Dating Violence: Do Adolescents Follow in Their Friends' or Their Parents' Footsteps? *Journal of Interpersonal Violence*, 19, 162.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., Temel, F. (2008). Ankara'da İki Hemşirelik Yükseköğretim Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması (Teknik Rapor). Ankara: HÜKSAM
- Centers for Disease Control and Prevention (2008). Youth Risk Behavior Surveillance – United States, 2007. *MMWR*, Vol. 57 <https://www.cdc.gov/mmwr/pdf/ss/ss5704.pdf>
- Feiring, C., Deblinger, E., Hoch-Espada, A., Haworth, T. (2002). Romantic Relationship Aggression and Attitudes in High School Students: The Role of Gender, Grade and Attachment and Emotional Styles. *Journal of Youth and Adolescence*, 31 (5), 373 – 385
- Fidan, S., Çakır, S. (2015). Lise Öğrencilerinde Şiddetin Farklı Bir Yüzü "Flört Şiddeti" TÜBİTAK https://www.academia.edu/29055840/Lise_flort_%C5%9Fiddet
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Linder, F., Rice, J., Wilcher, R. (2007). Typologies of Adolescent Dating Violence: Identifying Typologies of Adolescent Dating Violence Perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 22 (5), 498 – 519
- Freedner, N., Freed, L. H., Yang, Y. W., Austin, S. B. (2002). Dating Violence Among Gay, Lesbian and Bisexual Adolescents: Results From a Community Survey. *Journal of Adolescent Health*, 31 (6), 469 - 474
- Glass, N., Fredland, N., Campbell, J., Yonas, M., Sharps, P., Kub, J. (2002). Adolescent Dating Violence: Prevalence, Risk Factors, Health Outcomes and Implications for Clinical Practice. *Journal of Obstetric, Gynecologic& Neonatal Nursing*, 32 (2), 227 – 238
- Holt, M. K., Espelage, D. L. (2005). Social Support as a Moderator Between Dating Violence Victimization and Depression /Anxiety Among African American and Caucasian Adolescents. *School Psychology Review*, 34 (3), 309 – 328
- Offenhauer, P. (2011). Teen Dating Violence: A Literature Review and Annotated Bibliography. Washington: The Library of Congress O'Leary, K. D., Slep, A. M. S., Avery-Leaf, S., Cascardi, M. (2008). Gender Differences in Dating Aggression Among Multiethnic High School Students. *Journal of Adolescent Health*, 42, 473 – 479
- Picard, P. (2007). Tech Abuse in Teen Relationships Study. Illinois: Liz Claiborne, Inc. <https://www.loveisrespect.org/wp-content/uploads/2009/03/liz-claiborne-2007-tech-relationship-abuse.pdf>
- Sears, H. A., Byers, E. S., Price, E. L. (2007). Co-occurrence of Adolescent Boys' and Girls' Use of Psychologically, Physically and Sexually Abusive Behaviors in Their Dating Relationships. *Journal of Adolescence*, 30 (3), 487 – 504
- Toplu-Demirtaş, E. (2015). Psychological Aggression Perpetration Among Dating College Students: The Interplay of Societal, Parental and Personal Factors. A Thesis Submitted to the Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, 256, 258, 280
- Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer Z., W White J. (2013) The Relation Between Dating Violence Victimization and Commitment Among Turkish College Women: Does the Investment Model Matter?. *International Journal of Conflict and Violence*, Vol.7(2) 2013, 204
- Wekerle, C., Wolfe, D. A. (1999). Dating Violence in Mid-Adolescence: Theory, Significance and Emerging Prevention Initiatives. *Clinical Psychology Review*, 19 (4), 435 - 456

PROJE İÇERİĞİ

PROJE EKİBİ

Proje Koordinatörü: Nurgül Öztürk

İçerik: Nurgül Öztürk, Efsun Sertoğlu, Merve Karabulut

Uygulama: Nurgül Öztürk, Merve Karabulut

İzleme ve Değerlendirme: Özlem Çolak

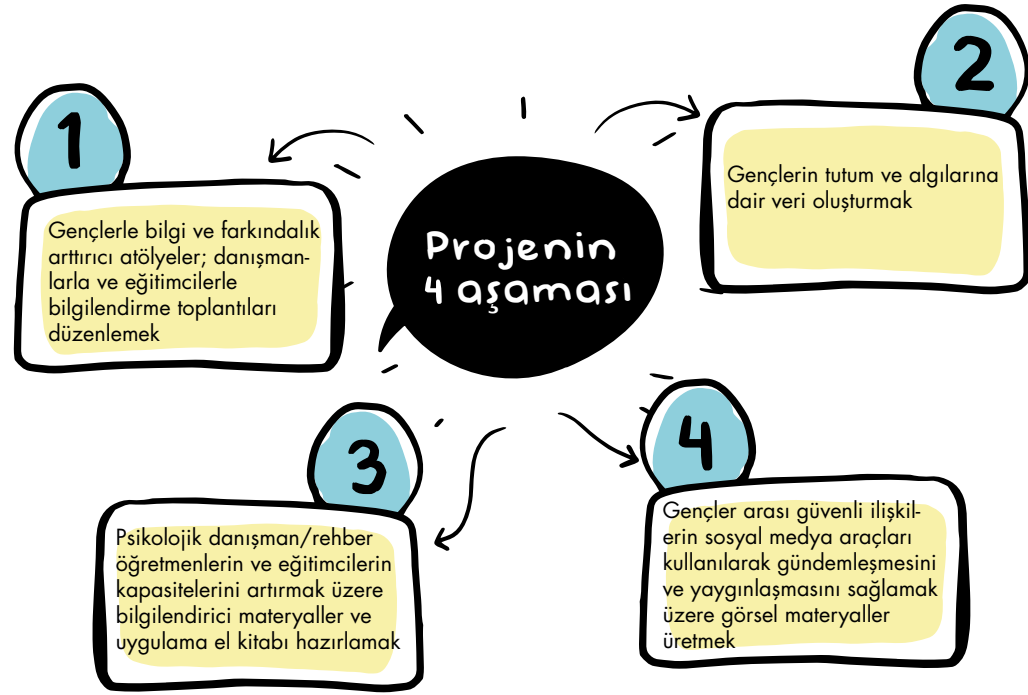
Logo, Afiş ve Broşür Tasarım: Büşra Erinkurt

Sticker ve Rozet Tasarım: Özge Özgüner

Atölye Materyal Tasarım & İllüstrasyon: Aslı Alpar

Ne Var Ne Yok?!; Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin ilk gençlik projesidir. Proje; toplumsal cinsiyet temelli şiddet, ayrımcılık, akran zorbalığı, sanal şiddet, flört şiddeti ve güvenli ilişkiler gibi konularda hem öğrencileri hem eğitimcileri bilgilendirmek, farkındalıklarını artırmak ve güçlendirmek; böylece şiddet vakalarını en aza indirmeye yönelik koruyucu-önleyici bir model geliştirmek üzere bir pilot çalışma olarak tasarlandı. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, İstanbul'daki 7 farklı kamu, özel ve meslek lisesinde, okul rehberlik birimleriyle işbirliği içerisinde yürütülen projenin sonunda; 'Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır: Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddeti Algılarına Yönelik Araştırma Raporu', eğitimcilere yönelik bilgilendirici broşür ve şu an elinizde bulunan eğitimciler ve danışmanlar için uygulama el kitabı hazırlandı.

Proje kapsamında; İstanbul'da 7 farklı lisede eğitim-öğretim gören Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileriyle sınıflar bazında 2 ders saati bir araya gelinerek; bu kitapta yer alan uygulamaların bir bölümü çalışılmıştır. Her çalışma okul rehber öğretmeni ya da branş öğretmeni eşliğinde gerçekleşmiştir. Ayrıca proje için üretilen görseller gençlerle dersler süresince paylaşılmıştır. Proje uygulama süresince yaklaşık 3500 gence ulaşılmıştır.

Neden böyle bir proje?

- Eğitim ortamında artan şiddet olayları ve gençler arasında şiddetin normalleştirilmesi
- Eğitimcilerin ve danışmanların, gençlerle yürütecekleri şiddeti önleme çalışmaları konusunda yöntem ve materyal eksikliği yaşaması
- Gençlerin sosyalleşme alanlarından biri okul olmasına rağmen; gençlik döneminin duygusal, cinsel ve sosyal gelişiminin önemli ve yok sayılamaz bir bileşeni olan flört olgusunun, toplumsal yapı nedeniyle bu alanlarda yeterince konuşulamaması
- Yaşadığımız dijital/görsel dünyada; şiddet konusunda gençlerin gelişim dönemine uygun bir dil ve yaklaşıma sahip, yaratıcı ve güçlendirici görsel materyallerin eksik oluşu

Bu projenin uygulama sürecinde yürütülen atölyeler ve bilgilendirme toplantıları aracılığıyla hedeflenen;

- Gençlerin sosyal ve duygusal ilişkilerindeki şiddet oranının azalmasına, tutum ve davranış düzeyinde kişisel sınır oluşturabilmelerine ve bu sınırları koruyabilmelerine,
- Gençlerin hayır deme ve hayır cevabını kabul etme becerisi kazanmalarına,
- Genç kadınların özgüvenlerinin artmasına ve kendilerini daha rahat ifade edebilmelerine,
- Gençlerde cinsiyetler arası eşitlik bilincinin yerleşmesine ve okulda yaşanabilecek toplumsal cinsiyet temelli şiddet olaylarının azalmasına,
- Rehber öğretmenlerin akran zorbalığı, sanal şiddet ve flört şiddeti vakalarına yaklaşım, müdahale biçimleri ve çözüm yöntemleri konusunda güçlenmelerine,
- Gençlerin ihtiyaç duydukları noktada okul rehber öğretmeninden bilgi ve danışmanlık alabilmelerine katkı sunmaktır.

EĞİTİMCİLER İÇİN BİLGİLENDİRİCİ BROŞÜR

GÖRSEL MATERYALLER

* Tüm görsel materyallerimize web sitesinden ulaşabilir, görselleri indirerek kullanabilirsiniz.

Rozetler

Stickerlar

Posterler

EĞİTİMCİLERİN PAYLAŞIMLARI

Uygulayıcılar için düzenlenen bu el kitabından, bu işe gönül verenler tarafından hazırlandığı için, keyifle yararlanacağınızı tahmin ediyorum. Kitaptaki örnek uygulamaları görev yaptığımız okulda öğrencilerin özgür iradeleri ile öğrencileri sıkmadan, yargılamadan, öğrenciler üzerinde baskı kurmadan ve onların aktif katılımı ile gerçekleştirdik. Öğrenciler için bakış açılarını geliştirmek, akranlarının düşüncelerini öğrenmek, akran ilişkilerinde yaşayabilecekleri sorunlar için mikro öğrenme imkanı bulmak her zaman mümkün değil. Öğrenciler bu uygulamalarla günlük hayatın pratiğini yapmış oldular. Uygulamalarda gençler arkadaşlarının, sosyal çevrenin tavırını incelediği gibi kendi değer ve yargılarını da sorgulama imkânı buldular. Güvenli ilişkilerin nasıl olduğunu ve güvenli ilişkiler için nasıl davranılması gerektiği konusunda farkındalık yaratan uygulamaları bizlerle paylaştıkları için Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ne teşekkür ediyorum.

Derviş Rıza Alkaç
Rehber Öğretmen

Bizler, lisede, ergen çocuklarla çalışan öğretmenler olarak, onların en çok önemsedikleri şeyin birbirleriyle kurdukları ilişkiler olduğunu biliyoruz. Ancak eğitim sistemi içinde, bugüne dek, ilişki biçimlerine, kişisel hak ve özgürlüklere, çatışmalara dair sistemli bir farkındalık çalışması olmaması, (olanların rehberlik servisinin ulaşabildiği sayılı alan ve kişiyle sınırlı olması) ilk andan itibaren Ne Var Ne Yok?! projesine dair merak ve heyecanımızın nedeni oldu. Onlar, öğrencilerimiz; bizi içine almaktan hiç hoşlanmadıkları kendi ilişki alanlarında ilk dostluk ve flört deneyimlerini yaşarken, bazı hak ihlallerinin nerelere varabileceği ve bunlardan kendilerinin nasıl yara alabilecekleri konusunda, doğal olarak, öngörüsüz ve savunmasızlar. Onları korumak adına, elimizden ge-

leni yapmaksa bizim birincil görevimiz. Bu çalışmada, bu bilinçle yola çıkarken biz de onlarla birlikte deneyimlemenin, tartışmanın ve öğrenmenin heyecanı içindeydik.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin eğitimci eğitimiyle başlayan bu proje sürecinin her aşamasında titiz bir işbirliği sürdürdük. Bizi sürecin her anına dahil ettikleri için, çok özverili ve hassas çalışma arkadaşlarımıza burada tekrar teşekkür etmek isteriz. Süreç boyunca, öğrencilerimiz ve biz, çeşitli kavramların içini hayatımızdan örneklerle doldurduk. Amaçladığımız koruma için ilk adımları böylece atmış olduk. Bir yandan çok hızlı dönütler alırken, bir yandan da uzun vadede ortaya çıkacağını umduğumuz bir farkındalığın tohumlarını attığımıza inandık. Bu umut ve inancı diri tutarak, harika bir işbirliği içinde, süreci -şimdilik- bitirdik.

Biz ve başka eğitimci arkadaşlarla, büyüyerek ve umudu büyüterek tohumlar atmaya devam etmek ve fidanları görmek dileğiyle...

Öznur Şahinler
Edebiyat Öğretmeni

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ni, 2 sene önce, arka arkaya gelen istismar vakası haberlerinden sonra; eğitimciler olarak uzmanlardan destek alma ihtiyacı duyduğumuzda tanıdım. O süreçte yaptıkları çalışma, istismar ve cinsel şiddet hakkında farkındalık ve bilgime önemli katkı sağlamıştı. Akabinde derneğin gençlerle flört şiddeti üzerine bir çalışma yapacağı bilgisini aldım. Çalıştığım okulda fiziksel şiddet çok sık ve yoğun yaşanmamakla birlikte, gençlerin şiddetin farklı türleriyle -yer yer mağdur yer yer fail olarak - iç içe olduğunu farkındaydım. Fakat konuyla ilgili yeterince yapılandırılmış çalışma/kaynak ve donanıma sahip olmadığımız için özellikle önleyici çalışmalar konusunda yapabildiklerim çok sınırlı, yetersiz kalıyordu. Ayrıca aynı dönemde birkaç

öğrencim arasında yaşanan, tam da flört ve sanal şiddet ekseninde gelişen ve çok geç haberdar olduğum bir örnekle karşı karşıyaydım. Dolayısıyla büyük bir heyecan ve sevinçle projeye katılmaya karar verdim.

Öğrencilerin arasında, izleyici olarak atölyelere katılmak benim için çok öğretici oldu. Gençler okul dışından uzmanlarla yapılan bir çalışmada, söz hakkı verildiğinde, yaratılan güvenli ortamın da etkisiyle kendilerini çok rahat ve özgürce ifade ediyorlardı. Şiddet türlerini, toplumsal cinsiyet rollerini sınıfta uygulanan etkinlikler aracılığıyla tartışırken kendi deneyim ve bakış açılarını gözden geçirmelerini, farkındalıklarının artışı gözlemek oldukça heyecan vericiydi. Etkinlikler sırasında ve sonrasında geçmişte yaşadığı, hala yaşamakta olduğu farklı şiddet vakalarını paylaşan öğrenciler oldu. Hatta o dönem gençler arasında yaygın bir biçimde sanal şiddet aracı olarak kullanılan bir telefon uygulamasından ve o uygulama yüzünden öğrenciler arasında hızla büyüyen problemlerden, bu etkinliklerden biri sırasında sanal şiddet bahsederken haberdar olduk. Yapılan çalışmalar, maruz kaldıkları pek çok davranışın şiddet olduğunu ve şiddetin mağduru olmalarının kendi suçları olmadığını net bir şekilde anlamalarını sağlamıştı. Şiddete maruz kaldıklarında okulda rehberlik servisi ve güvenilir bir öğretmenden destek alabileceklerinin sık sık altının çizilmesinin de bu paylaşımlar için gençleri cesaretlendirdiğini düşünüyorum. Bu arada "rehber öğretmen de olsa öğretmen sonuçta" cümlesiyle ifade ettikleri bize dair güvensizlikleriyle yüzleşmek, bu yargılarını aşma fırsatı bulmak bu çalışmanın benim açımdan diğer önemli bir kazanımı oldu.

Çalışma tamamlandıktan sonra da öğrencilerin birbirlerini koridorda/sınıfta cinsiyet ayrımcı ifadeleri ile ilgili olarak uyarabildiklerini; sözel ve psikolojik şiddet uygulayan arkadaş ve öğretmenlerinin davranışlarının adını koyabildiklerini gözlemek projenin sınırlı zamanda ne büyük ve kalıcı değişim yarattığını göstermiş oldu.

Esra Sokullu
Rehber Öğretmen

Ne Var Ne Yok?! projesini ilk duyduğumda, bu projenin kesinlikle kendi görev yaptığım kız lisesinde de uygulanması gerektiğini düşündüm. Çünkü sadece kızların olduğu bir okulda okuyan bir gençsen, genellikle sosyal bir erkek arkadaşın yok demektir. Erkeklerle gündelik bir ilişki içinde değilsen; diğer cinsiyetle arkadaş olarak ilişki kuramadığın, sadece sevgili olabileceğini düşündüğün, nasıl davranacağını bilmediğin ve yaşadığın ilişkilerde de bu nedenlerle şiddetin yoğun olarak var olduğu bir hayatın içindesin demektir. Rehberlik birimi olarak gençler arasında flört şiddetinin yaşandığını öğrencilerimizden çok dinliyorduk. Dolayısıyla bazen yaşadıkları şiddeti fark etmedikleri ya da bu şiddet davranışlarından rahatsız olmadıkları durumlar; bazen de kendi yaptıkları şiddet davranışları hakkında farkındalık yaratma amaçlı bireysel destek çalışmaları yürütüyorduk. Fakat sınıfın hep birlikte bu konuya değinebileceği ve bu konuları bir arada tartışabileceği bir çalışma yapmamıştık. Çünkü bunun için elimizde yeterli materyal yoktu ve bu konudaki konuşmalar biraz havada kalabiliyordu. Gençler arası şiddet davranışlarının arttığı, özellikle flört ilişkilerinde normal karşılanmaya başlandığı, çok olumsuz sonuçlarla karşılaşana kadar önemsenmediği bir zamanda yapılan her çalışmanın çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Proje uygulama sürecinde ilk başta öğrenciler konuşmaktan çekinse de, daha sonra bu konudaki fikirlerini rahatlıkla ifade ettiler. İlk defa bu konuda sınıf olarak ciddi bir şekilde konuyu ele aldılar ve farkındalık kazandılar.

Sonrasında bu projenin okulda uygulanmasından duydukları memnuniyeti "Okulumuz çok iyi bir okul, değişik ve faydalı çalışmalar uygulanıyor" ya da "İlgilendiğim bir konuydu, bizim okulumuzda yapılmasına çok sevindim" gibi cümlelerle ifade etmeleri bizi de mutlu etti. Okulumuza ve öğrencilerimize yaptıkları katkılardan dolayı projeyi hazırlayan ve uygulayan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ne çok teşekkür ederim.

Fatma Ayan
Rehber Öğretmen

Bence...

- "Bizlere verdiğiniz bilgileri ailelere de verseniz çok iyi olur.!!
"Dünyayı ne var ne yok ekibi yönetsin :)"
- "Böyle şeylere derslerden daha çok ihtiyacımız var.!!
"Herkesin kafasında soru işareti olarak kalan; ancak toplum kaygısı yüzünden dile getirilemeyen konuları konuşmamız çok güzeldi.!!
"Bu eğitimin tüm topluma uygulanması gerek.!!
"Bize yapılan bu eğitim ilkokullarda da yapılırsa yararlı olur. Eğitim ilkokulda başlar ve çocuklar daha çok orada gördükleriyle hayatlarına devam eder, onları uygularlar.!!
"Yeterli zaman yoktu. Ne var ne yok projesi birkaç gün daha sürmeliydi.!!
"Hayatımızın büyük bir bölümünü okulda geçirdiğimiz için bu bilgileri burada kullanmalıyız.!!
"İnsanların kafasına bunları zorla da olsa sokun!!
"Okullara daha çok afiş asılmalı, rozetler dağıtılmalı ki herkes daha dikkatli olsun.!!
"Böyle faaliyetlerin her zaman her eğitim döneminde insanlara aktarılmalı, ben ve benim gibi öğrenciler için zorunlu ders olmalı.!!
"Daha çok bu tür konferanslar yapın kulüpler kurun, kurun ki buna daha fazla ihtiyaç kalmasın.!!
"Böyle konuları rahatlıkla tartışmak ve okulumuzun da destek olması bizi daha iyi yapıyor.!!

NE VAR YOK?!

Ne Öğrendim...

- "Bir şeyi istemiyorsam hayır demekten korkmamalıyım. Kimse bana sahip değil, kendi sınırlarımı kendim koyar, kendi çizgimi kendim çizerim.!!
"İzin alma ve vermenin önemi (consent) aklımda kalan en önemli şey. Şiddet gördüğümde bunu rehber öğretmenlerimle paylaşabileceğimden artık eminim.!!
"Bize haklarımızdan bahsedildi, bilmediğim şeyler öğrendim.!!
"Bu eğitim çok iyi oldu. Çünkü ne kadar yanlış şeyler yaptığımızı fark ettim.!!
"Az ve önemsemediğimiz şeyleri başka birisinin önemseyebildiğini ve şiddetin sadece temasta olmayacağını öğrendim.!!
"Şiddet içinde olduğumuzu öğrenmek üzdü. Farkında olmadan şiddet uyguladığım için de üzgünüm.!!
"Slayt çalışmalarında sadece toplumda kadının ezilmediğini, erkeklerin de ayrıca baskı altında olduğunu görmüş oldum.!!
"Aslında abartı olan şeylerin günümüzde ne kadar normal gösterildiğini öğrendim.!!
"Kız ve erkek ortamında konuşulması en zor şeylerden birisi olan bir konuyu ele aldık. Bence beklediğimizden güzel bir çalışma oldu.!!
"Öğrendiğim yeni kavramları (türcülük vs.) kullanıp, teorik olarak üzerinde çalışıp, hayatıma dahil ettim.!!
"Cinsel şiddetin günümüzde daha üstü örtülü şekillerde olabileceğinin farkına vardım.!!
"Günlük hayatta bilmemiz gereken ama başkaları ile paylaşamadığımız konuları konuştuk.!!
"Eşitsizliği yok edebiliriz.!!
"İnsanın sevgilisini kısıtlamasının ona sevgi göstermeye tekabül etmediğini öğrendim.!!
"Şiddet olaylarının bildirilmesi gerekir.!!
"Yaşadığımız herhangi kötü durumda içimize kapılmak kalmayıp, bize yardım edebilecek kişilere ulaşmalıyız.!!
"Bilimsel gerçeklerin anlatıldığı dersti. Flört şiddetinin hepimiz farkındayız ama anatomik olarak bilmediğim konular vardı.!!
"Hayır" demek sorun yok :)!!
"İnsanlar uyurken çay istemiyorlar.!!
"Hiçbir şeye mecbur değiliz. Kendimizi öyle hissetsek de...!!
"Bize hayatı daha doğru şekilde aktardılar.!!
"İnternet hakkındaki bilgiler, çünkü günlük hayatta sosyal medyaya bir sürü fotoğraf koyuyoruz.!!

NE VAR YOK?!

En Çok...

"Stickerlar konuştuğumuz konuların akılda kalmasına, sürekli hatırlanmasına yardımcı oldu. Böylece işlediğimiz ders hemen unutulmadı, öğrenciler arasında bu konunun tartışılmasına ortam sağladı. "

"Çalışmalarda benim fikrim sorulduğu için mutlu oldum. "

"En çok toplumsal cinsiyet konusu hoşuma gitti. Çünkü bu durum gerçekten hayatımızda bazı şeyleri zorlaştırıyor. "

"Çeşitli formlar doldurmak çok hoşuma gitti. Bunu yaparak bizim düşüncelerimizi önemseyişinizi belli ettiniz. "

"Rahatça soru sorabilmemiz için güvenli bir ortam yaratılması hoşuma gitti. "

Özgür ve söz hakkı sahibi olduğumu hissettim.

"Sınıftaki bir arkadaşımın "aşırı kıskançlık sevgi göstergesi midir?" sorusuna; sakince tartışmanın sonunda herkesin "hayır değildir, aşırı kıskançlık şiddettir" demesi. "

"Herkes fikirlerini açıkça belirtti, bunları dersten sonra bile konuştuk. Rozet ve stickerlar çok hoşuma gitti. Toplu taşımada çantamıza bakıp az da olsa bilgilenebilir insanlar. "

"Hayatımda bir şeyleri değiştirecek tek atölyeydi. Gerçekten bir şeyler kaptım, en azından sigara içen birisi sigaranın zararlarını anlatmadı. "

"Sesimizi korkmadan çıkarmamız için güzel bir çalışma. "

"Beni anlatması hoşuma gitti. Yaşadığım şeyi hiç tanımadığım birinden dinledim adeta. "

NE VAR YOK?!

Bundan Sonra

"Mesela kadınlar araba kullanamaz diyorlar, ben de sadece kadınlara özel araba kursu açar daha çok kadının katılımını sağlarım. "

"Aslında cinsiyet ayrımcılığını her ne kadar istemesek de; kelimelerimize bile yerleşmiş olan "kız gibi, adam gibi" kalıbını günlük yaşantımızda ister istemez kullanıyorduk. Kelimelerime daha çok dikkat eder oldum. "

"Birine karşı rahat rahat konuşamıyorsam, bana saygı duymuyorsa; o güvensiz ilişkiyi orada bitirmek gerektiğine olan kararım kesinleşti. "

"İsrar etmeyi ve üstelemeyi azaltacağım. "

"Kız arkadaşım ile ilişkiyi gözden geçireceğim. "

"Sosyal medyada paylaştığım ve paylaşacağım şeylere daha çok dikkat edeceğim, çünkü başkalarının kişisel haklarını çiğneyebiliyoruz. "

"Hayır!" kelimesinin naz yapmak olmadığını insanlara anlatmayı düşünüyorum. "

"Rahatsız hissettiğin zaman gidebilirsin. Seni üzüyor veya canını acıyorsa o kişiden uzaklaş. "

"Bazı zamanlarda karşımdaki insanı zorladığımı fark ettim. Daha dikkatli olacağım. "

"İlişkilerimde şiddeti normalleştirmeyeceğim. "

NE VAR YOK?!

GENÇLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET VE FLÖRT ŞİDDETİNE YÖNELİK ALGILARI ARAŞTIRMA RAPORU

“Ne Var Ne Yok?” projesinin uygulama sürecinin diğer bir aşaması olan bu araştırma aracılığıyla; gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine bakışları ve bu rollerin hayatlarına yansımaları, şiddeti nasıl gördükleri, neyi şiddet olarak kabul ettikleri, sanal ortamda uygulanan şiddet konusuna bakış açıları, şiddetle ilgili toplumsal ve güncel olayları nasıl yorumladıkları, eğitim ortamında nelerle karşılaştıkları, güvenli ve güvensiz ilişki tanımları, şiddete maruz bırakıldıklarında kimden yardım istedikleri konularındaki algılarına dair veri oluşturuldu. Bu verilerin elde edilmesiyle hedeflenen;

- Şiddet konusunda gençlerin algılarının ve düşüncelerinin görünür kılınması,
- Şiddete sebep olan dinamiklere dair durum analizi yapılabilmesi
- Şiddeti önleme noktasında gençlerin algı ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalara yol gösterebilecek istatistiki bilginin sunulmasıydı.

Araştırmaya, projenin uygulandığı sınıflardan; **14-18 yaş** arası toplam **3.153 öğrenci** katıldı. Araştırmada sınıflara göre iki farklı ölçek kullanıldı. 3.153 öğrenciden 1.361’i **Akran Şiddeti Tutum Ölçeği**ni doldürürken, 1.792’si **Flört Şiddeti Tutum Ölçeği**ni doldürdü.

* Burada sonuçların bir kısmına yer verdiğimiz araştırmanın tamamını derneğin web sitesinde bulunan projeler bölümünden inceleyebilirsiniz.

Erkekler birbirine sarılmıyor ama kızlar rahat rahat sarılıyor, el ele yürüyor koridorlarda.

- 15 Yaş -

Kızlar basketbol oynamaz gibi düşünüyor. Okulda oynayan kız olmadığı için ben de oynayamıyorum; erkekler de aralarına almıyor.

- 16 Yaş -

Toplumsal cinsiyet rolleri psikolojik baskıyla bize şiddet olarak dönüyor.

- 16 Yaş -

En iyi kadın futbolcuyu getirin, en kötü erkek futbolcudan daha kötü oynar.

- 15 Yaş -

Kızlar arabayla oynamak istediğinde kabul edilebiliyor, fakat oğlanlar ip atlamak istediğinde sorun oluyor.

- 15 Yaş -

Çok önemli diğer bir konu da bu normlarla ilgili sürekli bir 'ispat' mecburiyetinde bırakılmamız. Burada tartışırken bile kadınların da güçlü olduğunu ispatlayan örnekler bulmaya çalışıyoruz. Kimseye bunu ispatlamak zorunda değiliz ve olmamalıyız.

- 17 Yaş -

Erkek kavgacı değilse bu ülkede yaşayamaz.

- 16 Yaş -

Ben küçük yaşta beri pc oyunları oynuyorum ya da futbola ilgili duyuyorum diye çevremdekiler şaşırıyor. Sanki oyunlar bir cinsiyet için yapılıyor gibi; bu bilinçaltına yerleşiyor.

16 Yaş

"Bir kadınla konuşuyorsun, dikkat et" denmesi çok saçma, herkesle konuşurken dikkat edilmeli.

- 16 Yaş -

Neden erkeklerin sünneti kutlanıyor, törenler yapılıyor da; kızların adet dönemi utanç konusu oluyor?

- 16 Yaş -

Kadın-erkek eşitliği derken bile ayrım yapmıyor muyuz? Neden kadın, erkek diyoruz?

- 16 Yaş -

Erkeklerin sürekli seks düşünmesi kabul edilir bir durum olduğu için rahat rahat cinsellikle ilgili konuşuyorlar. Kadınların konuşması ise tabu olduğu için bizim aşımızdan durum farklı oluyor.

- 16 Yaş -

Köye gittiğimde kafam karışıyor bu konularda. Gelenekler var orada. Anneannem yemeği önce benim önüme koyuyor, çünkü erkekler önce yer bizim köyde. O zaman ne yapmalıyım?

- 15 Yaş -

Neden masallarda hep Kükedisi bir erkeğin gelip onu kurtarmasını bekliyor?

- 16 Yaş -

İskoçya'da erkekler etek boyuyla ilgili baskı yapıyorlar mı sizce?

- 16 Yaş -

Bir erkek olarak tayt giymiyorum; giyince dalga geçiyorlar.

- 15 Yaş -

Kapalı giyinince kezzab, paçoz; açık giyinince yolu ya da yelloz oluyoruz.

- 16 Yaş -

Neden erkekler çiçek hediye edilmiyor?

- 15 Yaş -

Erkekler ağlamaz değil aslında; göstermeden ağlar.

- 16 Yaş -

Kızlar arabayla oynamak istediğinde kabul edilebiliyor, fakat oğlanlar ip atlamak istediğinde sorun oluyor.

- 15 Yaş -

Toplumda kadın ve erkeği birbirinden ayıran bu çizgi kalkmalı.

- 17 Yaş -

Bu cinsiyet kalıpları nedeniyle kişi yapmayı sevdiği bir şeyi artık yapmıyabiliyor.

- 17 Yaş -

Toplum ancak gençlerin farkındalığı sayesinde değişebilecek, ben umutluyum.

- 18 Yaş -

Biz ne düşünersek düşünelim; toplum değişmedikçe bunlar aynı kalacak.

- 18 Yaş -

Bizim doğamızda var kadınları korumak. Hayvanlar bile böyledir; bilmiyor musunuz.

- 16 Yaş -

Gençlerin Flört Şiddeti Algıları

HER 4 GENÇTEN 3'Ü
Şiddet gören bir kişinin ilişkiji kolayca bitirebileceğini

HER 5 GENÇTEN 3'Ü
Sevgilisini önemseyen kişinin onun kiminle, nerede, ne yaptığını kontrol edebileceğini

HER 2 GENÇTEN 1'i
Genellikle eğitimsiz insanların şiddet uyguladığını

HER 10 GENÇTEN 3'Ü
Şüphelendiklerinde sevgililerinin telefonlarını kontrol edebileceklerini

HER 10 GENÇTEN 3'Ü
İlişkinin iyi gitmesi için bazen istenmeyen davranışlara da evet denebileceğini

HER 5 GENÇTEN 2'si
Sözel şiddetin fiziksel şiddet kadar zarar verici olmadığını

HER 5 GENÇTEN 2'si
Kıskançlığın sevgi göstergesi olduğunu

düşünüyor

* Bu veriler; Ne Var Ne Yok Projesi?! kapsamında 3153 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen "Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır: Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddetine Yönelik Algıları Araştırması"ndan elde edilmiştir.

NE VAR?
YOK?!

Flört İçi Şiddet Davranışları

Gençlerin;

%65'i

Kiminle, nerede, ne yaptığını kontrol etmenin / kısıtlamalar koymanın

%2'si

Tokat atmanın

%7'si

Tehdit etmenin

%16'si

Sürekli bağırmanın/ hakaret etmenin

%18'i

Cinsellik için ısrarcı davranmanın

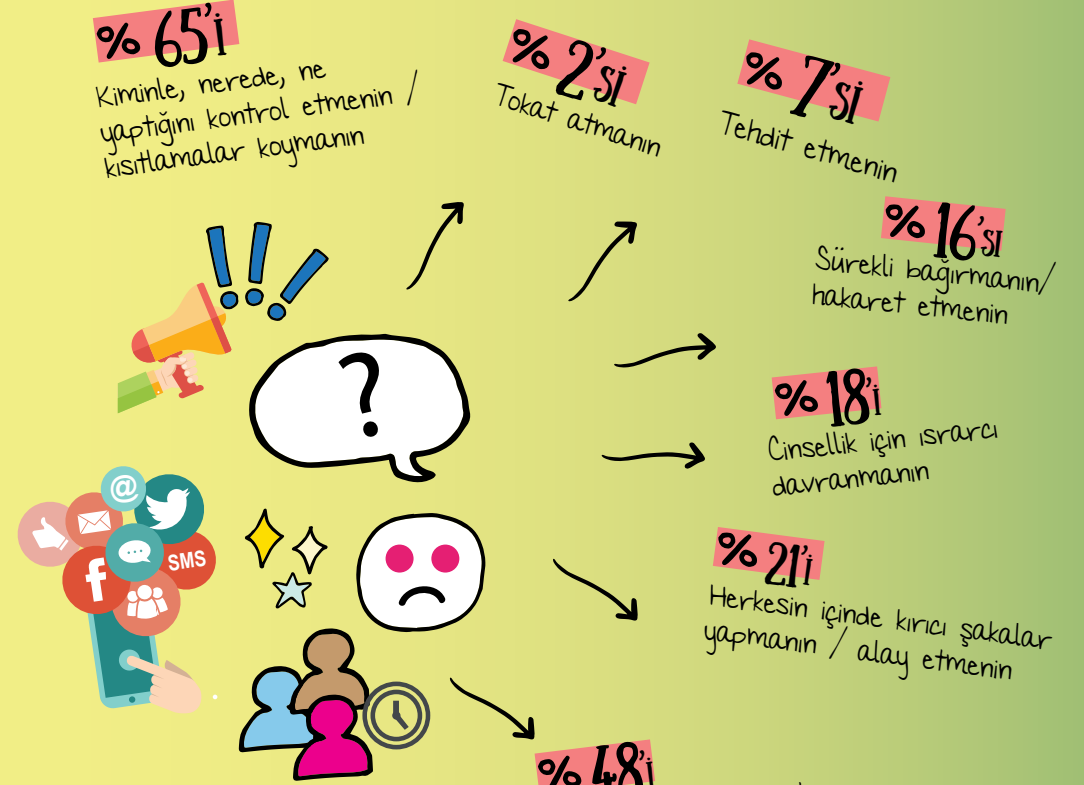
%21'i

Herkesin içinde kırıcı şakalar yapmanın / alay etmenin

%48'i

Sürekli kendisiyle vakit geçirmesi için baskı yapmanın / ısrarla mesaj atmanın

şiddet olmadığını düşünüyor

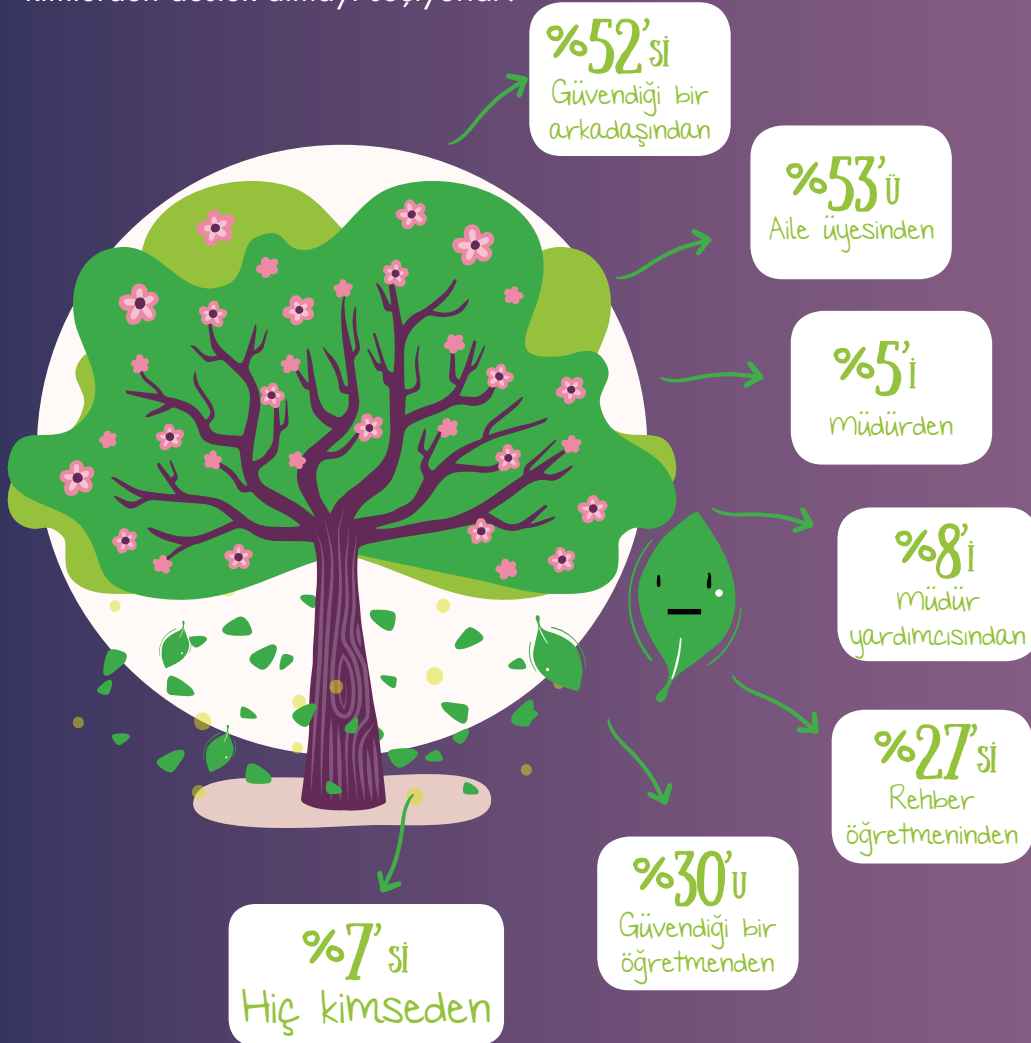

* Bu veriler; Ne Var Ne Yok Projesi?! kapsamında 3153 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen "Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır: Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddetine Yönelik Algıları Araştırması"ndan elde edilmiştir.

NE VAR?
YOK?!

Destek Kaynakları

Gençler fiziksel/psikolojik/cinsel bir şiddet yaşamaları durumunda kimlerden destek almayı seçiyorlar?

* Bu veriler; Ne Var Ne Yok Projesi?! kapsamında 3153 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen "Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır: Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddetine Yönelik Algıları Araştırması"ndan elde edilmiştir.

Gençlerden Gelenler: Toplumsal Cinsiyet Nedir?

Gençlerin toplumsal cinsiyet algıları ve şiddet algıları hakkında elde edilen bulguların özetini içeren bir infografik. İçerik, toplumsal cinsiyet kavramını tanımlar, erkek ve kadın rollerini tartışır ve şiddetle ilişkisini açıklar. Ayrıca, gençlerin toplumsal cinsiyet algılarının şiddet algılarına etkisini de gösterir.

Özetlenen İçerik:

- Toplumsal Cinsiyet Nedir?**: Toplumsal cinsiyet, toplumun belirlediği rollerdir. Erkek ve kadın rolleri, toplumun belirlediği rollerdir.
- Erkek ve Kadın Rollerini Tanımlar**: Erkekler genellikle güçlü, kararlı, liderlik rolünü üstlenir. Kadınlar genellikle duygusal, bakıcı, destekleyici rolleri üstlenir.
- Şiddet Algıları**: Şiddet, fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak tanımlanır. Şiddet, toplumsal cinsiyet rollerine bağlıdır.
- Gençlerin Algıları**: Gençlerin toplumsal cinsiyet algıları, şiddet algılarına etki eder. Erkeklerin şiddet algıları daha yüksektir.
- Şiddetle İlişkisi**: Şiddet, toplumsal cinsiyet rollerine bağlıdır. Erkeklerin şiddet algıları daha yüksektir.
- Gençlerin Algıları**: Gençlerin toplumsal cinsiyet algıları, şiddet algılarına etki eder. Erkeklerin şiddet algıları daha yüksektir.
- Şiddetle İlişkisi**: Şiddet, toplumsal cinsiyet rollerine bağlıdır. Erkeklerin şiddet algıları daha yüksektir.

Gençlerden Gelenler:

Güvenli İlişki Nedir?

ÇIKAR İLİŞKİSİ OLMAMASI

İki tarafın da diğer tarafın isteyeceğini bile bile diğerini istemesi, yoluna gitmemesi

İki tarafın da zorlamaya gücünün olduğu için

Güvenli ilişki yoktur "Benim güvenli ilişki" vardır

Onay

Her tarafın da birbirlerinin hayatlarını kolaylaştırması

Bana zarar vermeyeceğini bilmek

Ters giden şeyler olursa söyleyeceğini ve konuşup tartışabileceğini bilmek

Evlili mutlu çocuklu

Sevgili zorbalık yaşamamak

Sağlıklı bir ilişkiyi kurabilmek

Mahremiyetin olması

Akşam rahat uyumak

Erkeklerin karakterleri değişirken kadın karakterleri değişmez ve ona göre davranmak

Kadınların aşk yaşamaması

İnanların birbirlerinin hayatına burununu sokmaması

Eğit hocalara sahip olmak

Birbirinin yanında yalnızken alışkinden daha güvende hissetmek

Gün içinde ilişkiye zarar verecek herhangi bir şey yapıp yapmadığı hakkında güvence duygusu

Kendi güven için beklendiği şeylerin yapılması

Bir tarafın yapabileceğini diğer tarafın da yapabileceğini

Datların zamanını kazanmak, herkesin eşit alınması

İki tarafın da istediğinde ikkili sorularla istediğini hissederek sürekli olarak ilişkiyi koruyucu ve sağlıklı seviyeye taşıyarak desteklenmiş bir ilişki

İşlem var diye kendini kandırmamak

Empati

Eğitilmiş insanlar

İşbirliğiyle sonuçlanabilir süreçleri yönetilebilir

BİRLİKTE OLMADIĞIMIZ ZAMANLAR AKLİMİZİN KALMAMASI

Hiçbir ilişki tamamen güvenli değildir

Her tarafın da, kendi özgürlüklerinin karşısındaki kişinin özgürlüklerini ihlal etmeye başladığı anda bitirilebilir farkında olmaktır

Çiftlerin ilk önce kendilerine güvenmesiyle başlar

Birlikteyken içinden geldiği gibi davranabilmek, iletişiminin korkulu ölmesi zaman geçirilebilir

Kendi hayatını yaşarken diğerini güzelleştirmesidir

KARŞISINDAKİ İNSANIN DA İBİYİ OLDUĞUNU UNUTMADAN ONA EŞYA GİM BAKMADAN

Akşam rahat uyumak bile mümkün değildir

Dönüp bakıldığında ilişkinin başladığı günden pişmanlık duyulmaması

Kişilerin ilişki sebebiyle stres olmaması

Hayat denilen şeyin hayır olarak kabul edilmesi demektir

Özel günlerin hatırlanacağı bir ilişki

Bu güne geçi kapalı güvenmek

Diğer insanlarla geçirdikleri vakit eşitçe değerlendirilmeli

Her derde olduğu gibi bilmişse bile, kötü işler yapmadığına düşünmektir

İki tarafın da karması çığırtı bilmemesi

Bir şey istendiğinde onun yapamayacağını bilmek, ilişki olacak kararlar hakkında söz sahibi olmak

İnsan kendinden çok onun iyliğini düşünmelidir

NE?!

06

Gençlerden Gelenler:

Güvensiz İlişki Nedir?

Korunmuş egemen olduğu bir ilişki
Her tarafın, kapalı olduğu şeyleri diğerine söyleyebilmesi cesareti olmaması

SÜREKLİ BİR KORKUYLA YAŞAMAK

Karşımda korkuyor, istemediğim şeyleri yapmaya zorlanıyor

Birbirlerini yormaları ve günlük hayatta birbirlerine yük olmaları

Kişinin kendisine zaman ayırmaması

İçinde olan bireylerin ruh sağlığı ve fiziksel sağlığına zarar olmaları

Değersiz hissetmek

Onu yalnız bırakmaz çıkılmaz, kendi duygularını söyleyememesi

Sürekli baskıyla karşılaşılmaması

Hiç olmayan gibi hissetmek

Güvensiz ve savunmasız hissetmek

Sevgiliye güzellik ve eşlik etmek için sürekli olarak baskı ve zorlama yapmak bir zaman sonra

İnternetten tanışmak

Cinsel baskı olmaması, cinsel anlamda birine zorla olduğunu hissetmek

Kişilerin biri veya ikisinin diğerini kendini değiştirmek zorunda hissetmesi

Seni çok seviyorum, hayatını oluşturmaya çalışıyorum gibi sözlerle birinin hayatına müdahale etmesi

Emekli top dükkan satılma hissetmek

Bos yere üzülme, zaman kaybetme

Karşıdaki kişinin harmonisi bir an zorlanabileceği hissetmek

Sürekli olarak karşı tarafın kendisini zorlamasına izin vermemek

Güvensiz ortamın bilmeden sorularını koymak, şiddetli soruların baskı ve ümitsizlikten kaynaklı uygulanması

Yanında güvensiz hissetmek

İstediğin zamanlar der veya hayır diyememek

CEVAPSİZ SORULAR, KABA DAVRANIŞLAR, HISSİZ GÜLÜŞLER, SORGULAYAN DAVRANIŞLAR

Bir şeyler için acıba edilmemesi demektir

Sevgiliye bir ilişki

Kişinin karşıdaki tarafından takdir edilmesini, kendini sürekli olarak karşıdakiyle paylaşması gerektirir

Şiddetin en ufak belirtisiyle ilişkiyi bırakması

Sürekli el ile tutulmaları

Yakın arkadaşlarından ayrılmaları; sadece benimle görüş tarzı davranış olması

Sevgiliye bulaşmaz mı, sevgiliye izin vermez, sevgiliye ne der acaba diye düşünmek

Her tarafın da, kendi özgürlüklerinin karşısındaki kişinin özgürlüklerini ihlal etmeye başladığı anda bitirilebilir farkında olmaktır

SENE KENDİNDEN UZAKLAŞTIRMAYA ÇALIŞIP, SENİ KENDİNDEN BİR MALİ OLARAK GÖRÜYORSA

Kişinin ilişkinin devamı için kendisine zorunlu olarak ödünler vermesi

Tek gece açık uyuması; güfte ve belirsizlik

İstediğin zamanlar der veya hayır diyememek

Birbirlerinin yaşadıkları yüklerini paylaşmaları

Her dakikasını her anını tek tek yaşamak

Bir tarafın daha baskın olması, sözünü daha çok geçirmesi

Birbirine merhamet olmamak

Telefon kontrol etmeyi akıldan geçirdiğinden itibaren...

Uzunum olduğunu bile bile, o yönde yürümek demektir

Yaptığı her hareketi sorgulamak, onu sorgulamaktır

Mutlulukla sürekli olarak

Hakkının elinden alınması

NE?!

06

Sanal ortamda şiddet uygulamak daha güvenli.

- 15 Yaş -

İyi de kimse durduk yere şiddet uygulamaz ki; karşısındaki bir şey yapmıştır kesin.

- 16 Yaş -

Ailelerimiz TV'deki şiddet haberlerini gördükten sonra bizi bakkala bile zor yolluyorlar.

- 16 Yaş -

Ailelerimizden duygusal tehdit duyarak büyüdük; buna o kadar alıştık ki ilişkilerimizde olması yanlışmış gibi gelmiyor.

- 17 Yaş -

Cinsiyet dediğimiz şeyin sadece biyolojik açıdan belirlenmesine karşıyım. Kişi biyolojik olarak erkek olduğu halde bir kadın gibi hissedebilir. Feminizm ve lgbtiq+ hakları konularında bilinçlenmeye ihtiyacımız var.

- 17 Yaş -

LGBT'yi hastalık olarak, öteki olarak görmek şiddettir.

- 16 Yaş -

whatsapp'tan bıçak, silah emoji göndermek de şiddet midir?

- 17 Yaş -

Birinin dış görünüşüyle alay etmek, onun diğer özelliklerini yok saymaktır.

- 16 Yaş -

İnsanları "sokağa çıkma, kısa etek giyme.." diyerek kısıtlarsak şiddet son mu bulacak? Asıl önem şiddeti uygulayanlara yönelik uygulamalar olmalı.

- 18 Yaş -

Evlilik programlarından birinde birisi 'beni kışkırdı ve kısıtladı; ben de ondan ayrıldım' derse; bir hafta sonra toplumun kafası değişiyor.

- 17 Yaş -

TDK'da "kirli" sözcüğü "ay başındaki kadın" demek. Bu bir kadın için çok büyük hakaret. Regl döneminin utanılacak bir şey olduğunu düşünmüyorum.

- 16 Yaş -

Bu ülkede kadın olmaktan utanıyorum.

- 16 Yaş -

Biri bizimle dalga geçtiğinde biz de gülüyoruz; alıştık artık çünkü.

- 15 Yaş -

Kişi rahatsız oluyorsa; sosyal medyadan yapılan davranışlar da şiddet sayılır.

- 17 Yaş -

Ayrımcılığın cezası ne; hapis mi, para mı?

- 16 Yaş -

Birini fark ettirmeden takip ediyorsak yine de şiddet sayılır mı?

- 16 Yaş -

Şiddet uygulayan kişilerin eğitimsiz kişiler olduğu düşüncesine inanmıyorum. Müdürler öğrencilerine tecavüz ediyorlar; eğitimsizler mi?

- 16 Yaş -

Tecavüze uğrayana "kirlendi" demek baskı, şiddettir.

- 17 Yaş -

Bu ülkede güvende hissetmek biraz zor bence.

- 17 Yaş -

Bizim toplumumuz çok bilinçsiz; özgeçen örneği var, Münemler Karabulut var. Başka toplumlarda bilinçlendirme çalışmaları yapılıyor. Burada da yapılmalı.

- 17 Yaş -

Şiddet uygulayanı haklı çıkarmaya çalışan bir toplumuz. Oysa şiddet hak edilen bir şey değildir!

- 18 Yaş -

Sahiplenmek, sevgi başlığı altında insanların gösterdiği davranışlardır. Bence sadece sahip olmaya çalışmaktır sahiplenmek; yani yüksek ego göstergesi

- 17 Yaş -

Sevgili olunca kısıtlama hakkını nasıl kendimizde buluyoruz? Sevgili olmak bu hakları beraberinde getirir mi?

- 17 Yaş -

Rehberlik odasında her şey açılmış gibi hissediyorum, sanki izleniyormuşum gibi.

- 16 Yaş -

Bence sıkıntı, biri diğerinin de bir hayatı olduğunu unutunca başlıyor. Ya da tam tersi; kendi hayatın olduğunu unuttuğunda..

- 17 Yaş -

Onca yıllık partnerin sonuçta; bu kadar zaman şiddet uygulayan biriyle yaşadığını kabul etmek de zor. Sanki kabul etmeyince şiddet de aslında yokmuş gibi oluyor.

- 17 Yaş -

Herkes kendi partnerini temizlerse; bütün partnerler temiz olur.

- 18 Yaş -

Şiddet bir sınır gibidir. O sınırı bir kere aşarsanız artık aşılması daha kolaydır. Asıl mevzu o sınırı hiç aşmamak.

- 17 Yaş -

Şiddetsiz okul mümkün değil. Çünkü okula hocalar var

- 17 Yaş -

Erkekler kıskanınca seviyor oluyor, kadınlar kıskanınca dirdir oluyor.

- 16 Yaş -

Bazı kadınlar hanımefendi bayan gibi sözcükler kullandığımda (yanlış olduğunu biliyorum) romantik diyorlar; bazıları kullandığımda odun diyor. Tüm kadınlar aynı değil. Kimisi de bayan deyince kızıyor.

- 15 Yaş -

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili partnerle konuşuruz tamam, ama toplumu ne yapacağız?

- 18 Yaş -

Erkekler "hayır" dediğinde onların nazlandığını düşünüyor muyuz? Bu nasıl bir cinsiyetçiliktir!

- 16 Yaş -

Sorunsuz ilişkiler sıkıcı oluyor. Fiziksel şiddetin olduğu bir ilişki daha uzun sürer bence.

- 17 Yaş -

Partnerlerin birbirlerini kontrol edebilmesi için tasarlanmış özel telefon uygulamaları var.

- 17 Yaş -

İnsanlar her ne kadar birşeyler biliyormuş gibi konuşsa da; bir eğitimci bile bu konularda ayrımcılık yapıyor. O yüzden gerçekten üzülüyorum.

- 16 Yaş -

Şiddet yaşarsam güvendiğim bir arkadaşımın konuşurum, öğretmenimle konuşmam.

- 16 Yaş -

"Biz" dilinin kullanılmasından da hiç hoşlanmıyorum. Güvenli bir ilişkide durum 'ona ihtiyacım var' olmamalı; 'onunla iyi vakit geçiriyorum' olmalı..

- 17 Yaş -

Flörtü kabul ettiyse; her şeyi kabul etti demektir gibi bir algı var.

- 17 Yaş -

Sevgilin karışmasa da; toplum karışıyor zaten.

- 17 Yaş -

Rehber öğretmene de güvenmiyorum; öğretmen sonuçta.

- 17 Yaş -

Sınır olmasa da olur. Aşkta sınır yoktur.

- 16 Yaş -

Bu konuları burada değil; کنار mahallelerde anlatmanız gerekiyor bence.

- 18 Yaş -

BÖLÜM 2. TEMEL BİLGİLER

Bu bölümde, uygulamalara başlamadan önce bilmeniz faydalı ve kolaylaştırıcı olacağı temel bilgilere yer verdik. Öncelikle bu bilgileri okumanız; hem kullanacağınız hem de karşınıza çıkabilecek kavramlara hakim olmanızı, şiddet olgusuna, şiddet türlerine ve güvenli ilişki kavramına yaklaşımınızı gözden geçirmenizi, farklı şiddet türlerine dair bilgileriniz, değerleriniz ve kalıp yargılarınız üzerine düşünmenizi, riskli durumlarda uyarı işaretlerini fark ederek duruma zamanında müdahale edebilmenizi destekleyecektir.

Cinsiyet: Cinsiyetler arasındaki genetik ve biyolojik farklılıklardır. Bu farklılıklar fizyolojik (yumurtalık veya testisler, kromozomlar, dış üreme organları, iç üreme organları ve hormonlar) olarak tanımlanabilir. Bedensel, biyolojik ya da atanmış cinsiyet şeklinde de kullanılır.

Toplumsal Cinsiyet (Gender): Kadınlık ve erkeklığın toplumsal olarak kurulduğunu, kadın ve erkeklere atfedilen rol ve sorumlulukların; içinde yaşanılan tarihsel, toplumsal ve coğrafi koşulların bir ürünü olduğunu ifade eder. Kişiler toplumsal cinsiyet normlarını aile, okul, işyeri, medya gibi sosyal ortamlardaki etkileşim süreci içinde öğrenir ve içselleştirirler. Kadınlar ve erkekler biyolojik farklılıklarla doğarsalar da onlara atfedilen tüm özellikler, içinde yaşadıkları toplum tarafından belirlenmektedir. Yani değişmez, sabit ve koşulsuz bir cinsiyet ve cinsiyet özelliği yoktur. Cinsiyet kimliği sanıldığı kadar basit olmayan; karmaşık, değişken ve kişiye özel bir yapıya sahiptir. Bu nedenle kadın ve erkek arasında kurulmuş eşitsiz ve hiyerarşik ilişkinin kendisi yapaydır; sorgulanabilir, değiştirilebilir, dönüştürülebilir.

Toplumsal Cinsiyet Roller: Kişiyi doğduğu andan itibaren cinsiyetine göre ayırarak öğretilmeye başlanan ve toplumda kabul görmek için uyulması beklenen davranışlar bütünüdür. Bir oğlan çocuk/erkek veya kız çocuk/kadın konumunda bulunan kişi, bu konumun gerektirdiği davranışları uygulamadığında toplumda alay etme, ayıplama, aşağılama, dışlama, engellenme, fiziksel şiddet gibi çeşitli yaptırımlarla karşılaşır. Bu yüzden toplumsal cinsiyet rolleri içselleştirilir ve sorgulanmaları zorlaşır.

Cinsiyetçilik: Bir cinsiyetin diğerinden üstün olduğunu; ya da cinsiyetlerin kendi içinde aynı özelliklere sahip olduğunu savunan görüş, yaklaşım ve söylemlerdir. Örneğin; bütün kadınlar duygusaldır, bütün erkekler kavgacıdır gibi..

Ayrımcılık: Irk, cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, dil, din, ekonomik statü, siyasi görüş, inanç, etnik köken, bedensel farklılıklar gibi çeşitli nedenlerle kişiler arası eşitlik ilkesinin ihlal edilmesidir. Belirli kaynakların, imkanların, doğuştan ya da sonradan bir grup insana diğerinden daha az tanınmasının sistematik bir şekilde uygulanmasıdır. Somut olarak gerçekleşebileceği gibi, söylem ve yaklaşım olarak da gerçekleşebilir.

Cinsiyet Ayrımcılığı: Bireylerin, toplumun varsaydığı veya kendilerinin tanımladığı cinsiyetleri nedeniyle cinsiyetçi-transfobik ayrıma, dışlanmaya, nefret söylemine ve şiddete maruz bırakılmasıdır. Cinsiyet ayrımcılığı; kişinin barınma, eğitim, sağlık ve yaşam gibi temel insan haklarından tümüyle yararlanmasını engeller ve eşitsizliğe sebep olur. Ataerkil toplumlarda özellikle kadınlar ve LGBTİ+ler cinsiyet ayrımcılığını yoğun olarak yaşar.

Feminizm: 1700'lü yıllarda kavram olarak ortaya çıkan ve 1900'lerden itibaren kitleselleşmeye başlayan, kadınların temel insan haklarını elde etme ve özgürleşme mücadelesini tanımlayan hak-temelli harekettir. Medeni dünyada, kadınların eğitim alma, oy verme-seçilme, çalışma, mülk edinme, eşit ücret alma, ev-içi sömürülmeme, şiddet görmeme, cinsel-bedensel vb. haklarını elde etmeleri üzerine gelişmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleriyle belirlenmiş erkeklik ve kadınlık alanlarını sorgulayan; kadınların baskı altına alınarak ikincilleştiren konularını değiştirmeyi hedefleyen politik bir hareket ve mücadele alanıdır. Günümüzde dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınlar hala sokakta tek başına yürüme, oy kullanma, çalışma, futbol maçlarına gitme ve istedikleri gibi giyinme hakları için mücadele etmektedir. Yaygın olarak bilinen ve yaratılmak istenen anlamıyla "erkek düşmanlığı" demek değildir.

Türcülük: İnsan türünün diğer bütün türlerden üstün olduğunu savunan ve his sahibi öteki hayvanların insan çıkarı için katledilmesini ve sömürülmesini meşrulaştıran, son derece yaygın bir ayrımcılık biçimidir. Tıpkı cinsiyetçi söylemler gibi dilimize yerleşmiş türcü söylemlere örnek olarak; köpek olmak, öküz gibi, eşek gibi, hayvan gibi vb. kullanımlar verilebilir.

Nefret Söylemi: Önyargı, ırkçılık, yabancı korkusu/düşmanlığı, ayrımcılık, cinsiyetçilik, homofobi, transfobi gibi unsurlardan beslenen; bireylere ya da kitlelere yönelik nefret içeren söylemlerdir. Nefreti yapan, teşvik eden, savunan ve meşrulaştıran bu söylemler belirli ortak özellikleri bulunan birey ya da gruplara yönelik nefret suçlarına da zemin hazırlar.

LGBTİ+: Lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve kişilerin kendi tanımladığı ve beyan ettiği diğer cinsel kimlik ve yönelimler için kullanılan terimdir.

Homofobi: Genel anlamıyla eşcinsellere ve eşcinselliğe ilişkin korkuların, önyargıların, kalıp yargıların ve nefretin neden olduğu olumsuz duygu, tutum ve davranışları ifade eder. Uzun vadede ve toplumsal düzeyde homofobi; eşcinsel bireylere uygulanan ayrımcılık ve şiddete zemin hazırlayabileceğinden tehlikelidir.

Transfobi: Toplumsal cinsiyet kalıplarına ve rollerine sığmayan bireylere karşı duyulan her türlü olumsuz önyargı, kaygı, öfke, nefret tutum ve davranışlarıdır. Trans olduğu için birine küfretmek, asılmak, dik dik bakmak, sözlü-sözsüz tacize maruz bırakmak gibi davranışlar transfobi örneğidir. Sadece insanlar değil, yasalar ve uygulamalar da transfobik olabilir.

Heteronormativite: Heteroseksüelliğin normal ve tek cinsel yönelim olarak kabul edilmesini ifade eder.

Rıza / Onay: Kişinin belli bir davranışı özgür iradesiyle, sözlü veya bedensel ifade yoluyla onaylamasıdır. Cinsel davranışlar açısından rıza aynı zamanda iletişim, soru sorma, birbirini dinleme ve birbirinin sınırlarına saygı gösterme anlamına gelir. Rıza kavramı zihinlerde daha çok hukuki bir kavram olarak belirdiği için; günlük hayat pratiklerine dair konuşmalarda onay kavramının tercih edilmesi özellikle gençler için daha kolaylaştırıcı olacaktır.

Hayatta Kalan: Hayatının bir döneminde cinsel şiddetin herhangi bir biçimine maruz bırakılmış olan kişiler için kullanılan ifadedir. "Mağdur" ya da "kurban" kelimelerinden farklı olarak daha güçlendirici bir kavram olması nedeniyle tercih edilir. Hayatta kalmak; yaşanan şiddet ve yarattığı travmanın ölçüsü ne olursa olsun, içimizdeki güçle, kendimize tutunarak ve çevremizden destek alarak şifa bulabileceğimizi, daha tatminkar ve üretken bir hayat yaşayabileceğimizi ifade eder.

Fail: Cinsel şiddet eylemini gerçekleştiren kişiyi ifade eder. Aynı zamanda hukuki bir terimdir.

Mağdur Suçlayıcılık: Yaşanılan bir mağduriyette çeşitli gerekçelerle faili aklayarak, olayın sorumluluk ve suçunu maruz bırakılan kişiye yükleyen yaklaşımdır. Kişinin giyimi, davranışları, hangi saatte nerede bulunduğu, mesleği gibi gerekçelerle şiddete kendisinin neden olduğunun ileri sürülmesi mağdur suçlayıcılığın en yaygın örneklerindedir.

Gaslighting: Duygusal/maddi çıkar elde etmek amacıyla, birini manipüle ederek kendi gerçekliğinden şüphe duyacak hale getirme olarak tanımlanan psikolojik şiddet türüdür. Gaslightingte maruz bırakılan kişi kendi algı ve hafızasından şüpheye düşebilir, suçlu hissedebilir ve kendisini sık sık özür dilerken bulabilir.

Sexting: Daha çok cep telefonu vasıtasıyla cinsel içerikli mesajlar, fotoğraflar, resimler göndermek, almak ya da yönlendirmek.

Bystander / Seyirci Kalan: Yardıma ihtiyaç duyulan bir zorbalık durumunda, olaya tanıklık eden fakat müdahale etmeyerek pasif olarak zorbalığı kabul eden kişi, seyirci. Sessiz kalarak zorbanın şiddet davranışına devam etmesine ve şiddetin kabul görmesine neden olurlar. Bazen de gülerek ya da zorba yanlısı yorumlar yaparak aktif olarak şiddeti desteklerler.

Upstander / Müdahale Eden: Çevresinde biri zorbalığa maruz kaldığında olaya seyirci kalmayıp müdahale eden, zorbalığa maruz bırakılan kişiyi destekleyen, yardım çağıran, şiddeti kabul etmeyen kişi.

Güvenli Alan: Hiçbir ayrımcılık türünün kabul görmediği, düşmanca tutum ve söylemlere izin verilmeyen, şiddetten arınmış, eşitlikçi; kişilerin fiziksel, duygusal ve entelektüel olarak güvende hissettiği alanlardır.

Koruyucu-Önleyici Çalışma: Kişileri ayrımcılığa, zorbalığa, şiddete maruz kalmadan önce koruyabilmek ve bütün bunların oluşmasını önlemek amacıyla yapılan farkındalık etkinlikleri, atölyeler, gündemleştirme çalışmaları vb.'dir. Örneğin; sınıf ortamında herhangi bir çalışmaya başlamadan önce güvenli alan oluşturmak ya da gençlerle kitaptaki bu egzersizleri uygulamak koruyucu-önleyici bir yaklaşımdır.

Fırsat Eğitimi: Sınıf gibi yapılandırılmış ortamlarda, çerçevesi belirlenmiş bir ders ya da çalışma sırasında sözle yapılan bilgi aktarımından farklı olarak; gençlerden gelen bir söylem, tutum ya da davranış sırasında eğitimcinin bunu çeşitli yöntemler kullanarak eğitim fırsatına çevirmesidir. Örneğin; beden eğitimi dersinde bir egzersiz için "kızlar bu hareketi yapamaz" diyen öğrencinin söyleminin üzerinden atlama-yarak sporun cinsiyetlendirilemeyeceğine, bu tür söylemlerin cinsiyetçi genellemeler olduğuna dair kısa ve gençlere de alan açan bir konuşma başlatan eğitimci fırsat eğitimi yapmış olur. Çoğu zaman bu yöntem, öğrencilere cinsiyetçilik üzerine konferanslar düzenlemekten çok daha etkilidir. Fırsat eğitimi sadece sınıfta ve ders saatinde değil; her yerde ve günün her saatinde yapılabilir. Eğitimcinin bir başkası ile kurduğu ilişki, kullandığı dil, tavır ve davranışları vb. de birer fırsat eğitimine dönüşebilir.

KAYNAKÇA

- <https://cinselsiddetlemucadele.org/kavramlar-sozlugu/>
- <https://www.kaosgldernegi.org/belge.php?id=sozluk>
- <https://www.eyesonbullying.org/bystander.html>
- <https://transsicko.blogspot.com.tr/2013/07/transfobi-nedir.html>
- https://www.nefretsoylemi.org/nefret_soylemi_nedir.asp
- TOG Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Rehberi

ŞİDDET TÜRLERİ VE TANIMLARI

Akran Şiddeti

Akran zorbalığı; aynı yaş grubundaki bireylerin, o yaş grubunun getirdiği güç dinamiklerini kullanarak birbirlerine yönelik sistematik olarak uyguladıkları şiddet davranışlarını ifade eder. **Gençler arasında fiziksel şiddet uygulama, alay etme, istenilmeyen lakap takma, tehdit etme, aşağılama, arkadaş grubuna almama, yalnızlaştırma** en sık karşılaşılan zorbalık davranışlarıdır.

Akran zorbalığı; fiziksel, sözel ve duygusal şiddetin yanında flört şiddeti ve dijital şiddeti de içeren bir yelpazeye sahiptir. Bu farklı şiddet biçimleri birbirini beslerken; bir şiddet türüne maruz bırakılan gencin diğerine maruz bırakılma oranı da artmaktadır.

Yapılan araştırmalar; duygusal şiddetin en az hasar veren şiddet türü olarak algılandığını ve öğretmenler tarafından müdahale edilmesi gereken bir şiddet biçimi olarak görülmediğini göstermektedir. Oysa şiddet türlerini az ciddi/ciddi şeklinde kategorize etmek doğru değildir. Her şiddet türü eş düzeyde ciddiyet barındırmaktadır. Hepsinin kısa, orta veya uzun vadede hem maruz kalan hem de uygulayan gencin hayatında olumsuz etki yaratma riski bulunmaktadır. *

* Genç Hayat Vakfı'nın araştırmasından alınmıştır.

Flört Şiddeti

Flört şiddeti; duygusal/romantik/cinsel bir beraberlik içerisinde ya da beraberlik bittikten sonra partnerlerden birinin diğeri - ya da birbiri - üzerinde güç ve kontrol kazanmaya çalıştığı, zarar verici davranış biçimlerini ifade eder.

Flört şiddeti ve güvensiz davranışlar; ciddi ya da sıradan, kısa ya da uzun süreli, heteroseksüel, biseksüel ya da eşcinsel, tekeşli ya da çok eşli, kişilerin farklı şekillerde tanımladığı ya da yaşadığı herhangi bir ilişki biçiminde gözlemlenebilir.

Literatürde yaygın olarak flört şiddeti kavramı kullanılmakla birlikte; 'sevgili şiddeti', 'romantik partner şiddeti', 'yakın partner şiddeti', 'ilişkisel şiddet', 'ilişki içi şiddet' gibi kavramlar da bu şiddet türünü ifade etmek için kullanılabilir.

Gençlerle yapılan çalışmalarda konuyu yalnızca 'flört şiddeti' kavramı üzerinden ele almayı, 'güvensiz ve sağlıksız ilişki' ifadelerini de kullanmak ve buraya dikkat çekmek önemlidir. Çünkü bu gençlerin sağlıksız ilişki dinamikleri ve ilişki içinde güvensiz hissetmek üzerine düşüncelerini destekler.

Flört Şiddeti Hangi Şekillerde Gerçekleşir?

Zarar verici davranışlar; partneri kontrol etmek için sözel, duygusal, sanal, fiziksel ya da cinsel şiddetin uygulandığı ya da tehdit olarak kullanıldığı pek çok farklı biçimde gerçekleşebilir. **Sözel ya da duygusal olarak başlayan şiddet; kısa sürede fiziksel ya da cinsel şiddete dönüşebileceği gibi, tüm bu şiddet türleri iç içe geçmiş olarak da yaşanabilir.** Her davranışın rahatsız etme ve zarar verme boyutu kişiden kişiye değişeceğinden; davranışlar arasında hiyerarşi kurmadan, her birini kendi olay örgüsü içinde değerlendirmek önemlidir.

Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet

Baskın toplumsal yapı cinsiyetleri 'kadın' ve 'erkek' olarak karşıt ve birbirini dışlayıcı şekilde sınıflandırır. Erkekliği 'güç, iktidar, kontrol', kadınlığı ise 'zayıflık, itaat, boyun eğme' ile ilişkilendirir. Bu güç ilişkisi; kıskançlık, aşırı sahiplenme, müdahale etme, kısıtlama, aşağılama, tehdit etme, zarar verme gibi şiddet eylemlerinin ilişki içerisinde normalleşmesine ve kabul görmesine neden olur.

Toplumda bu rollerle ilişkilendirilen ahlak, 'namus', ideal beden, güzellik, annelik gibi kavramlar kadınları; heteronormativite ise bu roller aracılığıyla dayatılan kalıpların dışında kalan eşcinselleri ve transları şiddet görme açısından daha riskli hale getirir. Ancak elbette toplumsal cinsiyet kalıpları ve toplumda tanımlanan 'erkeklik' rolleri; erkeklerin de ilişki içinde farklı şekillerde şiddete maruz bırakılmasına sebep olur.

Flört şiddeti büyük oranda bu kategorizasyondan beslense de, tek sebebin toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet eşitsizliği olduğunu söylemek yetersiz kalacaktır. Sosyal kabul, popülerlik, başarı, ekonomik statü gibi şiddete sebep olan pek çok farklı güç dinamiği olabilir.

Duygusal / Sözel Şiddet

Partnerin korkmasına, kendine olan güveninin azalmasına, suçlu hissetmesine neden olan; duygu ve davranışlarını kontrol altına alan söz ve eylemlerin tümünü kapsar. Fiziksel şiddetten farklı olarak, fark etmesi ve tanımlaması daha zor bir şiddet türüdür. Bu nedenle uzun vadede etkileri daha zarar verici olabilir.

Aşağılama / Suçlu Hissettirme: Eleştirmek, başkalarının yanında küçük düşürmek, hakaret ve küfür etmek, kıyaslamak, isim takmak, özgüven ve kendilik değerini zedeleyecek söz/davranış/imalarda bulunmak, değersiz ve yetersiz hissettirmek, manipüle ederek kendinden şüpheye düşürmek, şiddetin sebebi olarak suçlu hissettirmek.

Yalnızlaştırma / Mahrum Bırakma: Kiminle görüştüğünü, nerede olduğunu, ne yaptığını kontrol etmek; sınırlandırmak, arkadaşları ve ailesiyle görüşmesini engellemek, sevgi ve kıskançlığını öne sürerek kısıtlayıcı davranışlarda bulunmak, giyimine, davranışlarına, ilgi alanlarına müdahale etmek.

Tehdit / Korkutma: Hareketleri ve tavırlarıyla korkutmak, bağırarak, kendine ya da sevdiği insanlara/hayvanlara/eşyalara zarar vermekle tehdit etmek, duvarlara/masalara vurmak, intihar etmekle tehdit etmek, yasal olmayan eylemlere zorlamak, sırlarını ifşa etmekle tehdit etmek.

Sanal Şiddet

Baskı ve kontrolün, teknoloji araçları ve/veya sosyal medya ağları üzerinden gerçekleştirildiği durumlardır. Örneğin; sık sık aramak ve mesaj göndermek, konum göndermesini istemek, özel bilgi ve/veya fotoğraflarını yayınlamak, paylaşım ve fotoğraflarının altına hakaret ve aşağılama içeren yorumlar yazmak, sosyal medya hesaplarının şifre-

lerini istemek, telefonunu izinli/izinsiz karıştırmak, bazı arkadaşlarını silmesini talep etmek, sosyal medyadan yapacağı paylaşımlara müdahale etmek, cinsel içerikli mesaj göndermek (sexting), cinsel içerikli fotoğraf paylaşmaya zorlamak.

- ✳ • Şiddet uygulayanın anonim özelliği
- Sınırsız izleyiciye sahip olması
- Sınırsızca kez kopyalanabilme özelliği
- Kişinin her an ulaşılabilir ve şiddet uygulanabilir konumda olması
- Paylaşımların sanal ortamdaki silinememesi

SANAL ŞİDDETİ DAHA TEHLİKELİ HALE GETİRİR

* Genç Hayat Vakfı'nın araştırmasından alınmıştır.

Israrlı Takip / Stalking / Musallat Olma

Fiziksel olarak ya da sanal yollarla takip etmek, özel alanına ve sınırlarına saldırarak kişinin güvenli alanını daraltmak, 'hayır' cevabını kabul etmeyerek tehdit ve korku uyandıracak şekilde ısrarlı ve sistematik şiddet uygulamak. Örneğin; ısrarlı mesaj ve aramalarla rahatsız etmek, evinin/okulunun önünde beklemek, gittiği yerleri ve görüştüğü kişileri takibe almak, sık gittiği mekanları tespit edip buralarda karşısında çıkmak, eylemleriyle ilgili hesap sormak.

Fiziksel Şiddet

Fiziksel güç ve zorlamaya dayalı, istenmeyen temas içeren davranışlarda bulunmak. Örneğin; kasıtlı olarak itmek, sarsmak, çekiştirmek, sıkıştırmak, tokat atmak, saçını çekmek, ısırarak, tekme atmak, bedene zarar vermek, alkol ve madde kullanmaya zorlamak. Kişi fiziksel şiddeti kendi bedeniyle uygulayabileceği gibi, bir nesne kullanarak da şiddet uyguluyor olabilir.

Fiziksel şiddette kişinin canının acıması ya da bedeninde iz / yara oluşması gerekmez.

Cinsel Şiddet

Kişiye bir cinsel davranış için zorlamak, sözel / bedensel olarak verilen 'hayır' cevabını kabul etmemek veya 'evet' cevabını almak için ikna araçları kullanarak partnerin ONAY'ını inşa etmek. Örneğin; utandırmak, cinselliğini başka kişilerle kıyaslamak, cinsel davranışlarda ileriye gitmek için zorlamak, taciz, tecavüz, doğum kontrol yöntemlerine erişimi engellemek, özel fotoğraf ya da video çekimi yapmak için zorlamak, erotik görsel materyallere bakmaya zorlamak.

Onay / Rıza İnşası

Kişinin onay vermediği herhangi bir davranıştaki 'hayır'ı 'evet'e çevirmek için kullanılan; fiziksel zorlama içermeyen, duygusal baskının kullanıldığı yöntemlerdir. Örneğin; tatlı ısrarlar, hediyeler, iltifatlar, güven testleri, ki-bar tehditler, kendini acındırma, evet demediği için suçlu hissettirme.

Bana güvenmiyor musun? Seni ne kadar çok sevdiğimi bilmiyor musun?
Zaten ciddi düşünmüyor muyuz? Sen beni sevmiyorsun. O zaman neden birlikteyiz ki? O zaman ben yokum.
O zaman olacaklardan ben sorumlu değilim. Biraz başkalarını örnek alsan keşke.

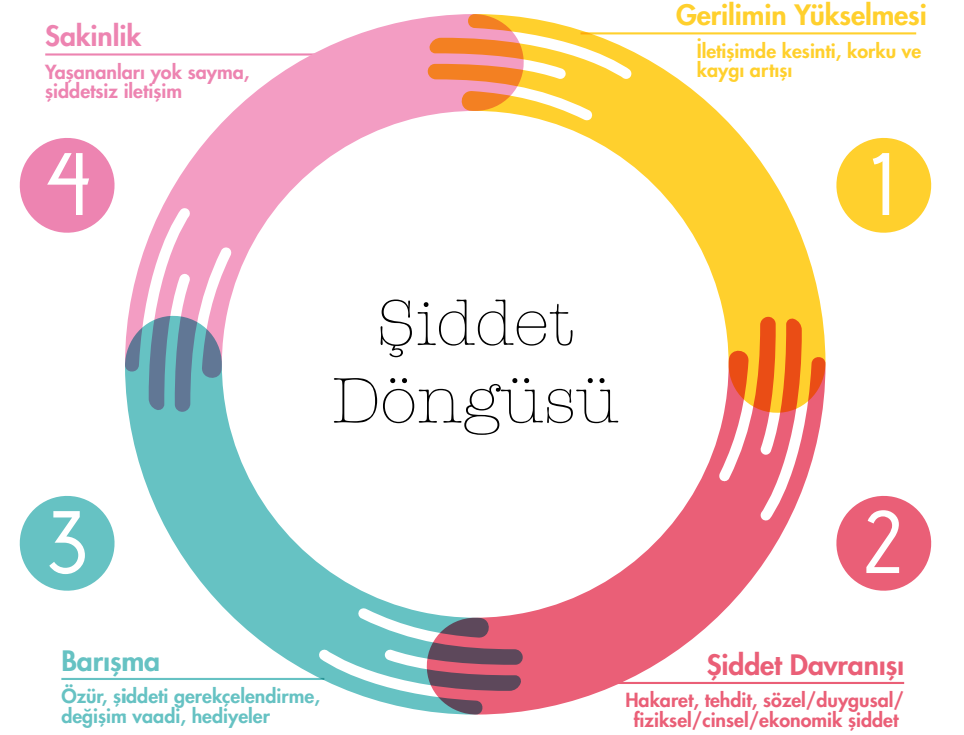
Bu ikna yöntemlerinin farkında olmak ve baskıyla verilen bir 'evet' cevabının gerçek bir onay olmadığını bilmek, şiddeti önlemede önemli adımlardan biridir. **Onay gerçekte 'hayır'ın yokluğu değil; sesli, istekli ve coşkulu bir 'evet'in' varlığıdır.**

Her ilişki farklı ve biricik olmakla birlikte, şiddet davranışlarının zamana yayılarak artması ve yaşayan için daha zarar verici hale gelmesi güvensiz ilişkilerin ortak özelliğidir. Bu durum; kişinin yaşadığı şiddeti fark etmesini ve şiddet içeren bu ilişkiden çıkmasını daha zor hale getirir.

Şiddet Döngüsü

Flört şiddeti, belli davranış biçimlerinin tekrar etmesiyle tanımlanır. Şiddet içeren ilişkilerde şiddet davranışları genellikle artarak devam eden bir özelliğe sahiptir. Fakat bu ilk belirtinin şiddet olmadığı anlamına gelmez. **Bir şiddet davranışını 'tek seferlik' diyerek önemsizleştirmemek ve bu davranışın yeni şiddet davranışlarının işareti olabileceğini unutmamak çok önemlidir.**

Şiddet uygulayan partnerler genellikle ilk şiddet davranışının ardından özür dileyerek bir daha bunun asla yaşanmayacağına dair sözler verir, partnerin ilişkide kalması için onu ikna ederler. Fakat araştırmalar gösteriyor ki; bir ilişkide şiddet davranışı bir kere gerçekleşiyorsa tekrar etme olasılığı yüksektir. Bu nedenle; şiddet döngüsünün nasıl işlediğini bilmek ve gençlere bu döngüyü aktarmak önemlidir.

Döngüyü fark etmenin ardından atılacak bir sonraki adım bu döngünün dışına çıkabilmektir. Şiddet döngüsünü kırmak sanıldığı kadar kolay değildir. Bu nedenle; şiddet içeren güvensiz bir ilişki yaşadığını fark ettiğiniz bir genci desteklemeniz ve güçlendirmeniz gerekir.

Şiddete Maruz Bırakılan Gençleri Desteklemek

Elbette her ilişki ve her birey birbirinden farklıdır. Bu nedenle; güvenli olmayan bir ilişki yaşayan gence ne söylemeniz gerektiğiyle ilgili kafanız karışabilir. Fakat izleyebileceğiniz basit yöntemler var:

Yargılamadan Dinleyin

Yaşadıklarını sorgulamayın. 'Neden ayrılmıyorsun? Neden kendini korumuyorsun? Neden buna izin veriyorsun? Keşke benimle daha önce konuşsaydın.' gibi sorular ve ifadelerden kaçının.

Destekleyici Mesajlar Verin

'Bu yaşadıkların senin hatan değil.. Hiçbir davranış şiddetin gerekçesi olamaz.. Yalnız değilsin.. İhtiyaç hissettiğinde ben buradayım..'

Süreci Değerlendirmesini Kolaylaştırın

'...olduğunda nasıl hissediyorsun? Ne yapmak istersin? Ne kadarını yapmaya hazırsın? Eğer ilişkin devam ederse neler olacağını düşünüyorsun? Ayrılırsan neler olacağını düşünüyorsun?..'

Saygılı Olun

Kişisel sınırlarına saygılı olun; meraklı, detay isteyen, özel sorular sormayın. Sizinle paylaştıklarını onun onayı olmadan meslektaşlarınıza anlatmayın.

Sabırlı Olun

İlişkiyi bitirmeye hazır hissetmiyorsa acele etmesini istemeyin. Bazen ısrarcı ve baskıcı olmak daha zarar verici sonuçlara neden olabilir. Şiddet içeren bir ilişkiyi sonlandırmak ortalama 7 girişimde gerçekleşir.

Güvenlik Planı Yapmalarına Yardımcı Olun

Kişisel bir plan için atabilecekleri adımlar sunun, birlikte bir liste hazırlayın. Güvenlik planı örnekleri için 'Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti' broşüründen yararlanabilirsiniz.

Gençler Şiddet İçeren Bir İlişkiyi Neden Sürdürür?

- Flört ilişkisi yaşıyor olmak gençler için sosyal kabul, yüksek özgüven ve bir kimlik anlamı taşıdığı için - kötü bir ilişki hiç olmamasından iyidir!
- İlişki yaşamayan gençlere yönelik sözel ve duygusal zorbalıklardan kaçınmak için - çirkin, sap, kezban, abazan..
- Yaşadıklarının şiddet olduğunu fark etmedikleri için - kıyaslama yapabilecekleri deneyimlerinin olmaması
- Aşkın böyle olduğunu düşündükleri için - medyada aşırı kıskanma, sahiplenme ve şiddetin sevgi göstergesi olarak sunulması
- Aşık oldukları için - şiddet bitsin, ilişki devam etsin arzusu

Neden Destek İstemezler?

- Yargılanacaklarını ya da suçlanacaklarını düşündükleri için
- Maruz bırakıldıkları davranışların şiddet içerdiğine kendilerinden başka kimsenin inanmayacağını düşündükleri için
- Şiddetin sebebi olarak kendilerini gördükleri ve suçlu hissettikleri için
- Yaşadıklarından bir yetiştikine bahsederlerse flört ilişkilerinin ve özgürlüklerinin kısıtlanacağını düşündükleri için
- Ailelerine ya da içinde buldukları topluluğa olumsuz bir etiket gelmesinden endişelendikleri için
- Özellikle lgbti+ gençler; yönelim ya da kimliklerinin açık edileceği endişesi yaşadıkları için

Flört Şiddetini Besleyen Mitler

Flört şiddetini besleyen pek çok toplumsal yanlış inanış bulunmaktadır. Gençlerle ilişkiler konusunda konuşurken destekleyici, güçlendirici olabilmek ve onlara yargılamadan destek verebilmek için flört şiddeti konusunda sahip olduğunuz yanlış inanışları sorgulamak; kendinizle ve bu mitlerle çalışmak bir ön koşuldur. Aynı zamanda bu mitleri gençlerle birlikte konuşarak da koruyucu-önleyici bir çalışma yapabilirsiniz.

- İlişkide kıskançlık ve sahiplenme sevginin göstergesidir.
- Partnerini sürekli kontrol etmek onu önemsemenin göstergesidir.
- İyi bir ilişkide sevgililer tüm zamanını birlikte geçirir.
- Kişisel sınırların olmadığı bir ilişki daha özgürdür.
- İlişki içindeki sözel ve duygusal şiddet çok da büyütülmemelidir.
- Duygusal ilişki içinde şiddet uygulayan kişi sosyal ilişkilerinde de şiddet uyguluyordur.
- Şiddet uygulayan insanlar genellikle eğitimsiz insanlardır.
- Flört içerisinde şiddet uygulayan her zaman erkektir.
- Güçlü olduğunu göstermek ve ilişkinin kontrolünü elde tutmak erkek olmanın gerekliliğidir.
- Erkekler hormonları nedeniyle cinsel dürtülerini kontrol edemezler.
- Hayır demek bazen evet anlamına gelebilir.
- Şiddete maruz bırakılanlar genellikle zayıf karaktere sahip bireylerdir.
- Şiddete maruz bırakılan kişi mutlaka buna sebep olacak bir davranışta bulunmuştur.
- Kişi maruz bırakıldığı şiddetten şikayetçi olmuyorsa; bu şiddet davranışından rahatsız olmadığı anlamına gelir.
- İlişki içinde olanlar mahremdir; diğerleri karışmamalıdır.
- Kişi bir davranışa evet dediye daha sonra fikrini değiştirmesi kabul edilemez.

Güvenli İlişkinin Özellikleri

- Kendi isteklerinin, ihtiyaçlarının, inançlarının, düşüncelerinin, beğenilerinin farkında olmak ve bunları ifade edebilmek
- Zorunluluktan ya da karşıdaki kişiyi memnun etmek için değil, kendin istediğin için evet diyebilmek

- Suçlu hissetmeden hayır diyebilmek
- Çatışmaları, fikir ayrılıklarını, karşıdaki için duymanın zor olabileceği duyguları ifade ederken kendini güvende hissetmek
- Kendini gözetmek, kendine vakit ayırmak
- Arkadaşlarından, hayallerinden, hobilerinden ödün vermek zorunda bırakılmamak
- Hissettiklerin ve yaptıkların arasında uyumsuzluk yaşamıyor olmak
- Kendi hedeflerine ulaşmada desteklendiğini hissetmek
- Başkasının mutluluğundan değil, kendi mutluluğundan sorumlu olmak
- İlişki içinde eşit olduğunu hissetmek

Flört Hakları

- Kiminle flört edip etmeyeceğine kendin karar verme hakkı
- Eşit olma ve saygı görme hakkı
- Kendi bedeninin ve sınırlarının ile ilgili karar verme hakkı
- Online ve offline mahremiyet hakkı
- Kendine ait özel alan ve zaman hakkı
- Arkadaşlarından ve hobilerinden ödün vermeme hakkı
- Farklı düşünme hakkı
- Hayır deme hakkı, daha önce evet dediysen bile
- Fikir değiştirme hakkı
- Korku ve baskı altında hissetmeme hakkı
- İhtiyaç duyduğunda destek isteme hakkı
- İstemediğin ve güvende hissetmediğin bir ilişkiyi sonlandırma hakkı

İlişkide Güvenlik Cetveli

İlişkiler partnerlerin birbirlerine nasıl davrandıklarına bağlı olarak; güvenli-şiddet içeren arası bir ölçekte değişkenlik gösterebilir. Kimi zaman hangi davranışların ilişkiyi güvenli olmaktan çıkarıp zarar verici ya da şiddet içeren bir aşamaya taşıdığını fark etmek ve ifade etmek kolay olmayabilir. Aşağıda göreceğiniz 'ilişkide güvenlik cetveli'; bu aşamaları fark edebilmek ve hangi davranışların kabul edilemez olduğunu görebilmek konusunda size yardımcı olabilir.

İlişkide Güvenlik Cetveli

ŞİDDET İÇEREN / Kontrol Var Sevgi Yok

Zarar Veren İletişim, Aşırı Kıskançlık, Suçlama, Yalnızlaştırma, Onay Dışı ve Zorlama İçeren Davranışlar

Kararları tek kişinin verdiği ilişkilerdir. Partnerlerden biri tüm sınırları belirler, diğeri için neyin iyi olduğuna ve ne yapması gerektiğine karar verir. İlişki hakkında konuşmak neredeyse imkansızdır. Onay dışı cinsel ve sosyal davranışlar yaşanır.

GÜVENSİZ / Baskı Var Eşitlik Yok

İletişim Sorunu, Güvensizlik, Yalan, Eşitsizlik, Kararlar Konusunda Baskı

Karar alma konusunda partnerlerden birinin diğeri -ya da partnerlerin birbirlerini- zorladığı, cinsel davranışlarla ilgili baskının var olduğu ilişkilerdir. Zamanlarının tamamını birlikte geçirmelerine rağmen düşünceleri, duyguları ve problemleri hakkında birbirleriyle konuşamazlar.

GÜVENLİ / Saygı Var Kısıtlama Yok

Açık İletişim, Güven, Dürüstlük, Eşitlik, Kişisel Zaman, Ortak Karar ve Onay

Kararların ortak alındığı, partnerlerin ilişkiyi ilgilendiren konularla ve cinsel davranışlarla ilgili duygularını birbirleriyle rahatlıkla paylaştığı ilişkilerdir. Birlikte eğlenceli zaman geçirirler; fakat bu kendi arkadaşlarıyla ve yalnız zaman geçirmelerine engel olmaz.

Uyarı İşaretleri !!!

Gençlerin duygusal ve sosyal ilişkilerinde zarar verici davranışların yaşanmasıyla birlikte; görünüş, hal ve davranışlarında zaman içinde bazı değişimler gözlemlenebilir. Bu değişimleri uyarı işaretleri olarak düşünebilirsiniz. **Güvensiz bir ilişkide bu işaretlerin hiçbiri gözlemlenmeyebilir. Ya da bu değişimler her zaman bir şiddetin belirtisi olmayabilir.** Yine de bunların farkında olmak, gençlerin ilişkilerine dair size veri sunabilir; böylece davranışlar şiddete dönüşmeden önce erken müdahale edebilme olanağınız olur.

- Utanma ve saklanma davranışları
- Depresif ruh hali, içe dönme, yalnızlaşma
- 'Nasıl gidiyor?' sorusuna agresif ve abartılı cevap verme
- Yoğun kaygı barındırma
- Zihin dağınıklığı, sorulara cevap verememe
- Akademik başarıda düşüş, derslere devamsızlık
- Arkadaşlara ve heyecan duyduğu alanlara ilgide azalma
- Farklı arkadaş gruplarına yönelme
- Giyim tarzındaki değişimler, ya da hep aynı kıyafetleri giyme
- Saç stilini değiştirme
- Bedenine zarar veren davranışlar geliştirme; yeme bozuklukları, kendine zarar verme
- Bedende morluk ya da zorlama izleri
- Alkol, sigara ya da madde kullanımına yönelme
- İntihar düşünceleri, girişimleri

BÖLÜM 3. UYGULAMA ÖNCESİ ÖNERİLER

Gençlerle şiddeti önleyici çalışmalara başlamadan önce; onlarla kurduğunuz ilişkilerdeki konumunuz üzerine düşünmeniz, kendi ilişki değerlerinizi gözden geçirmeniz ve çalışmalarınızın çerçevesini iyi yapılandırduğunuzdan emin olmanız önemlidir. Unutmayın; iyi niyetli olmak her zaman yeterince iyi değildir. Yanlış yöntem ve yaklaşım kullandığınızda, bazen desteklemek isterken zarar veriyor olabilirsiniz. Bu bölümde uygulamalara başlamadan önce her eğitimcinin mutlaka okumasını önerdiğimiz; çalışmalarınızın etkisini, kapsayıcılığını artıracaklarını, uygulama sırasında ortaya çıkabilecek riskleri azaltacaklarını düşündüğümüz önerilere yer verdik.

GENÇLERLE GÜVENLİ İLİŞKİLER HAKKINDA KONUŞMAK İÇİN 10 ÖNERİ

1. Gelişim dönemi özelliklerini bilin

Ruh halindeki ani değişimlerden tutun da risk almaya kadar, yetişkinler olarak geride bıraktığımız pek çok davranış, ergen gelişiminin doğal bir parçasıdır. Gelişimsel açıdan nelerin doğal olduğunu bilmenin, gençleri anlamının ve onlara daha iyi bir destek sunabilmenin ilk koşulu olduğunu unutmayın.

2. Maruz kaldıkları baskıları ve riskleri görün

Kabul edin ya da etmeyin; ergenlik flört ilişkileri ve cinsel davranışları deneyimleme gibi konularda akran baskısının arttığı bir dönemdir. Kişisel değerleriniz, kalıplarınız ve ergenlik dönemine atıflarınız nedeniyle flört ilişkileri, ergen cinselliği gibi konuları yok sayıyor, hatta reddediyor olabilirsiniz. Ancak bu yaklaşım; gençlerin bu dönemde maruz kalabilecekleri riskleri görmenizi engelleyecektir. Oysa gençlerin bu dönemde onları dinleyecek ve içinde buldukları durumlarla ilgili onları destekleyecek yetişkinlere ihtiyaçları vardır. O kişilerden biri siz olun.

3. Açık ve dürüst olabilmeleri için onlara alan açın

Gençlere güvenli ve sağlıklı bir ilişkinin nasıl olması gerektiğini anlatmak yerine; güvenli ilişkinin onlar için ne anlama geldiği, kişisel değerlerini-beklentilerini açıkça ifade edebilecekleri bir konuşma zemini oluşturun. Düşüncelerinin 'yanlış' olduğunu söyleyip diyalogu kesmeyin, aksine bunları tartışmaya açın. Böylece kendi değerlendirmelerini yapabilirler.

4. Gündemlerini takip edin

Gençlerin ilgi alanlarını ve gündemlerini takip edebileceğiniz fırsatlar yaratmaya çalışın. İzledikleri diziler, filmler, kullandıkları sosyal medya ağ ve uygulamalarından haberdar olun; onlardan duyduklarınızı araştırın. Bütün bunlar üzerine sohbet fırsatları yaratın.

5. Fırsat Eğitimlerini Kullanın

Filmleri, dizileri, reklamları, haberleri, şarkı sözlerini, okul etkinliklerini, gençlerin paylaştıkları örnekleri ve sordukları soruları güvenli ve güvensiz ilişkiler üzerine konuşma başlatmak için fırsata dönüştürün.

6. Seyirci kalmamanın yollarını tartışın

Gençlerle, arkadaşlarının yaşadığı güvensiz ilişkilere ve zarar verici davranışlara sessiz kalmamalarının önemi üzerine konuşun; seyirci olmak yerine müdahale etmenin yollarını birlikte tartışın.

7. Net ve tutarlı olun

Gençlerin şiddetin her biçimine dair tutarlılıkla karşı olduğunuzu görmelelerini sağlayın. Sınıf ortamında, okul içinde ya da dışında, gençlerle birlikte olduğunuz zamanlarda ayrımcı, cinsiyetçi, türcü, aşağılayıcı, dışlayıcı, şiddet içeren dil kullanımı ve davranışlara sessiz kalmayın.

8. Olumlu olanı vurgulayın

Gençlerle ilişkiler üzerine konuşmanın tek yolu riskleri ya da olumsuz sonuçları vurgulamak değildir. Onlarla güvenli ilişkilerin özelliklerini konuşun. Sağlıklı sınırlar oluşturabilmelerini destekleyecek; güçlendirici ve olumlu örnekleri onlarla paylaşın.

9. Arkadaş olmaya çalışmayın

Gençlerle ilişkiler hakkında konuşmak kolay olmayabilir; özellikle de sizi "öğretmen" olarak gördükleri için. Sizinle daha rahat konuşabilsinler diye onlarla arkadaşlık ilişkisi kurmaya çalışmayın. Etkili olmanın yolu; yetişkin rolünden çıkmak, sorumluluklarınızı bırakmak ve sınırlarınızı esnetmek değildir. Gençlerle bir "yetişkin" olarak, ancak otoriteye yaslanmadan, destekleyici bir ilişki kurmak mümkündür. Sınırlarınızı iyi tanımlayın, duyarlı olun ve sağlam durun.

10. Konumunuzu gözden geçirin

Bir yetişkin olarak kendi ilişkileriniz, çevreniz ve kararlarınız üzerinde gençlere kıyasla daha fazla kontrol sahibi olabilirsiniz. Ancak gençlerin karşısında kendinizi kontrol, güç ve otorite sahibi bir yetişkin olarak konumlandırırsanız; sizinle güvene ve paylaşıma dayalı bir ilişki kurmalarını engellersiniz. Bu tür hiyerarşik bir ilişki içerisinde gençleri desteklemeniz mümkün olamayacağı gibi, onlara zarar verirsiniz.

KENDİNİZE BU SORULARI SORUN

-
- ? Gençler arası ilişkilerin olgun olmadığını mı düşünüyorum
  - ? Gençlerin ilişkilerini değersiz mi görüyorum; geçici bir dönem olduğunu mu düşünüyorum
  - ? Onlara sık sık 'büyüdüğünüzde anlayacaksınız' diyor ya da demek istiyor muyum
  - ? İlişkileri ile ilgili karar süreçlerine onları dahil ediyorum muyum
  - ? Onların sorunlarını bensiz çözemeyeceğini düşünerek 'kurtarıcı' rolüne bürünüyor muyum
  - ? İlişkilere dair kişisel değerlerimi, yargılarımı ve beklentilerimi gençlere yansıtıyor muyum
  - ? Kendi cinsiyetçiliğimle yüzleşebiliyor muyum
  - ? Cinsiyeti ne olursa olsun gençlere aynı mesajları iletiyor muyum
  - ? Ne yapmaları gerektiği ya da nerede yanlış yaptıkları konusunda onlara öğüt veriyor muyum
  - ? Ayrılmaları için onları zorluyor ya da ayrılmadıkları için cezalandırıyor muyum
  - ? Gençlerin yaşantılarını başka ortamlarda magazin malzemesi haline getiriyor muyum
  - ? Gençlerin kimi durumlarda şiddeti hak ettiğini düşünüyor muyum

GÜVENLİ ALAN OLUŞTURMA

1. Gençlerle koruyucu-önleyici çalışmalar yürütmeye başlamadan önce, herkesin iyi, rahat ve güvende hissedeceği; zarar görmeyeceğini bildiği bir eğitim ortamının sağlanması ilk koşuldur. Bunun yolu; çalışmalara başlamadan önce gençlerle birlikte ve ortak kararlar yapılan bir **grup sözleşmesidir**. Bu sözleşmeyle -siz dahil- gruptaki herkesin uyacağı temel ilkeleri belirlemiş ve ortaya çıkabilecek riskleri büyük ölçüde önlemiş olursunuz. Grup sözleşmesini hazırlarken aşağıdaki maddelerden yararlanabilirsiniz:

- Aşağılama, hakaret, alay etme, yargılama, suçlama gibi davranışlar kabul edilemez
- Sınıftaki herkes düşüncelerini ve duygularını sözü kesilmeden ifade edebilmelidir
- Bir başkasının bakış açısı bizimkinden farklı olabilir, buna saygı duymak sorumluluğumuzdur
- Hiçbir soru saçma ya da yanlış değildir; merak ettiklerimizi ancak sorarak öğrenebiliriz
- Hepimizin mahremiyet hakkını gözetecek şekilde; sınıfta konuşulan özel paylaşımlar burada kalacak
- Paylaştığımız örnekler esnasında özel isim kullanmayacağız, bir başkasının hikayesini onay almadan anlatmayacağız
- Ders sırasında konuşmak istemediğiniz konuları ve sorularınızı ders sonrasında bireysel olarak paylaşabilirsiniz

2. Çalışmalara başlamadan önce **herkesin şiddetin uygulayıcısı ya da maruz bırakılanı olabileceğini; asıl amacın bu konuları konuşarak kişisel ve toplumsal değişimin sağlanması** olduğunu hatırlatın.

3. Sınıfınızda çocukluğunda yaşadığı cinsel istismardan hayatta kalan ya da okul dışındaki yaşantısında fiziksel duygusal ya da cinsel şiddetin tanığı olan, ilişkisi içerisinde şiddet uygulayan ya da şiddete maruz bırakılan veya güvensiz ilişkiler yaşamakta olan gençler olabilir. Bu tip çalışmaların özellikle bu öğrenciler için daha düşündürücü ve zorlayıcı olabileceğini aklınızda tutun. Çalışma esnasında tetiklendiğini ya da zorlandığını hissederseniz; bunu rahatlıkla dile getirebileceğini ve gerekiyorsa çalışmaya ara verebileceğinizi gençlerle paylaşın. Sözleşmeye bununla ilgili bir 'kendini gözetme' maddesi ekleyebilirsiniz.

4. Siz de kendi ilişkilerinizde benzer deneyimler yaşamış ya da yaşıyor olabilirsiniz. Tetiklendiğiniz durumlarda sizin de ara verme ve nefes alma hakkınız olduğunu unutmayın.

KAPSAYICI VE GÜÇLENDİRİCİ DİL - YAKLAŞIM

Uygulamalar süresince kullanacağınız dil ve seçeceğiniz kelimelerle gençlere fark etmeden pek çok mesaj iletirsiniz. Doğru dil kullanımının kendisi de bir fırsat eğitimidir.

kız ve erkek	✗	genç kadın ve erkekler	✓
bayan	✗	kadın / genç kadın	✓
şiddete maruz kalan	✗	şiddete maruz bırakılan	✓
şiddet kurbanı	✗	şiddete maruz bırakılan	✓
saldırgan, sapık	✗	fail	✓
tecavüzcüsü, istismarcısı	✗	tecavüz faili, istismar faili	✓

- Her ilişkinin heteroseksüel olduğunu varsayan tanımlamalardan ve örneklerden kaçınmak. *Örn: Karşı cinsten birine ilgi duymanız çok doğal..*
- Şiddetin uygulayıcısını ve maruz bırakılanı cinsiyetlendirerek genellemek yerine, şiddetin failinin ve mağdurunun her cinsiyetten olabileceğini vurgulamak.
- Konuşacağınız konuların şu an veya gelecekte herkes için faydalı bilgiler ve yaşamsal beceriler sunacağını ve şiddeti azaltmak için onlara yardımcı olacağını söylemek.
- Akran şiddetinin herkesi ilgilendiren bir konu olduğunu ve bunu ancak birlikte durdurabileceğinizi vurgulamak.

BÖLÜM 4. UYGULAMALAR

Bu bölümde yer alan egzersizleri gençlerle sınıf ortamında uygulayabilirsiniz. Hazırladığımız bu uygulama içeriklerinde sınıfın dinamiklerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitlemeler yapabilir; mevcut soruları ya da tartışma başlıklarını değiştirebilirsiniz. Ağırlıklı yabancı kaynaklardan derleyip uyarladığımız bu egzersizlerin bir kısmı akran zorbalığı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet türlerine odaklanırken; büyük bir bölümü özellikle flört şiddeti ve güvenli ilişkiler konusunda gençlerin farkındalıklarını yükseltmek için hazırlanmıştır.

Ayrıca aşağıdaki özelliklerin / becerilerin, flört içi şiddet davranışlarını azalttığını akılda tutarak; bu başlıklara odaklanan çalışmalar planlayabilir, gençlerin güvenli ilişki kurma ve yürütme becerilerini destekleyebilirsiniz.

- Şiddet içermeyen çatışma çözüm yöntemlerine inanma ve uygulama
- Etkili iletişim becerilerini kullanabilme
- Stres ve kaygı yaratan durumlarla başa çıkabilme
- Partnerin bağımsızlığına inanma ve değer verme
- Özgüven ve özsaygı

ÇİZGİYİ SİL!

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Akran şiddetinin bir türü olan 'toplumsal cinsiyet temelli şiddet' gençler arası ilişkilerde yaygın olarak gözlemlenir. Gençlerin, toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden birbirlerine yönelttikleri isim takma, etiketleme, kıyas yapma, alay etme, yalnızlaştırma gibi özellikle duygusal açıdan zarar veren davranışların önlenemesinin yolu, onlarla bu kalıplar ve yaşama etkileri üzerine konuşmaktan geçer. Bu egzersiz; gençlerin toplumsal cinsiyet kalıpları ve güvensiz ilişkiler arasındaki ilişkiyi görebilmelerini desteklemek için iyi bir başlangıç olabilir.

Amaç:

Gençlerin; toplumsal cinsiyet kalıplarının yarattığı kısıtlama, ayrımcılık ve eşitsizliği fark edip sorgulamalarını desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- 'Toplumsal cinsiyet' kavramını açıklayabilecek,
- Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal olarak yapılandırıldığını, sosyalleşme süreci içinde öğrenildiğini ve değişebilir olduğunu öğrenecek,
- Toplumsal cinsiyet rollerinin beslediği önyargı, baskı ve ayrımcılık türleri ile ilgili farkındalık kazanacak; 'toplumsal cinsiyet temelli şiddet' kavramını açıklayabilecek,
- Toplumsal cinsiyet kalıplarının kendi hayatlarındaki etki ve yansımalarını sorgulayabilecek,
- Kendi cinsiyet kalıplarının; cinsiyetçi düşünce, söylem ve şakalarının farkına varacaklardır.

Malzemeler:

- Yazı tahtası
- Tahta kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle çalışmaya başlamadan önce, tartışacağınız kavramlara hakim olmanız önemlidir. Kitabın 'Kavramlar Sözlüğü' bölümünü gözden geçirin. (Sayfa 47- 51) altına yazın.

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşıp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, birlikte yapacağınız bu çalışmada 'toplumsal cinsiyet' kavramı üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Tahtaya 'toplumsal cinsiyet' yazın ve gençlere bu kavramı daha önce duyup duymadıklarını, kendilerine ne çağrıştırdığını sorun. Daha önce duymadıysa tahminde bulunmalarını isteyebilirsiniz. Gelen cevapları hızlıca ve kısa kısa tahtanın kenarına not edin. Bu cevaplara çalışma boyunca geri döneceğinizi, şimdi kavramı açmak ve üzerine konuşmak için birlikte bir egzersiz yapacağınızı söyleyerek yönergeye geçin. (Hiç paylaşım/cevap gelmediyse doğrudan yönergeye geçebilirsiniz.) (3 dakika)

Yönerge:

Gençlerden; ailelerini ve sosyal çevrelerini, okul ortamlarını, izledikleri reklam/klip/dizi/filmleri, okudukları kitapları vb. düşünerek çocukluktan bu yana kadın ve erkeklerin nasıl olmaları gerektiğine dair hangi mesajları aldıklarını düşünmelerini isteyin. Onlar düşünürken tahtaya aralarında boşluk bırakarak 'KADIN' ve 'ERKEK' yazın. İki kelimenin arasına yukarıdan aşağıya doğru düz bir çizgi çizin. Gruba onlardan gelen paylaşımları bu başlıkların altına yazacağınıza dair bilgi verin. (3 dakika) Gençlerin kadınlarla ilgili söylediklerini 'KADIN', erkeklerle ilgili söylediklerini ise 'ERKEK' başlığının altına yazın. (5 dakika)

KADIN

anne - duygusal - neşeli
ev kadını - sabırlı - sessiz
bakımlı - pasif - güçsüz
zarif - çekici - ürkek - kılsız
güzel - güleryüzlü - kibar
baştan çıkarıcı - çekingen
şiddete başvurmayan
itaatkar - araba kullanamaz

ERKEK

duygularını göstermez
(öfke dışında)
mantıklı - evi geçindirir
sabırsız - aktif - kaslı
güçlü - cesur - ciddi
sert - kaba - girişken
kavgacı - makyaj yapmaz
şiddete başvuran
belirleyici - maço - kıllı

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Gençlerden gelen tüm paylaşımları tahtaya yazdıktan sonra tablonun genelini gruba birlikte kısa bir süre inceleyin. (Gerekirse yazılanları sesli olarak gruba okuyabilirsiniz.) Birbirinden farklı gruplarda genellikle buna benzer

bir tablo çıktığından bahsedin. Bunun sebebinin, kadınların ve erkeklerin nasıl olması gerektiğine yönelik bilgileri ortak kaynaklardan öğrenmemiz olduğunu anlatın. Gençlere bu kaynakların neler olabileceğini sorun. Gelen cevapları dinledikten sonra; aile, oyunlar/oyuncaklar, masallar, arkadaşlar, dinler, kutsal kitaplar, okul ortamı, öğretmenler, ders kitapları, medya, reklamlar, klipler, diziler, filmler, edebiyat, askeriye gibi kaynakları vurgulayın. Toplumsal cinsiyet kavramını açıklayın ve tahtadaki tablonun toplumsal cinsiyet rollerine/kalıplarına birer örnek olduğunu aktarın. (Kavramı açıklarken, gençlerin başta söylediği ve tahtaya not ettiğiniz cevaplara da dönüş yapabilirsiniz.) (4 dakika) Tartışmayı derinleştirmek için aşağıdaki soruları konuşma açıcı olarak kullanın:

• *Toplumdaki tüm bireylerin 'kadın' ve 'erkek' olarak tanımlanan bu iki kategoriye ve bu kategoriler için belirlenen rollere/kalıplara uyması/sığıması beklenmektedir. Sizce bu kolay mıdır? Neden?*

Bu kalıpların; duyguların ifade edilmesinden ilgi alanlarına, alınacak sorumluluklardan seçilecek mesleklere kadar bireylerin hayatını pek çok alanda nasıl etkilediği ve zorlaştırdığı üzerine kısa örnekler vererek konuşmayı açabilir ya da derinleştirebilirsiniz. (Korku, üzüntü, mutluluk duygularını yaşama izninin kadınlara, öfke duygusunu yaşama izninin erkeklere verilmesi; öğretmenliğin kadınlara, mühendisliğin erkeklere uygun görülmesi vb.) Gelen örnekler daha çok kadınlar üzerine yoğunlaşabilir, bu noktada erkeklerle ilgili örnekler vererek sorunun tek bir cinsiyeti ilgilendirmediğini vurgulayın ve konuyu sadece kadınlara uygulanan şiddet odağında bırakmayın. Toplumun, bu kalıplara bir şekilde uymak istemeyen ya da dışına taşan genç ve yetişkin kadınlara, LGBTİ+lara, genç ve yetişkin erkeklere yönelttiği olumsuz yargılar, baskılar ve zarar verici davranışlar hakkında konuşun. (5 dakika)

• *Burada yazılı olanlardan sizi tanımlamadığını düşündüğünüz ya da reddettiğiniz kalıplar var mı? Hangileri?*

Gençlerin, tahtada gördükleri toplumsal cinsiyet kalıplarını kendi varoluşları üzerinden değerlendirerek "... kalıbı beni tanımlamıyor" ya da "... kalıbını reddediyorum" şeklinde sesli olarak ifade edebilmeleri ve paylaşımlar sırasında akranlar olarak birbirlerini duyabilmeleri oldukça önemli. Bu noktada, gençlerin kendilerini ifade edebilmeleri için alan açın, iyi bir dinleyici olun ve paylaşımlar için teşekkür edin. Yargı ya da alay cümlelerine grup ilkelerini hatırlatarak müdahale edin. (5 dakika)

• *Toplumsal cinsiyet kalıpları ve şiddet arasında bir ilişki görüyor musunuz? Nasıl?*

Gençlerden gelen paylaşımları dinlerken, "bu örnekte ne tür bir şiddet söz konusu?" gibi ara sorular yönelterek şiddet türleri üzerine düşüncelerini destekleyin. Paylaşımların ardından, farklı şiddet türlerini (duygusal/sözel, sanal/dijital, fiziksel, cinsel, ekonomik) kısaca açıklayın. Ardından, 'toplumsal cinsiyet temelli şiddet' kavramı üzerinde durun. Bu bölümü bitirirken; toplumsal cinsiyet kalıplarının dışındaki bireylerin toplumu oluşturan diğer bireyler

tarafından farklı şiddet türleri ile cezalandırıldığını, kalıplara uymamanın şiddetin bahanesi olarak gösterildiğini; ancak hiçbir şeyin şiddetin nedeni olamayacağını, hiç kimsenin şiddeti hak etmediğini, şiddetin sadece uygulayanın suçu olduğunu vurgulayın. (5 dakika)

Temel Mesajlar:

- Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farklı kavramlardır.
- Toplumsal cinsiyet; toplumdan topluma ve zaman içinde değişebilir.
- Toplumsal cinsiyet kalıpları; aile, okul, medya gibi farklı kanallar aracılığıyla öğrenilir ve zaman içinde normalleştirilir.
- Toplumsal cinsiyet kalıpları; kadınları, LGBTİ+lara, erkekleri bireysel düzeyde eşit şekilde kısıtlamaktadır.
- Toplumsal cinsiyet kalıpları; zaman içinde bireyler arası şiddet davranışlarının temelini oluşturabilir.
- Hiç bir bahane şiddetin nedeni olamaz. Hiç kimse şiddeti hak etmez. Şiddet sadece uygulayanın suçudur.

Toparlama ve Sonlandırma:

Toplumda yaşayan herkesin bu kalıplara sığımasının beklendiğini, bunun da aradaki çizgiyi kalınlaştırdığını vurgulayın. Toplumu oluşturan milyonlarca birey varken, bu ikili kategorizasyonun ve cinsiyet kalıplarının herkesi kapsamının mümkün olmadığını, ayrıca bu kalıpların önyargıların, baskı ve kısıtlamaların, eşitsizliğin, ayrımcılığın temeli olduğunu vurgulayın. "Toplum oluşturan bireyler bizler olduğumuza göre bu kalıpları sorgulayabilir ve öncelikle kendimizden başlayarak değiştirmek üzere adımlar atabiliriz" diyerek 'kadın'-'erkek' kelimelerini ve aradaki çizgiyi silin. (5 dakika)

Kolaylaştırıcılar için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Toplumsal cinsiyet kalıpları üzerine konuşurken; "kadınlar ve erkekler doğaları gereği böyle", "erkekler daha kaslı olduğu için daha güçlü", "kadınlar hormonları gereği daha duygusal" gibi paylaşımlar duyabilir, hatta grubun konuya karşı direnci ile karşılaşabilirsiniz. Böyle durumlarda, "evet ama..." diyerek gençleri ikna etmeye çalışmadan, öncelikle büyük gruba ne düşündüklerini sorabilir, kendi aralarında birbirlerini yargılamadan tartışabilecekleri bir zemin oluşmasını destekleyebilir, genellemeleri kırarak örnekler vererek konuya başka açılardan bakmalarını sağlayabilirsiniz.
- Etkinliğin sonunda derneğin hazırladığı 'Şiddet Piramidi' (sayfa 21) görselini kullanarak, sözel şiddetin diğer şiddet biçimlerini nasıl beslediğini; şakaların ve kullandığımız gündelik kelimelerin uzun vadede yaratabileceği olumsuz etkileri tartışabilirsiniz.

* Bu çalışma; Şebeke Projesi kapsamında hazırlanan **Toplumsal Cinsiyet Konuşmaları** adlı kitaptan uyarlanmıştır.

KOMİK DEĞİL!

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Gençler arasındaki çeşitli zorbalık davranışlarını besleyen dinamiklerin başında 'alay' gelir. Gençler alay etme davranışının uygulayıcısı olabilecekleri gibi, alaya maruz kalıyor ya da alay edilme korkusu yaşıyor da olabilirler. Bu egzersiz; akran şiddetinin bir türü olarak gençler arasında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının bir arada konuşulabilmesini ve gençler arasında zorbalığa müdahale yöntemleri geliştirilmesini kolaylaştırıcı, güçlendirici bir çalışma olabilir.

Amaç:

Gençlerin; akran ilişkilerinde kaygı, güvensizlik ve korku yaratan davranışları fark edip sorgulamalarını desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Gençler arasında 'şaka', 'espri', 'eğlence', 'oyun' vb. isimlerle tanımlanan bazı davranışların aslında birer zorbalık ve şiddet davranışı olduğunu fark edebilecek,
- Alay edilmenin hissettirdikleri üzerine düşünecek ve alaya maruz bırakılan akranları ile empati kurabilecek,
- Zorbalık ve şiddet davranışları söz konusu olduğunda 'seyirci kalan' konumundan 'müdahale eden' konumuna geçmenin önemini fark edebilecek,
- Zorbalıkla baş etme yolları üzerine düşünebilecek,
- Zorbalık ve şiddet davranışları söz konusu olduğunda, güvendikleri kişilerden destek istemenin önemli olduğunu fark edebileceklerdir.

Malzemeler:

- Katılımcı sayısı kadar 'Komik Değil!' çalışma kağıdı
- Katılımcı sayısı kadar kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Bireysel çalışma
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, aşağıda örneği bulunan 'Komik Değil!' çalışma kağıdını hazırlayın ve katılımcı sayısı kadar çoğaltın.

KOMİK DEĞİL!

Biri benimle alay ettiğinde hissettiklerim...

Biri benimle alay ettiğinde yapabileceklerim...

Birine şaka yaparken onun iyi hissetmediğini şunlardan anlayabilirim...

Birisi ile alay ediliyor ve buna şahit oluyorsam yapabileceklerim...

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, birlikte yapacağınız bu çalışmada akranlar arası zorbalık ve şiddet davranışları üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (5 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere 'zorbalık' deyince akıllarına ne geldiğini ve zorbalığın hangi farklı davranışlarla ortaya çıkabileceğini sorun. Paylaşımları dinledikten sonra; akranlar arası zorbalık ve şiddet davranışlarının dinamiklerini ve bu konularla ilgili bazı kavramları tartışmak üzere birlikte bir çalışma yapacağınızı söyleyin ve yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge:

Gruba; biraz sonra herkese birer çalışma kağıdı dağıtacağınızı söyleyin. Kağıtlardan birini örnek olarak göstererek, üzerinde alay etme davranışına dair bazı cümlelerin yer aldığını ve altında onların doldurması için boşluklar bırakıldığını açıklayın. Boşlukları kendi duygu ve düşüncelerinden yola çıkarak 5 dakika içinde doldurmalarını isteyin. Çalışma sırasında sesli paylaşımda bulunmamaları, kağıtlarını başkalarına göstermemeleri, başkalarının kağıtlarına bakmamaları gerektiğini vurgulayın. Kağıtların kişisel olduğunu, geri alınmayacağını ve puanlandırılmayacağını belirtin. (3 dakika) Herkese birer çalışma kağıdı dağıtın ve süreyi bir kez daha söyleyin. Kağıtların doldurulması sırasında gençlerden sesli paylaşımlar/yorumlar gelirse sessiz çalışmaları konusunda hatırlatmada bulunabilir, daha sonra hep birlikte üzerine konuşacağınızı söyleyebilirsiniz. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Çalışma kağıtları tamamlandığında ve gençler hazır hissettiğinde büyük grupla birlikte sırayla cümleler üzerine konuşmaya başlayın. Özellikle "...yapabileceklerim" cümlelerinde ortaya çıkan çözüm önerilerini birlikte gözden geçirin; bunlar sorunu gerçekten ortadan kaldırabilir mi, yoksa daha fazla sorun mu yaratır tartışın. Gençlere, alay edildiğine şahit oldukları kişiden kendileri de hoşlanmadıklarında verdikleri tepkileri sorun. Bu tür açıcı sorularla tartışmayı ilerletin. Son cümle üzerine konuşurken, şiddet davranışları söz konusu olduğundan insanların aldıkları pozisyonları 'seyirci kalan' ve 'müdahale eden' kavramları üzerinden açıklayın. Tartışma sırasında, ilgili temel mesajları gençlere ilettiğinizden emin olun. (18 dakika)

Temel Mesajlar:

- Gülmek, mutluluk göstergesi olmanın yanı sıra, insanları rahatsız etmek için kullanılıyor da olabilir. Birileri ile birlikte gülmek ile birisi ile alay ederek

gülmek arasında fark vardır. Bu, aynı zamanda 'şaka' ile 'zorbalık' arasındaki farkı tanımlar.

- Alay etmek bir duygusal şiddet ve zorbalık biçimidir.
- Zorbalık asla buna maruz kalan kişinin hatası değildir. Kişinin dış görünüşü, konuşma şekli, söyledikleri, giydikleri, yaptıkları, inandıkları yüzünden şiddet gördüğü düşüncesi kabul edilemez. Kimse şiddeti hak etmez. Şiddet sadece uygulayanın suçudur ve bahanesi olamaz.
- Alay eden kişi siz olmasanız bile, gülererek duygusal şiddete dahil olduğunuzda ya da sessiz kalarak duruma müdahale etmediğinizde, şiddete seyirci kalmış ve sürdürülmesine imkan tanımış olursunuz.
- Duygusal şiddetin verdiği zarar, en az fiziksel şiddet kadar yoğundur ve etkisi daha uzun sürebilir.
- Herkesin kişisel sınırları ve hoşlanmadığı davranışlar birbirinden farklıdır. Bir kişinin rahatsız olmadığı bir davranış, bir başkası için rahatsız edici ve zorlayıcı olabilir. Bireylerin kişisel sınırlarına saygı duymak ve onlarla talep ettikleri şekilde ilişki kurmak sorumluluğumuzdur.
- Huzursuz, güvensiz, yalnız, yanlış ya da anlaşılmamış hissettiğiniz zamanlarda bunu güvendiğiniz bir yetişkinle paylaşabilirsiniz. Kiminiz için bu kişi ebeveyniniz, kiminiz için öğretmeniniz ya da bir akrabanız olabilir. Destek istemek önemlidir. Yalnız değilsiniz.

Toparlama ve Sonlandırma:

'Şaka' ve 'zorbalık' arasındaki farkın altını çizin. Kalan temel mesajları iletin. Zorbalık ve şiddet davranışları karşısında destek istemenin önemli olduğunu vurgulayın. Bireylerin kişisel sınırlarına saygı duyma ve onlarla talep ettikleri şekilde ilişki kurma sorumluluğumuzu hatırlatarak çalışmayı tamamlayın. (5 dakika)

Kolaylaştırıcılar için İpuçları:

- Özellikle bu egzersizi uygularken, çalışmanın başındaki 'güvenli alan' oluşturma bölümü (sayfa 69) büyük önem taşır. Bu bölümde belirleyeceğimiz grup ilkelerinin kendisi, zorbalık davranışları ve kişisel haklara değinmek için iyi bir konuşma fırsatı sağlayacaktır. Bu nedenle, özellikle bu çalışmada ilkelerin belirlenmesi kısmına daha fazla zaman ayırabilirsiniz.
- Kavramları açıklarken kitabın 'Kavramlar Sözlüğü' (sayfa 47-51) bölümünden yararlanabilirsiniz.

* Bu çalışma; Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği'nin yayımladığı **ÖTEKİLEŞTİR-ME: Nefret Suçlarının Önlenmesi için Çocuklara ve Gençlere Yönelik İnsan Hakları Eğitimi El Kitabı**'ndan uyarlanmıştır.

DOĞRU MU YANLIŞ MI?

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 50 - 60 dakika

Genel Bakış:

Gençler arası sosyal ve duygusal ilişkilerde gözlemlenen akran şiddeti, yüz yüze ya da sanal ortamlar üzerinden farklı biçimlerde gerçekleşebilir. Zarar verici pek çok davranış, toplumdaki yanlış inanışlardan beslenir, normalleştirilir ve gençler tarafından örnek alınır. Bu egzersiz; toplumda yaygın şekilde doğru olduğu düşünülen ve şiddeti besleyen mitleri gençlerle paylaşmak ve tartışmak; yanlışları doğruları ile değiştirmek için kullanılabilir etkili bir çalışmadır.

Amaç:

Gençlerin; sosyal ve duygusal ilişkilerde 'normal' ve 'kabul edilebilir' olduğunu düşündükleri zarar verici davranışları fark edip sorgulamalarını desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Sosyal ve duygusal ilişkiler içindeki davranışlar hakkında birbirlerinin düşüncelerini duyabilecek,
- Şiddetin farklı türlerini öğrenecek ve şiddet türlerini tanımlayabilecek,
- İlişkilerdeki sınırlar, sorumluluklar, haklar ve şiddet davranışları konularında sahip oldukları yanlış bilgileri doğru bilgilerle değiştirebilecek,
- Bu yanlış inanışların kendi hayatlarındaki etki ve yansımalarını sorgulayabilecek,
- Zarar veren bir davranışa maruz bırakıldıklarında destek isteyebileceklerini öğreneceklerdir.

Malzemeler:

- Cümle kartları ve
- Doğru ve yanlış kutuları

Yöntem:

- Soru-cevap
- Büyük grup çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, 'Bilgilendirme ve Değerlendirme' bölümünde örneği bulunan cümle kartlarını hazırlayın. (Burada verilenlerin dışında, tartışmayı önemli bulduğunuz farklı cümleler de yazabi-

lirsiniz. Cümleleri hazırlarken önemli olan doğru ve yanlış sayısının dengeli olmasıdır.) Cümle kartlarının sınıf mevcuduna yetecek sayıda olmasına dikkat edin.

Ayrıca; cümle kartlarının içinden düşmeyeceği boyutlarda üstü açık 2 kutu hazırlayın. Bir kutunun üzerine uzaktan okunabilecek şekilde 'DOĞRU', diğ-ğinin üzerine 'YANLIŞ' yazın.

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşıp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, birlikte yapacağınız bu çalışmada akranlar arası ilişkilerle ilgili kalıplaşmış yargılar üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere 'akran şiddeti', 'akran zorbalığı' kavramlarını daha önce duyup duymadıklarını ve onlar için ne anlama geldiğini sorun. Paylaşımları dinledikten sonra; akran ilişkilerindeki zarar verici davranışları tartışmak üzere birlikte bir çalışma yapacağınızı söyleyin yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge:

Doğru ve yanlış kutularını herkesin görebileceği bir yere yerleştirin ve gruba şu yönergeyi verin: *"Şimdi sizlere her birinde farklı bir cümlenin yazılı olduğu kartları dağıtacağım. Bu cümlelerin bazıları doğru, bazıları ise yanlış bilgileri içeriyor. Sizden cümlelerinizi sessiz bir şekilde ve kimseye göstermeden okumanızı, doğru olduğunu düşünüyorsanız buraya gelip "doğru" kutusuna, yanlış olduğunu düşünüyorsanız "yanlış" kutusuna atmanızı istiyorum. (Burada doğru ve yanlış kutularını sınıfa gösterin.) Eğer emin olamıyorsanız masanın üzerine bırakabilirsiniz. Ardından kutulardaki cümleleri tek tek okuyacağım ve hep birlikte tartışacağız. Kimin hangi cümleyi koyduğunun bir önemi yok; önemli olan her bilgiyi birlikte konuşacak olmamız."* (2 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Herkesin cümlesini kutulara attığından emin olduktan sonra, önce 'doğru' kutusundaki cümleleri sırayla sesli olarak okuyun, bilginin doğru olup olmadığını grupla tartışın, cümleye dair bilgi paylaşımında bulunun, yanlışsa diğ-ğ kutunun yanına bırakın. Ardından 'yanlış' kutusundaki cümleleri sırayla sesli olarak okuyun, bilginin yanlış olup olmadığını grupla tartışın, cümleye dair bilgi paylaşımında bulunun, doğruysa diğ-ğ kutunun yanına bırakın. En son kararsız kalınan cümleleri okuyarak doğru mu yanlış mı olduğunu grupla tartışın, cümleye dair bilgi paylaşımında bulunun ve ilgili kutunun içine atın. Her cümle için ayıracağınız süreyi, sınıftaki öğrenci ve kart sayısına göre belirleyebilirsiniz. (35 dakika)

Cümleler ve Temel Mesajlar:

Bir soruya ya da isteğe sessiz kalmak, evet demek ve kabul etmek anlamına gelmez.

Doğru: Sadece “evet” demek evet anlamına gelir. Sessiz kalmak kişinin kararsız olduğunu gösterir. İsrar ederek “evet” cevabını almaya çalışmak bir çeşit baskı uygulamaktır ve duygusal açıdan karşıdaki kişiye zarar verir.

Lakap takmak, alay etmek, dışlamak gibi davranışlar şiddet sayılmaz.

Yanlış: Şiddet sadece fiziksel olarak gerçekleşmez. Kişiye duygusal olarak zarar veren bu davranışlar da şiddettir. Bu davranışlara maruz kalmayı hiç kimse hak etmez.

Kişi bir davranışa evet dediye daha sonra fikrini değiştirmesi kabul edilemez.

Yanlış: Kabul ettiğimiz bir davranıştan her an vazgeçebiliriz. Başta evet dememiz, artık istemememize rağmen devam etmek zorunda olduğumuz anlamına gelmez.

Sanal ortamda istediğimi yapıp söyleyebilirim çünkü orası gerçek hayat değildir.

Yanlış: Sanal ortam gerçek hayatın bir parçasıdır ve orada yazdığımız her cümleden, yaptığımız her davranıştan sorumluyuzdur. Ayrıca sanal ortamda kişileri rahatsız eden davranışlara yönelik olarak, bilişim suçları ile ilgili hukuki yaptırımlar vardır.

Kişilerin hoşlanmadığı ve istemediği davranışlar birbirinden farklı olabilir.

Doğru: Çevremizdeki kişiler belli davranışlarla ilgili rahat hissediyor olabilir; bu hepimizin aynı seçimleri yapması gerektiği anlamına gelmez. Kişisel sınırlar ve beğeniler kişiden kişiye değişir. Bir kişinin hoşlandığı ve hoşlanmadığı davranışları bilebilmek için ona bunu ‘sormamız’ gerekir. Bu ‘onay’ kavramı ile ilgilidir. Onay almak ilişkilerde karşılıklı saygıyı getirir ve sağlıklı iletişim sağlar.

Kötü hissettiren bir şakayı herkes yapıyorsa benim de yapmamda bir sakınca yoktur.

Yanlış: Kötü hissettiren bir şaka duygusal olarak zarar vericidir ve kabul edilemez. Başkalarının yanlışlarını tekrar etmek şiddeti artırır ve daha çok zarara sebep olur. Şiddet davranışına güldüğümüzde şiddeti kabul ederiz. Asıl sorumluluğumuz şiddete müdahale etmek, kabul edilemeyeceğini söylemek ve durdurmak için ses çıkarmaktır.

Herkesin bedeni kendine ait, özel ve değerlidir. Kişi istemediği halde bedene dokunmak (el şakası yapmak, çekiştirmek, sıkıştırmak, saçını çekmek vb) kabul edilemez.

Doğru: Her birimiz kendi bedenimiz üzerinde söz hakkına sahibiz; bu bedenimizle ilgili kararları ancak bizim verebileceğimiz anlamına gelir. İsten-

meyen bir davranışı tekrar etmek fiziksel olarak zarar vermektir ve bu kabul edilemez.

Bütün erkeklerin ve bütün kadınların aynı özellikte olduğunu düşünmek cinsiyetçiliktir.

Doğru: Her erkek ve her kadın bireysel farklılıklara sahiptir. “Bütün kadınlar ...dır, bütün erkekler ...dır” gibi cümleler toplumsal cinsiyet kalıplarına işaret eder ve cinsiyetçiliğe örnektir.

Kişi şiddet görüyorsa yanlış yaptığı bir şeyler var demektir.

Yanlış: Şiddetin sorumlusu şiddeti uygulayan kişidir; hiçbir özellik ve hiçbir davranış şiddete sebep olamaz. Kimse şiddeti hak etmez. Toplumda şiddete maruz bırakılan kişileri suçlayarak şiddet uygulayanı haklı çıkarmaya sebep olan bu düşüncenin değiştirilmesi gerekir.

Küfür etmek sözel olduğu için şiddet sayılmaz.

Yanlış: Küfür etmek bir sözel şiddet biçimidir ve zarar verir. Şiddetin hiçbir biçimi kabul edilmemelidir.

Erkekler üzgün hissediyorlarsa ağlayabilirler.

Doğru: ‘Erkekler ağlamaz’ kalıbı toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgilidir. Ağlamak bir duygu ifadesidir ve her birey için geçerlidir.

Fiziksel olarak istemediğim, beni rahatsız eden bir durum yaşarsam bunu okulda güvendiğim bir öğretmenimle ve/veya rehber öğretmenimle paylaşıp destek isteyebilirim.

Doğru: Yaşadığımız bir durumdan rahatsız oluyorsak bu bize zarar veriyor demektir. İyi ve güvende hissetmek için destek isteme hakkımız vardır. Destek istemek zayıflık değil, güçlülük göstergesidir.

İnsanlar yaşı, görünüşü, davranış şekli, doğum yeri, aile yapısı, akademik başarısı, sosyoekonomik durumu, cinsel yönelimi nedeniyle etiketleniyor; dışlanıyor ve alaya maruz bırakılıyorsa bu ayrımcılıktır.

Doğru: Ayrımcılık temel bir insan hakkı olan eşitlik hakkının ihlalidir ve kabul edilemez.

Sadece erkekler zorbalık yapar.

Yanlış: Cinsiyetinden bağımsız olarak, herkes şiddet uyguluyor ya da şiddete maruz kalıyor olabilir.

Duygusal şiddetin etkileri kısa sürede geçer.

Yanlış: Duygusal şiddetin olumsuz sonuçları daha uzun sürelidir. Duygusal olarak zarar veren davranışlar geçiştirilmemeli, bu tür durumlara zamanında müdahale edilmelidir.

Kişi yaşadığı deneyimin şiddet içerdiğini hemen anlamayabilir, bunu fark etmek bazen zaman alabilir.

Doğru: Şiddet davranışına o an tepki vermemek o davranışın zarar vermediği ve kabul edildiği anlamına gelmez. Özellikle duygusal şiddet davranışlarını fark etmek ve tanımlamak daha uzun sürebilir.

Bir arkadaş ortamında alay edilme korkusu varsa o ortam güvenli değildir.

Doğru: Korkunun olduğu bir ortam ya da ilişki güvenli değildir. Herkesin iyi ve güvende hissetmesi için korkuya neden olan davranışlar konuşulmalı, ortam ya da ilişki herkes için güvenli hale getirilmelidir.

Bir başkasının fotoğraflarını, onunla ilgili özel bilgileri ya da sırları izni olmaksızın internet ortamında ya da sosyal çevrede yaymak sanal şiddettir.

Doğru: Her bireyin sahip olduğu insan haklarından biri de mahremiyet hakkıdır. Bu hakkın ihlal edilmesi bir şiddet biçimi ve suçtur.

Kimse bir başkasının kıyafetleri, arkadaşları, ilişkileri ile ilgili onun adına karar veremez.

Doğru: Herkes kendi yaşamından ve seçimlerinden sorumludur. Karşıdaki kişi de istiyorsa öneri sunabiliriz, fakat baskı uygulamak ve kontrol etmek duygusal şiddettir.

Birini sürekli olarak takip etmek, telefonla rahatsız etmek, istenmediği halde kapısının önünde beklemek, sosyal medya hesaplarından mesajlar atmak bir şiddet biçimidir.

Doğru: Israrlı takip (stalking) kişiyi rahatsız ederek güvensiz hissettirir; bir şiddet biçimidir.

Bir ilişkide şiddet bir kere yaşandıysa tekrar edilme olasılığı yüksektir.

Doğru: Yapılan araştırmalara göre şiddet davranışı bir kere yaşandığında müdahale edilmezse tekrar edildiği sıklıkla gözlemlenmiştir. Bu davranışı bir uyarı olarak düşünerek durdurmak ve sınır çizmek önemlidir.

Hayır denildiği halde kişinin istenilmeyen davranışlara ısrarla devam etmesi şiddettir.

Doğru: Israr etmek ve baskı kurmak, kişinin sınırlarına saygı duymamak anlamına gelir ve duygusal şiddet davranışlarına örnektir.

Sağlıklı bir ilişki, kişinin kendi duygularını ve sınırlarını iyi tanıması ve arkadaşı ile beklentilerini paylaşmasıyla yaşanabilir.

Doğru: Hem sosyal hem de duygusal ilişkilerde kişilerin kendi istediği ve istemediği davranışları rahatça ifade edebilmesi o ilişkinin sağlıklı olduğunu gösterir. Çünkü herkesin hoşlandığı ve hoşlanmadığı davranışlar birbirinden farklıdır.

Kişi kendisine yapılan şakayı kaldıramıyorsa bu onun sorunudur.

Yanlış: Kişi yapılan davranıştan hoşlanmıyor ve eğlenmiyorsa, o davranış şaka değil duygusal bir şiddettir ve kabul edilemez. Sorun şiddeti uygulayan

ve çevrede bu şiddeti görüp sessiz kalanlarla ilgilidir.

Arkadaşları tarafından duygusal/sözel/fiziksel/sanal şiddete maruz bırakılan kişi, dışlanma korkusu ile bunu ifade etmekte güçlük çekiyor olabilir.

Doğru: Kişi, daha çok şiddet göreceği düşüncesi ile rahatsız olduğu davranışı dile getiremeyebilir. Bu o davranışı istediği, kabul ettiği anlamına gelmez ve sessiz kalması şiddeti haklı çıkarmaz.

Toparlama ve Sonlandırma:

Konuştüğünüz konuların şu an veya gelecekte herkes için faydalı bilgiler ve yaşamsal beceriler içerdiğini ve şiddeti azaltmak için onlara yardımcı olacağını söyleyin. Akran şiddetinin herkesi ilgilendiren bir konu olduğunu ve bunu ancak birlikte durdurabileceğinizi vurgulayarak çalışmayı tamamlayın. (5 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Cümle kartları hazırlamak yerine, aynı çalışmayı küçük grup çalışması şeklinde uygulamanız da mümkün olabilir. 4-5 kişilik küçük gruplar oluşturabilir, her gruba tartışmaları için 3-4 cümle verebilir, kendi aralarında tartıştıktan sonra grup sözcüleri aracılığı ile büyük gruba aktarım yapmalarını sağlayabilirsiniz.
- Doğru-yanlış cümleleri egzersizini; kitabın 'Flört Şiddetiyle İlgili Mitler' (sayfa 60) bölümündeki cümleleri kullanarak, gençler arası duygusal ilişkiler konusunu çalışmak için de uygulayabilirsiniz.

ONAY ALDIN MI?

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

İstenmeyen davranışlara hayır diyebilmek için kişinin öncelikle kendisi için hangi davranışın 'istenen', hangi davranışın 'rahatsız edici' olduğunu tanımlayabilmesi, yani kişisel sınırlarını oluşturabilmesi önemlidir. Böylece, sınırları ifade edebilmek ve istenmeyen davranışlara hayır diyebilmek kolaylaşır. Bu egzersiz; gençlerle örnekler üzerinden kişisel farklılıklar, beğeniler, sınırlar ve sağlıklı iletişim hakkında konuşmak için iyi bir başlangıç olabilir.

Amaç:

Gençlerin; sosyal ve duygusal ilişkilerde kişisel beklenti, ihtiyaç ve sınırların farklılaştığını görebilmelerini, bu farklılıklara saygı duymalarını ve onay kavramı üzerine düşüncelerini desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Sınırın ne anlama geldiğini öğrenecek ve farklı sınır türlerini tanımlayabilecek,
- Sınırlarla ilgili en az iki farklı örnek verebilecek,
- Kendi ilişkileri içinde kişisel sınırlarını netleştirme konusunda güçlenecek,
- Kişisel sınırlara dair konuşabilmenin ve onay almanın sağlıklı ilişkilerdeki önemini fark edecek,
- Başkalarının sınırlarına saygı duyma ve hayır cevabını kabul etme konusunda kendi duruşlarını gözden geçirebileceklerdir.

Malzemeler:

- Yazı tahtası ve kalemi
- 3 adet A4 kağıt
- Hamur yapıştırıcı
- Katılımcı sayısı kadar 'Kişisel Sınırlarım' çalışma kağıdı
- Katılımcı sayısı kadar kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Bireysel çalışma
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, aşağıda örneği bulunan 'Kişisel Sınırlarım' çalışma kağıdını hazırlayın ve katılımcı sayısı kadar çoğaltın. (Aşağıdaki örnek cümleleri kullanabilir ya da çalıştığınız grubun

dinamiklerine ve ihtiyaçlarına göre farklı cümleler hazırlayabilirsiniz.) Ayrıca; 3 adet A4 kağıttan birine 'Kesinlikle Beni Tanımlıyor', diğerine 'Beni Biraz Tanımlıyor', sonuncuya ise 'Beni Hiç Tanımlamıyor' yazarak hazırlayın. Bu kağıtları çalışma öncesinde sınıfın 3 farklı noktasına, herkesin rahatça görebileceği bir şekilde duvara yapıştırın.

Kişisel Sınırlarım

1. Bana ait bir eşyanın -bu bir kalem bile olsa- sorulmadan alınmasından hiç hoşlanmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

2. En yakın arkadaşım dahi olsa, yemeğimi başkaları ile paylaşmaktan hiç hoşlanmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

3. Aileme geçirdiğim zaman çok değerlidir. Bunu kimsenin bölmesine izin vermem.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

4. Sosyalleşmek istemediğim zaman cep telefonumu kapatırım ve bunun açıklamasını kimseye yapmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

5. Habersiz yapılan sürprizlere bayılırım.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

6. El şakaları beni güldürür. Herkes, her zaman bana el şakası yapabilir.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

7. Korkutularak yapılan şakalardan hiç hoşlanmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

8. Arkadaşlarımla buluşmak üzere sözleştiysem sevgilimin bizimle gelmesini istemem.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

9. Odamdayken kapı çalınmadan içeri girilmesinden hiç hoşlanmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

10. Yeni tanıştığım birine önce mesafeli yaklaşır, hemen sıcak davranışlarda bulunmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

11. Bir şeyle meşgulken cep telefonum çalsa da bakmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

12. Birinin bana arkadan gelip sarılmasından hoşlanmam.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

13. Tanıdığım biriyle karşılaştığımda fiziksel temas içeren bir selamlaşmayı tercih ederim; el sıkmak, öpmek, sarılmak ya da omuzuna dokunmak gibi.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

14. Sevgilimle herkesin yanında el ele tutuşurum ve beraber olduğumuzun bilinmesini isterim.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

15. Sinemada film izlerken kendi alanım olmasını isterim. Sevgilimin bana yaklaşmasından rahatsız olurum.

Kesinlikle Beni Tanımlıyor Beni Biraz Tanımlıyor Beni Hiç Tanımlamıyor

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, birlikte yapacağınız bu çalışmada kişisel sınırlar üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere sınırın onlar için ne anlama geldiğini sorun ve 'sınır' kavramını tanımlamalarını isteyin. Gelen cevaplardaki anahtar kelimeleri tahtaya not edin. Sınır kelimesinin tanımını yapın, tahtaya farklı sınır türlerini yazın ve kısaca açıklayın. (Aşağıdaki bilgi kutusundan yararlanabilirsiniz.) Ardından bu çalışmada fiziksel ve kişisel sınırlara odaklanacağınızı söyleyin ve iki aşamalı yönergeye geçin. (4 dakika)

Sınır; bir şeyin fiziksel ya da duygusal limitlerini belirleyen çizgidir. Sınırın farklı türlerinden bahsetmek mümkündür.

Mekansal sınırlar: Bir ülkeyi, karayı, şehri birbirinden ayıran sınırları tanımlamak için kullanılır. Ya da bir binanın, mekanın sınırlarını ifade edebilir; öğretmenler odası, tuvalet ya da yemekhaneyi binanın geri kalanından ayıran sınırlar.

Zamansal sınırlar: Ders saati, doktor randevusu, ödevlerin teslim tarihi gibi zaman ve sürece dair sınırlardır. Bu aynı zamanda, neyi ne zaman yapmak isteyeceğimizle ilgili zamansal sınırlar da olabilir.

Fiziksel sınırlar: Fiziksel sınırlar sadece fiziksel teması değil, fiziksel temasın derecesini de ifade eder. Örneğin yeni tanıştığımız kişilerin elini sıkarken rahat hissediyor, fakat sarılmayı tercih etmiyor olabiliriz. Ya da sarılmaktan çok hoşlanıyor, fakat sarılmaktan hoşlanmayan biriyle ilişkilenebiliriz.

Kişisel sınırlar: Özel hayatımıza dair neyi ne kadar paylaşmak istediğimizle ilgili sınırlardır. Bizim için özel ve mahrem olanlar nedir? Neyi insanlarla paylaşıyoruz, neyi kendimize saklıyoruz?

Yönerge 1:

Gruba; biraz sonra herkese birer çalışma kağıdı dağıtacağınızı söyleyin. Kağıtlardan birini örnek olarak göstererek, üzerinde kişisel sınırlara bazı cümlelerin yer aldığını ve altlarında da 'Kesinlikle Beni Tanımlıyor', 'Beni Biraz Tanımlıyor' ve 'Beni Hiç Tanımlamıyor' şeklinde 3 seçenek olduğunu açıklayın. Cümleleri okuduktan sonra seçeneklerden kendilerine uygun olanı işaretlemelerini isteyin ve bunun için 5 dakika süreleri olduğunu söyleyin. Kağıtların kişisel olduğunu ve puanlandırılmayacağını; üzerine isim yazmalarını gerektiğini belirtin. (3 dakika) Herkese birer çalışma kağıdı dağıtın ve süreyi bir kez daha hatırlatın. Çalışma sırasında sesli paylaşımda bulunmamaları, kağıtlarını başkalarına göstermemeleri, başkalarının kağıtlarına bakmamaları gerektiğini vurgulayın. Kağıtların doldurulması sırasında gençlerden sesli paylaşımlar/yorumlar gelirse sessiz çalışmalarını konusunda hatırlatmada bulunabilir, daha sonra hep birlikte üzerine konuşacağınızı söyleyebilirsiniz. (5 dakika)

Yönerge 2:

Herkes bitirdiğinde çalışma kağıtlarını kapalı bir şekilde toplayın ve gruba şu açıklamayı yapın: "Biraz sonra kağıtları size karışık olarak yeniden dağıtacağım. Elinize gelen kağıdın kime ait olduğunun bir önemi yok. (Burada gizlilik ilkesini hatırlatın.) Böylece elinizdeki cevaplar size değil bir başkasına ait olacak. Eğer size yine kendi kağıdınız gelirse bunu gizli tutun. Çalışma boyunca tüm yanıtların anonim kalması önemli." Gruba; kağıtları yeniden dağıttıktan sonra cümleleri sırayla okuyacağınızı, ellerindeki kağıtta verilen cevaplara uygun şekilde, her soru için uygun köşelere gitmelerini isteyin. (Burada sınıfın üç farklı noktasına yapıştırdığınız kağıtları işaret edin.) Kendi cevapları ile kağıtta yazan cevap aynı olmayabilir; "durduğunuz köşedeki cevapla aynı fikirde değilseniz dahi bunu bize söylemeyin" hatırlatmasını yapın. (3 dakika) Sırayla cümleleri okuyun, her konumlanmanın ardından gençlerden sınıfın geri kalanını gözlemlemelerini ve hangi köşede kaç kişinin durduğunu incelemelerini isteyin. Cümleler tamamlandıktan sonra gençleri yerlerine alın ve çalışma üzerine konuşmaya başlayın. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Bu çalışmada doğru ya da yanlış cevap olmadığını, sadece herkesin kişisel sınırlarının birbirinden farklı olabildiğini görmelerini istediğinizi söyleyin. Gençlere çalışma sırasında nasıl hissettiklerini, neler gözlemlediklerini sorun. Paylaşımları dinlerken, tartışmayı derinleştirmek için aşağıdaki soruları kullanabilirsiniz: (10 dakika)

• Sizden hem kendi çalışma kağıdınızı doldururken, hem de başkasının cevaplarına göre konumlanırken yaşadığınız deneyimi düşünmenizi istiyorum. Nasıl hissettiniz? İlginç gelen bir yanı oldu mu?

• Sınıfın geneline baktığınızda insanların durduğu köşeler hakkında ne düşündünüz? Sizce belli bir ortak cevap var mıydı, yoksa herkesin cevapları birbirinden farklı mıydı? Bu bize kişisel sınırlarla ilgili ne söylüyor?

Temel mesajlar:

• Eğer sahip olduğunuz sınırlar sizin için önemliyse, bu sınırları ifade etmekten çekinmeyin. Karşınızdaki kişi aklınızdan geçeni her zaman okuyamayabilir. Sınırlarınız söz konusu olduğunda net ve açık olma hakkınız var.

• Her davranışınız için onay alın. Bazı davranışların bir kez kabul edilmesi her defasında kabul edileceği anlamına gelmez. 'Hayır' ve 'evet' cevapları net olarak sınırları ifade eder. 'Hayır' cevabının olmaması ya da sessizlik 'evet' anlamına gelmez.

• Yakın ilişki içinde olduğunuzu düşünerek, bir başkasının sınırlarını esnetmek için ona baskı yapma hakkınız olmadığını unutmayın. Onay almak için kullanılan tatlı ısrarlar, iltifatlar, hediyeler, kibar tehditler; evet demediği için kişiye suçlu hissettirme ve kendini acındırma davranışları karşındakinin onayını inşa etmek demektir ve psikolojik baskı içerir.

• Çevrenizdeki kişiler belli davranışları yaşamayı seçiyor ve kendilerini bu deneyimler içinde rahat hissediyor olabilir. Bunun sizin de aynı seçimleri yapmanız gerektiği anlamına gelmediğini unutmayın.

Toparlama ve Sonlandırma:

Bireylerin kendi beklenti, ihtiyaç ve sınırlarının farkında olmalarının önemini vurgulayın. Sosyal ve duygusal ilişkilerde karşılıklı istek ve onayın varlığını anlamanın; sağlıklı iletişim, soru sorma ve verilen cevabı dinleyerek sınırlara saygı göstermekle mümkün olabileceğini söyleyerek çalışmayı tamamlayın. (5 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

• Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.

• Çalışma kağıdındaki cümleler örnek çeşitliliği olması açısından fazla hazırlanmıştır. 40 dakika içinde 15 cümlenin çalışılması mümkün olmayacağından, çalıştığınız grubun dinamiklerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak en fazla 8 cümle seçebilir ve çalışma kağıdını buna göre hazırlayabilirsiniz. Süre kısıtlılığınız yoksa cümle sayısını daha fazla tutabilirsiniz.

• 'Onay' ile ilgili kitapta bulunan görselleri (sayfa 21) gençlerle paylaşabilir, basılı olarak dağıtabilirsiniz. 'Onay' ve 'onay inşası' kavramları için kitabın 'Temel Bilgiler' bölümünü (sayfa 45) inceleyebilirsiniz.

* Bu çalışma hazırlanırken; www.advocatesforyouth.org sitesinden yararlanılmıştır.

NE VAR NE YOK?!

Katılımcı sayısı: 20 - 30

Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Gençlerle güvenli, güvensiz ve şiddet içeren ilişkiler hakkında konuşmak hayati öneme sahip ve imkansız değil. Gençlere; ilişkiden ne anladıkları ve ne beklediklerini sormak, eşit konumlandıkları, saygı gördükleri, iyi ve güvende hissettikleri ilişkileri hak ettiklerini söylemek, bir ilişkide hangi davranışların kabul edilemez olduğunu anlatmak, ihtiyaç hissettiklerinde yanlarında olduğunuzu söylemek bile şiddeti önleme konusunda iyi bir başlangıç olacaktır.

Amaç:

Gençlerin; duygusal ilişkilere dair bazı kavramları tartışarak 'güvenli ilişki', 'güvensiz ilişki' ve 'şiddet içeren ilişki'lerin özelliklerini öğrenmelerini sağlamak.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- 'Güvenli ilişki', 'güvensiz ilişki', 'şiddet içeren ilişki' kavramlarını öğrenecek,
- Güvenli ilişki, güvensiz ilişki ve şiddet içeren ilişkilerin özelliklerini söyleyebilecek,
- Bir ilişkide hangi davranışların kabul edilemez olduğunu öğreneceklerdir.

Malzemeler:

- Yazı tahtası ve kalemi
- Hamur yapıştırıcı
- Kavram kartları

Yöntem:

- Soru-cevap
- Büyük grup çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, duygusal ilişkilerle ilgili bazı kavramlar belirleyin. (Aşağıdaki kavramlardan faydalanabilir, dilerseniz çeşitlendirerek çoğaltabilirsiniz.) Renkli kartonları eşit parçalara bölerek her birine bir kavram yazın. Hazırladığınız kavram kartlarının sınıf mevcuduna yetecek sayıda olmasına ve yazıların uzaktan rahat okunabilmesine dikkat edin. Kavramlarla ilgili konuşma açıcı sorular hazırlayın. (Aşağıdaki örnek soruları kullanabilir, soruları çoğaltabilir ya da çalıştığınız grubun dinamiklerine ve ihtiyaçlarına göre farklı sorular hazırlayabilirsiniz.)

Kavramlar

bağımsızlık - güven - huzur - eşitlik - eğlence - teşekkür - keyif - aşk - saygı
sevgi - sorumluluk - özgüven - özsaygı - kişisel alan - destek - anlayış - sınır
mutluluk - ortak karar - açık iletişim - bağımlılık - güvensizlik huzursuzluk
eşitsizlik - önyargı - cinsiyetçilik - ayrımcılık - kıyaslama - şüphe - yalan
kıskançlık - sahiplenme takip - kısıtlama - görmezden gelme - yalnızlaştırma
kararlar konusunda baskı - iletişim sorunu - alay aşağılama - suçlama
aşırı kıskançlık - kontrol - baskı - tehdit - cezalandırma - korku
onay dışı davranışlar - taciz - fiziksel şiddet - cinsel şiddet
kararları tek kişinin alması - zarar veren iletişim - dayanışma

Sorular:

Duygusal ilişkilerde taraflar birbirini hiç kıskanmıyorsa bu ne anlama gelir?
Sahiplenme kelimesinden ne anlıyoruz?
Sizce bağıllık ile bağımlılık arasında bir fark var mı? Nedir?
İlişkilerde sınırlar sizin için ne ifade ediyor?
Kişisel alan dendiğinde aklınıza ne geliyor?
Duygusal ilişkilerde kişisel alan kavramı neden önemli?
Açık iletişim dendiğinde aklınıza ne geliyor?
Bir ilişkide açık iletişim neden önemli?
Cinsiyetçilik ne demek?

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşıp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, birlikte yapacağınız bu çalışmada duygusal ilişkilerin özellikleri üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere 'güvenli ilişki' deyince akıllarına ne geldiğini sorun. Grup sessiz kalırsa; "duygusal bir ilişkide tarafların kendisini güvende ve iyi hissetmesi nasıl mümkün olur, aklınıza neler geliyor?" diyerek soruyu açabilirsiniz. Paylaşımları dinledikten sonra; "ilişkiler tarafların birbirlerine nasıl davrandıklarına bağlı olarak; güvenli ile şiddet içeren aralığında değişkenlik gösterebilir; şimdi sizinle, hangi davranışların ilişkiyi güvenli olmaktan çıkarıp zarar verici ya da şiddet içeren bir aşamaya taşıdığı üzerine düşünebilmek için bir çalışma yapacağız" diyerek yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge:

Tahtaya aralarında boşluk bırakarak 'GÜVENLİ İLİŞKİ', 'GÜVENSİZ İLİŞKİ', 'ŞİDDET İÇEREN İLİŞKİ' yazın. Gruba; biraz sonra herkese birer kart vereceğinizi, kartta duygusal ilişkilere dair çeşitli kavramların yazılı olduğunu, kartını alan kişinin biraz düşündükten sonra yorum yapmadan tahtaya ge-

lip kartını uygun gördüğü başlığın altına yapıştırmasını ve yerine dönmesini söyleyin. (3 dakika) Herkese birer tane gelecek şekilde kartları dağıtın ve çalışmayı başlatın. Kartlar yapıştırılırken gençlerden sesli paylaşımlar/yorumlar gelirse içlerinden düşünmeleri konusunda hatırlatmada bulunabilir, daha sonra hep birlikte üzerine konuşacağınızı söyleyebilirsiniz. (3 dakika)

Güvenli İlişki	Güvensiz İlişki	Şiddet İçeren İlişki
bağımsızlık - güven huzur eşitlik eğlence - teşekkür keyif - aşk - saygı sevgi - sorumluluk özgüven - özsaygı kişisel alan - destek anlayış - sınır - mutluluk ortak karar - açık iletişim	bağımlılık - güvensizlik huzursuzluk - eşitsizlik önyargı - cinsiyetçilik ayrımcılık - kıyaslama şüphe - yalan kıskançlık - sahiplenme takip - kısıtlama görmezden gelme yalnızlaştırma - kararlar konusunda baskı iletilim sorunu	alay - aşağılama suçlama aşırı kıskançlık - kontrol baskı - tehdit cezalandırma - korku onay dışı davranışlar taciz - fiziksel şiddet cinsel şiddet kararları tek kişinin alması zarar veren iletişim

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Herkesin kartını yapıştırdığından emin olduktan sonra, tablonun genelini gruba birlikte kısa bir süre inceleyin. (Gerekirse yazılanları sesli olarak gruba okuyabilirsiniz.) Egzersiz bireysel fikirlere dayandığı için her uygulamada farklı bir tablo oluşacaktır. -Kartları yapıştıranların kim olduğu anonim kalacak şekilde- gruba yerini değiştirmek istedikleri kart olup olmadığını sorun. Gruptan öneri gelmiyorsa yeri değiştirilebilecek olan kavramları siz tartışmaya açın. Örneğin, "Sizce kıskançlık bir ilişkiyi daha güvenli yapar mı?" diye sorabilirsiniz. Ardından, hazırlık aşamasında oluşturduğunuz soruları gruba yönelterek tartışmayı derinleştirin. Bu sırada kavramlarla ilgili temel mesajları gençlere ilettiğinizden emin olun. (18 dakika)

Temel Mesajlar:

- Her ilişkide bazen sağlıklı, bazen sağlıksız davranışlar olabilir. Güvenli ilişkiyi güvensiz ilişkiden ayıran, bu davranışların nasıl ele alındığıdır.
- Kıskançlık ve sahiplenme sevginin değil, güvensizliğin göstergesidir ve karşı tarafı kontrol etme isteği ile ilgilidir.
- Güvenli bir ilişkide kişi arkadaşlarından, hayallerinden, hobilerinden ödün vermek zorunda kalmaz.
- Genç kadınların yanı sıra genç erkekler ve LGBTI+lar da duygusal ilişkiler içinde şiddete maruz bırakılabilir.
- İlişkisel şiddet; din, kültür, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, ekonomik statü ve yaşadığı bölgeden bağımsız olarak her genci etkileyebilir.
- Her ilişki farklı ve biricik olmakla birlikte, şiddetin zamana yayılarak artması ve yaşayan için daha zarar verici hale gelmesi güvensiz ilişkilerin ortak

özelliğidir. Bu durum; kişinin yaşadığı şiddeti fark etmesini ve şiddet içeren bir ilişkiden çıkmasını daha zor hale getirir.

- Güvenli olmayan ilişkiler, yaşayan kişiler için zarar vericidir. Bu nedenle yaşanan ilişkiyi gözden geçirmek, gerekirse güvenilir bir yetişkinden destek istemek önemlidir.
- İlişki sadece tek taraf için değil, karşılıklı olarak da zarar verici ve sağlıksız olabilir.
- Duygusal ilişkilerde iyi ve güvende hissetmek herkesin hakkıdır.

Toparlama ve Sonlandırma:

Hangi davranışların ilişkiyi güvenli olmaktan çıkarıp zarar verici ya da şiddet içeren bir aşamaya taşıdığını fark etmenin ve ifade etmenin her zaman kolay olmayabileceğini vurgulayın. Ailemizde, yakın çevremizde, toplumda ve medyada gördüğümüz ilişki biçimlerinde kıskançlık, sahiplenme ve şiddet davranışlarının ilişkinin gereği, hatta sevginin göstergesi gibi sunulduğunu; bu nedenle, güvensiz ve şiddet içeren ilişkileri normalleştirdiğimizi ve sorgulamakta zorlandığımızı anlatın. Güvenli, güvensiz ve şiddet içeren ilişkiler üzerine düşünmenin, duygusal ilişkilere yaklaşımımızı sorgulamanın önemi üzerinde durun. Bir duygusal ilişki içinde iyi ve güvende hissetmenin herkes için bir hak olduğunu vurgulayarak çalışmayı tamamlayın. (8 dakika)

Kolaylaştırıcılar için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Ön hazırlık aşamasında, kitapta yer alan 'Şiddet Döngüsü', 'Flört Hakları' ve 'İlişkide Güvenlik Cetveli' bölümlerini incelemenizi öneririz. (Sayfa 57, 61, 62) Ayrıca çalışma esnasında ya da sonunda bu görselleri gençlerle paylaşabilirsiniz.

SENİ ONLINE GÖRMÜŞLER

Katılımcı sayısı: 20 - 30

Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Gençler arası ilişkilerde baskı altına alma, kontrol etme, tehdit etme gibi duygusal şiddet davranışları teknoloji araçları üzerinden de gerçekleşebilir ve zarar verici sonuçlara neden olabilir. Sanal/dijital şiddetin etkileri, yüz yüze iletişimde uygulanan şiddetten farklı değildir. Sanal şiddete maruz bırakılan gençlerde; çaresizlik, değersizlik, kaygı, korku gibi duygular ve içe kapanma, depresyon gibi durumlar ortaya çıkabilir. Bu egzersiz; gençler arası sosyal ve duygusal ilişkilerde sosyal ağlar, telefon uygulamaları, anlık mesajlaşma programları vb. aracılığı ile gerçekleşen zarar verici davranışların tartışılması ve güvenli ilişkinin özelliklerinin ele alınması için hazırlanmıştır.

Amaç:

Gençlerin; mahremiyet, kişisel sınırlar, sanal güvenlik, sexting, mesajla taciz gibi kavramları gündelik örnekler üzerinden tartışarak sanal şiddet türleri ile kişisel hak ve sorumluluklarını öğrenmelerini sağlamak.

Kazanımlar:

- Bu çalışma sonunda gençler;
  - Sanal şiddet kavramını tanımlayabilecek,
  - Dijital ortamlarda mahremiyet hakkı ve kişisel sınırlar konusunda farkındalık kazanacak,
  - Sanal güvenliğin anlamını öğrenecek ve kendileri için güvenli alan oluşturma konusunda bilgilenecek,
  - Sanal şiddet uygulama ve sanal şiddete seyirci kalma konusunda kendi konumlarını sorgulayabileceklerdir.

Malzemeler:

- Yazı tahtası ve kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde; sanal güvenlik, kişisel sınırlar, sanal ortamdaki riskler, haklar ve sorumluluklar gibi konularla ilgili bazı kavramlar belirleyin ve bunlarla ilgili sorular hazırlayın. ('Bilgilendirme ve Değerlendirme' bölümünde örneği bulunan kavramları ve soruları kullanabilir, çalıştığınız grubun ihtiyaçlarına göre çeşitlendirerek çoğaltabi-

lirsiniz.) Gençlerle çalışmaya başlamadan önce, tartışacağınız kavramlara hakim olmanız önemlidir. mevcuduna yetecek sayıda olmasına ve yazıların uzaktan rahat okunabilmesine dikkat edin. Kavramlarla ilgili konuşma açıcı sorular hazırlayın.

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, bu çalışmada birlikte sanal şiddetle ilgili bazı kavramları tartışacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Tahtaya 'sanal/dijital şiddet' yazın ve gençlere bu kavramı daha önce duyup duymadıklarını, kendilerine ne çağrıştırdığını sorun. Gelen cevapları hızlıca ve kısa kısa tahtanın kenarına not edin. Bu cevaplara çalışma boyunca geri döneceğinizi, şimdi kavramı açmak ve üzerine konuşmak için birlikte bir egzersiz yapacağınızı söyleyerek yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge:

Gruba; sanal şiddetle ilgili farklı kavramları ele alacağınızı ve tartışmayı bazı açıcı sorularla yönlendireceğinizi söyleyin. Seçtiğiniz kavramları sırayla tahtaya yazarak ilerleyin. Her yazdığınız kavramın ardından, gruba o kavramla ilgili soruları yöneltin. Kavramı daire içine alabilir, gruptan gelen cevaplardan seçtiğiniz bazı odak kelimeleri dairenin etrafına yazabilirsiniz. Tartışma sırasında, kavramlarla ilgili temel mesajları gençlere ilettiğinizden emin olun. (2 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Gruba tartışma açıcı soruları yöneltin, paylaşımları dinleyin ve temel mesajlarla konuyu toparlayın. (25 dakika)

1. Sanal Güvenlik:

- Telefon numaranızı kiminle paylaşacağınıza neye göre karar veriyorsunuz? Pek tanımadığınız biri numaranızı istediğinde nasıl cevap veriyorsunuz?
- Instagram hesabını ne şekilde kullanmayı tercih ediyorsunuz, gizli mi, herkese açık mı? Gizli ise takip isteklerini neye göre kabul ediyor ya da etmiyorsunuz? Facebook'ta kimlerle arkadaş oluyorsunuz? Bu alanlarda engellediğiniz kişiler oluyor mu, oluyorsa neden?
- Az tanıdığınız ya da hiç tanımadığınız kişilerin sizin fotoğraflarınızı, nerede yaşadığınızı, hangi okula devam ettiğinizi, o sırada nerede bulunduğunuzu görebilecek şekilde profilinizi görüntüleyebilmesi ne gibi riskler taşıyabilir?

Temel Mesajlar:

- Tanımadığınız kişilerle telefon numarası, kimlik bilgileri, ev ya da okul adresi gibi özel bilgilerinizi paylaşmayın. Sınır ihlalleri ve şiddet davranışları açısından risk taşımanın yanında; bazı kişilerin bu bilgilerle çeşitli suçlar gerçekleştirebildiğini unutmayın.
- Kullandığınız sosyal ağların ve uygulamaların güvenlik ayarlarını kontrol edin. Paylaştığınız özel bilgilerin ve konumunuzun sadece tanıdığınız ve güvendiğiniz kişiler tarafından görülebildiğine emin olun.
- Sanal ortamda biri size kendinizi rahatsız hissettirdiyse bu konuda ebeveyninizi, rehber öğretmeninizi ya da güven ilişkisi içinde olduğunuz bir öğretmeninizi bilgilendirebilir, birlikte çözüm yolları geliştirilebilirsiniz.

2. Mesajla Taciz:

- Birinin size gereğinden fazla mesaj yolladığını hissettiğiniz oldu mu?
- Birine hiç cevap almadığınız ya da rahatsız olduğunu söylediği halde mesaj yollamaya devam ettiğiniz oldu mu?
- Sizin için sınır konusunda belirleyici olan hangisidir; mesajların sıklığı mı, geldiği saat mi, içeriği mi?
- Eğer aldığınız mesajlarla ilgili baskı altında hissediyorsanız neler yaparsınız?

Temel Mesajlar:

- Birinin size sürekli mesaj atarak gündelik yaşamınızı kesintiye uğratması kabul edilemez. Örneğin, birinin gönderdiği mesajlar nedeniyle gece uykunuz bölünüyor ya da günlük hayatınıza odaklanamıyorsanız bu iletişim şeklinde bir sorun var demektir.
- Biri size mesaj yollayarak ya da arayarak nerede ve kiminle birlikte olduğunuzu, ne yaptığınızı, ne giydiğinizi, kaçta kadar orada olacağınızı vb. soruyorsa bu baskı ve tacizdir. Sosyal ya da duygusal ilişki içinde olan kişilerin birbirini bu şekilde kontrol etmesi ve baskı altına alması kabul edilemez.
- Biriyle duygusal bir beraberlik yaşıyor olmanız kendinize ait zaman ve alanınızın olmayacağı anlamına gelmez. Kendi arkadaşlarınız ve ailenizle birlikte zaman geçirmenizin kişisel özgürlüğünüzün bir parçası olduğunu unutmayın. Birlikte olduğunuz kişi sık sık mesaj yollayarak ya da arayarak kişisel zamanınızı bölüyorsa; bunun doğru olmadığını ona söyleyin ve kişisel zamana ihtiyacınız olduğunu, bunun hakkınız olduğunu belirtin.
- Biri size mesajlarını hemen okuyup cevap vermediğiniz için sinirleniyorsa; bu sizinle değil onunla ilgili bir problemdir. Hiçbir mesaja anında cevap verme, hiçbir telefonu mutlaka açma zorunluluğumuz yoktur. O an meşgul olduğumuz ve öncelediğimiz bir başka eylem ya da kişi olabilir.
- Birine size mesaj yollamamasını söylemek kolay olmayabilir. Ancak mesajların size nasıl hissettirdiğini ifade etmeniz ve sınır çizmeniz önemlidir. Nasıl mesajlar aldığınızda rahatsız olmadığınızı; hangi sıklıkta mesaj aldığınızda özel alanınızın ihlal edildiğini hissettiğinizi açık ve net şekilde aktarın.

- Birine yoğun olarak mesaj yolluyorsanız kendinizi sorgulayın. Ona rahat-sız olup olmadığını sorun. Sadece yüz yüze iletişimde değil, sanal ortamlarda da mesafeyi ve kişisel alana saygıyı koruyun.
- Karşınızdaki kişiye hoşlanmadığı bir davranışta bulunduğumuzda bunu sonlandırmak bizim sorumluluğumuzdur. Kişi bizi engellemek zorunda değildir. Engellemesi hoşuna gittiği anlamına gelmez.

3. Mahremiyet İhlali:

- Sevgilinizin telefonunuzu, e-mailinizi, sosyal medya hesaplarınızı ve mesajlaşmalarınızı kontrol etmesi size nasıl hissettirir? Neden?
- Sevgilinizin anlık mesajlaşma programları üzerinden son görülme saatini takip etmesi ve uygulamaların bu özelliğini iptal etmenizi reddetmesi size ne hissettirir ve düşündürür? Böyle bir durumda ne yaparsınız?
- Yakın arkadaşınız ya da sevgilinizle telefonunuzun, e-mail ya da sosyal medya hesaplarınızın şifresini paylaşır mısınız? Neden?

Temel Mesajlar:

- Duygusal ilişkilerinizin dışında başka arkadaşlarınızın ve ilgi alanlarınızın olması hakkınız. Bir başkasının sizi kontrol ederek başkalarıyla neler yaptığınızı sorgulaması ya da sizi kısıtlaması kabul edilemez.
- Saygıya dayanan bir ilişki karşılıklı güven üzerine kuruludur. Eğer biri düzenli olarak kiminle, nerede olduğunuzu, konuştuğunuz her konuyu bilmek istiyorsa o ilişkide güven yoktur ve mahremiyet hakkınız ihlal ediliyor.
- Şifreler kişisel bilgilerdir. Şifrelerin paylaşımı güvenin değil, aksine güven-sizliğin işaretidir. Şifrelerinizi paylaşmamak konusunda net bir duruş sergileme hakkınız olduğunu unutmayın.

4. Sexting / Cinsel İçerikli Mesajlaşma:

- Cinsel içerikli mesajlaşmayla ilgili düşünceleriniz nedir?
- Arkadaşlarınızdan cinsel içerikli özel fotoğraflar paylaşmaya dair paylaşımlar duyduğunuz oluyor mu?
- Sizce kişiler neden bu tür fotoğraflar gönderilmesini ister ya da gönderir?
- Sizce kişiler bu tip fotoğraflar göndermeleri için baskı hissediyor olabilir mi?
- Biri sizinle cinsel içerikli yazışma yapmak ister ya da fotoğraf talep ederse nasıl hisseder ve ne yapardınız?

Temel Mesajlar:

- Duygusal bir ilişki içerisindeki kişiye; çok özlemek, çok sevmek gibi romantik sebeplerle ısrar ederek, ayrılıkla ya da başka bir davranışla tehdit ederek özel fotoğraflar göndermesi için baskı yapılması asla kabul edilemez. Bu tür durumlar yaşıyorsanız güvensiz bir ilişkinin içindediniz demektir. Böyle bir talebe hayır cevabını verdiğiniz, rahatsız olduğunuzu ifade ettiğiniz zaman karşınızdaki kişi durmalı, size ve sınırlarınıza saygı göstermelidir.
- Cinsel içerikli özel fotoğraf talebinde ısrarcı davranmanın, fotoğrafları şantaj malzemesi olarak kullanmanın ya da başkalarıyla paylaşmanın hukuki

sorumluluk ve sonuçları olduğunu unutmayın.

- Eğer size birine ait özel bir fotoğraf gönderildiyse bu fotoğrafı başkalarına göndermeyin. Kişilere ait özel fotoğrafları yaymak o kişiye zarar verir ve suçtur. Suçun ve şiddetin ortağı olmayın. Böyle bir durum yaşanırsa bir yetişkinle paylaşın.
- Tek kişiyle paylaşılan özel bir fotoğraf, saniyeler içinde defalarca kopyalanarak pek çok kişiye ulaşabilir. Bu bazen kasten değil, yanlışlıkla bile olabilir. Özellikle duygusal ilişkilerde ayrılık sonrasında ya da tehdit amacıyla özel fotoğrafların kullanılması maalesef çok sık rastlanan bir durumdur.

Toparlama ve Sonlandırma:

Sanal şiddetin; ilişkilerdeki baskı ve kontrolün teknoloji araçları ve/veya sosyal medya ağları üzerinden gerçekleştirildiği durumları ifade ettiğini söyleyin. Kendilerini iyi, rahat ve güvende hissetmelerini sağlayacak olan kişisel sınırlarını belirlemenin ve bunları ifade etmenin en temel hakları olduğunu vurgulayın. Sınırlarına ve kararlarına saygı duyulan ilişkiler yaşamayı hak ettiklerini ifade edin. İyi ve güvende hissetmedikleri bir durum yaşadıklarında iç seslerini dinlemelerini ve bu konuda güven ilişkisi içinde oldukları bir yetişkinden destek istemelerini söyleyerek çalışmayı sonlandırın. (5 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Çalışma öncesinde, gençlerin kullandıkları güncel ağları ve uygulamaları araştırıp inceleyin. Gençler çalışma sırasında bazı uygulamalardan bahsedebilir, örnekler verebilirler; bunlar hakkında önceden fikir sahibi olmak, açıcı sorular sorabilmek ve tartışmayı genişletmek açısından avantaj sağlayacaktır.
- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Kavramları açıklarken kitabın 'Kavramlar Sözlüğü' (sayfa 47-51) bölümünden yararlanabilirsiniz.
- Türk Ceza Kanunu'nun 'Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar' ve 'Bilişim Alanında Suçlar' bölümlerini inceleyerek yasal boyutla ilgili bilgi edinin.

* Bu çalışma hazırlanırken; www.futureswithoutviolence.org sitesinden yararlanılmıştır.

ADINI KOYALIM: ŞİDDET

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Duygusal ilişkilerde yaşanan ve yaşatılan şiddet davranışları; fiziksel, duygusal, sözel, sanal, cinsel ve ekonomik olmak üzere farklı şekilde gerçekleşebilir. Bu egzersiz; gençlerin kendi deneyimlerinden yola çıkarak, şiddetin farklı türlerini konuşmak ve duygusal ilişkilerde hangi davranışların şiddet içerdiğini tartışmak için alan açacaktır.

Amaç:

Duygusal ilişkiler içerisinde yaşanabilecek farklı şiddet türlerini öğrenmelerini ve şiddetin uyarı işaretlerini fark etmelerini sağlamak.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, fiziksel şiddet, duygusal/sözel şiddet, sanal şiddet, ısrarlı takip (stalking), cinsel şiddet kavramlarını tanımlayabilecek,
- Şiddet davranışlarının kabul edilemez olduğunu ve normleştirilemeyeceğini öğrenecek,
- Şiddet davranışlarının cinsiyetten bağımsız olarak herkes tarafından uygulanabileceğini ya da herkesin şiddete maruz bırakılabileceğini fark edecek,
- Yaşanan şiddet durumlarında nereden ve kimden destek alabilecekleri hakkında bilgileneceklerdir.

Malzemeler:

- Yazı tahtası
- Hamur yapıştırıcı
- 6 adet büyük boy çalışma kağıdı
- 6 adet tahta kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Küçük grup çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, büyük boy çalışma kağıtlarına 'Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet', 'Fiziksel Şiddet', 'Duygusal/Sözel Şiddet', 'Sanal Şiddet', 'İsrarlı Takip (Stalking)', 'Cinsel Şiddet' başlıklarını yazarak hazırlayın. Kitabın 'Şiddet Türleri ve Tanımları' (sayfa 52-56) bölümüne göz atın, şiddet türlerinin tanımlarına ve örneklerine hakim olun,

konuyla ilgili sorular hazırlayın. ('Bilgilendirme ve Değerlendirme' bölümünde örneği bulunan soruları kullanabilir, çalıştığınız grubun ihtiyaçlarına göre çeşitlendirerek çoğaltabilirsiniz.)

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşıp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, bu çalışmada birlikte duygusal ilişkilerde yaşanabilecek şiddet türleri üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere 'flört şiddeti' deyince akıllarına ne geldiğini ve flört şiddetinin hangi farklı davranışlarla ortaya çıkabileceğini sorun. Paylaşımları dinledikten sonra; akranlar arasında yaşanabilen şiddet türlerinden biri olan flört şiddetinin pek çok farklı biçimde yaşanabileceğini; bu konuyla ilgili bazı kavramları tartışmak üzere birlikte bir çalışma yapacağınızı söyleyin. Tahtaya 'toplumsal cinsiyet temelli şiddet', 'fiziksel şiddet', 'duygusal/sözel şiddet', 'sanal şiddet', 'ısrarlı takip (stalking)', 'cinsel şiddet' yazın ve kavramları kısaca tanımlayın. Bu kavramları tartışmak üzere bir çalışma yapacağınızı söyleyin ve yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge:

Gruba, flört şiddetinin farklı biçimlerini tartışmak üzere küçük grup çalışması yapacağınızı söyleyin. Sınıfı 6 gruba ayırın (grupları oluştururken cinsiyet çeşitliliğini göz önünde bulundurun) ve grupların birbirine çok yakın olmayacak şekilde sınıfın farklı noktalarına bir araya gelmelerini sağlayın. Her gruba, üzerlerinde farklı şiddet türlerinin yazılı olduğu bir çalışma kağıdı ve bir tahta kalem dağıtın. Gruba şu yönergeyi verin: "Elinizdeki çalışma kağıdında yazılı olan şiddet türüne örnek olabilecek davranışları kendi aranızda tartışın ve 5 dakika içinde kağıda yazın. Yazdıklarınızı büyük gruba aktarması için aranızdan bir ya da iki kişiyi ortak kararla sözcü olarak belirleyin." Çalışma başladıktan sonra grupları dolaşın ve varsa soruları cevaplayın. (10 dakika)

Çalışma kağıtları aşağıdakine benzer olabilir:

Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet: Ne giyeceğine karışmak, hesabı hep onun ödemesini istemek, gideceği her yere bırakmak/gittiği yerden almak, gideceği her yere bırakılmayı/gittiği yerden alınmayı beklemek, sadece hemcinsleriyle görüşmesini istemek, 'ne biçim kadınsın! ne biçim erkeksin!' gibi cümleler kurmak...

Fiziksel Şiddet: Önünü kesmek, sıkıştırmak, itmek, tokat atmak, tekme atmak, ısırarak, saçını çekmek, yumruk atmak...

Duygusal/Sözel Şiddet: Görünüşünü ya da zekasını eleştirmek, kimsenin onu sevmeyeceğini söylemek, başkalarıyla kıyaslamak, hakkında dedikodu yaymak, zayıf hissettiği konularda üstüne gitmek, özel bilgilerini kötüye kullanmak, zarar vermekle ya da ayrılmakla tehdit etmek, başkalarının yanında küçük düşürmek, aşağılamak..

Sanal Şiddet: Sosyal medyada kiminle arkadaş olup olamayacağını söylemek, sosyal medyadan paylaşacağı fotoğraflara karışmak, özel fotoğraflarını başkalarıyla paylaşmak, izinsiz sosyal medya hesaplarını kullanmak, telefonunu karıştırmak, aramalarını kontrol etmek, mesajlarını okumak...

İsrarlı Takip (Stalking): Sürekli mesaj yazmak/aramak/mail yollamak, gittiği her yere gitmek, evinin/okulunun önünde beklemek, sürekli konum atmasını istemek, hayır cevabını kabul etmeyerek ısrarla rahatsız etmek...

Cinsel Şiddet: İstemediği cinsel davranışlara zorlamak, onayını almak için baskı kurmak, özel fotoğraf çekmeye zorlamak, istenmediği halde cinsel içerikli mesaj ve fotoğraf göndermek...

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Süre bittiğinde ilk olarak 'Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet' grubunun sözcüsünü davet edin, çalışma kağıdını tahtaya asın, sunum sırasında yorum yapılmamasını isteyin, sunum tamamlandıktan sonra varsa büyük grubun eklemelerini alın, önceden düşündüğünüz ve eklenmeyen davranış örneklerini siz söyleyin. Sözcüyü ve diğer grup üyelerini alkışlatarak diğer grubun çalışmasına geçin. (Sunumu biten kağıdı tahtadan kaldırmayın, tüm kağıtları yan yana asın.) Her grup kendi çalışmasını paylaştıktan sonra, aşağıdaki sorularla tartışmayı derinleştirin. (20 dakika)

- Bazı şiddet davranışlarını konuşurken aklınızda beliren bir cinsiyet oldu mu?
- Davranışın şiddet içerip içermediğine karar verirken kişinin cinsiyeti fikrinizi değiştirebiliyor mu?
- Kişinin bedenine yönelik olmayan; masaya vurma,, duvara yumruk atma, eşya fırlatma gibi davranışlar sizce şiddet midir?
- Şiddet davranışlarının yaşandığı bir ilişki içindeyseniz neler yapabilirsiniz?
- Bir arkadaşınızın şiddet içeren bir ilişki yaşadığını fark ettiğinizde ya da öğrendiğinizde ne yapabilirsiniz? Arkadaşınıza ne önerebilirsiniz? İlişkiyi sonlandırmak dışında seçenekler var mıdır? Kimden yardım isteyebilirsiniz?

Temel Mesajlar:

- Şiddet içeren davranışlar her zaman kolay fark edilmeyebilir. Özellikle duygusal şiddeti fark etmek zaman alabilir.
- Her ilişki farklı ve biricik olmakla birlikte, şiddetin zamana yayılarak artması ve yaşayan için daha zarar verici hale gelmesi güvensiz ilişkilerin ortak özelliğidir. Bu durum; kişinin yaşadığı şiddeti fark etmesini ve şiddet içeren bir ilişkiden çıkmasını zorlaştırır.

- Şiddet içeren bir ilişkide olduğunuzu fark ederseniz utanmayın, bu sizin hatanız değil.
- Şiddet uygulayanın hatasıdır ve şiddeti durdurmak onun sorumluluğudur.
- Ebeveynlerinizden, rehber öğretmeninizden, güvendiğiniz yetişkinlerden ya da arkadaşlarınızdan destek isteyebilirsiniz. Yardım istemek zayıflık değildir.

Toparlama ve Sonlandırma:

Tüm gruplara katkıları ve paylaşımları için teşekkür edin. Şiddet içeren ilişkilerin hem uygulayan hem de maruz bırakılan için zarar verici olduğunu belirtin. Şiddeti önleyebilmenin ilk adımının şiddeti fark etmek olduğunu; bu çalışmada konuşulan davranışları uyarı işaretleri olarak görebileceklerini söyleyin. Zarar vermemek ve zarar görmemek için sınırlara karşılıklı saygı duymanın ve sağlıklı iletişimin önemini vurgulayın. Şiddet yaşayanların destek isteyerek kendileri için daha güvenli bir ortam yaratabileceklerini söyleyerek güçlendirici mesajlarla çalışmayı sonlandırın. (2 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.

SAYGI VAR, ŞİDDET YOK!

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 40 - 60 dakika

Genel Bakış:

Gençlerle şiddete karşı koruyucu-önleyici çalışmalar yapmanın tek yolu, yalnızca güvensiz ilişkilerin risklerinden ve olumsuz sonuçlarından bahsetmek değildir. Olumlu örnekleri ve güvenli ilişkinin özelliklerini konuşarak gençlere güçlendirici mesajlar vermek de oldukça önemlidir. Bu egzersiz; gençlerin duygusal ilişkilerdeki güvenli ve sağlıklı davranışları tartışmalarını sağlamak için etkili bir yöntem olabilir.

Amaç:

Gençlerin güvenli ve sağlıklı ilişkilerin özellikleri üzerine düşüncelerini ve duygusal ilişkileri bu bakış açısıyla yeniden değerlendirmelerini desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Duygusal ilişkileri güvenli yapan ve şiddet yaşanma riskini azaltan özellikleri tartışma fırsatı bulacak,
- Güvenli ilişkilerle ilgili en az iki özellik söyleyebilecek,
- İlişki içinde sahip oldukları flört haklarını öğrenecek,
- Güvenli olmayan ilişkilere dair farkındalık kazanacaklardır.

Malzemeler:

- Projeksiyon ve bilgisayar ya da akıllı tahta
- 'İlay & Öner' örnek olay çizimlerinden hazırlanmış sunum ya da;
- Katılımcı sayısı kadar çoğaltılmış örnek olay kağıdı
- Yazı tahtası ve kalemi

Yöntem:

- Soru-cevap
- Örnek olay çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle çalışmaya başlamadan önce, tartışacağınız kavramlara hakim olmanız önemlidir. Kitabın 'Güvenli İlişkinin Özellikleri', 'Flört Hakları' ve 'İlişkide Güvenlik Cetveli' bölümlerini gözden geçirin (Sayfa 60-62) Eğer örnek olayı projeksiyonla tahtaya yansıtacaksanız sunum olarak hazırlayın; çalışma öncesinde projeksiyon ve bilgisayarı kontrol ederek teknik bir sorun olmadığından emin olun.

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, bu çalışmada birlikte güvenli ilişki kavramını tartışacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için katılımcılarla birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlere 'güvenli ilişki' deyince akıllarına ne geldiğini sorun. Paylaşımları dinledikten sonra, güvenli ilişkinin özellikleri çeşitlendirmek ve somutlaştırmak için örnek bir hikaye üzerinden ilerleyeceğinizi söyleyin. (3 dakika)

Yönerge:

Gruba; çizgi roman şeklinde hazırlanmış örnek bir hikaye okuyacağınızı, ardından tartışma soruları üzerinden hikayedeki ilişkinin özellikleri üzerine konuşacağınızı söyleyin. Hikayedeki karakterlerin, isimlerin ve olayların gerçek olmadığını, sadece bu egzersiz için hazırlandığını vurgulayın. Hikayedeki karakterleri seslendirmek için birkaç gönüllüye ihtiyaç olduğunu söyleyin. Gönüllü çıkmazsa cesaretlendirmek için örnek olayla ilgili kısa bilgi verebilirsiniz, fakat çok detaya girmeyin. (Hikayenin içine daha kolay girebilmeleri için seslendirmeyi gençlerin yapmalarını öneriyoruz.) Yorum ve tartışmaları, hikaye tamamlandıktan sonra hep birlikte yapacağınızı belirtin. Her karakter için seslendirme yapacak birer gönüllü belirledikten sonra görseller üzerinden ilerlemeye başlayabilirsiniz. (3 dakika) (Görselleri çalışma kağıdı şeklinde çoğalttıysanız bu aşamada gençlere dağıtabilirsiniz.) Hikayenin bölünmemesine özen gösterin. Anlaşılmayan bölümlerde siz de seslendirmeye destek olabilir ya da tekrarlar/açıklamalar yapabilirsiniz. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Hikayenin tamamlanmasının ardından, aşağıdaki soruları gençlere yöneltin. Paylaşımları dinledikten sonra, eksik kalan noktaları tamamlayın. Temel mesajların tümünü verdiğinizden emin olun. (Kendiniz de sorular ekleyebilirsiniz.) (30 dakika)

1. İlay ve Öner'in ilişkisinde şiddetin yaşanma riskini azaltan neler gözlemliyorsunuz?

Paylaşımları dinleyin. Söyledikleri her maddeyi somut olarak hikayede hangi davranışlarda gözlemlediklerini sorun. (Örneğin; 'bireyselliği koruyabilme' maddesinde Öner'in İlay'a tüm zamanlarını birlikte geçiremeyeceklerini, birbirleri dışında da hayatları olması gerektiğini söylediği kareleri; 'birbirinin güçlü ve olumlu yönlerini görme' maddesinde Öner'in İlay'ı sporculuğu, İlay'ın da Öner'i sınav başarısı dolayısıyla güçlendirdiği kareleri hatırlatabilirsiniz.) Gruptan gelmeyen, eksik kaldığını düşündüğünüz maddeleri tamamlayın.

- Bireyselliği koruyabilme
- Kişisel alan ve özgürlüklere saygı
- Karşılıklı güven
- Açık iletişim
- Birbirini dinleme
- Birbirinin güçlü ve olumlu yönlerini görme
- İlişki içinde eşit hissetme
- Birlikte karar alabilme
- Birlikte eğlenebilme
- Fikir ayrılıklarını ve anlaşmazlıkları şiddetsiz yöntemlerle çözme
- Stres yaratan durumları değerlendirme ve stresle baş edebilme

2. Çevrenizde bu ilişkiye benzer örnekler görüyor musunuz?

Paylaşımları dinleyin. Görmediklerini ya da az gördüklerini söylüyorlarsa nedenlerini sorarak tartışmayı derinleştirin.

Temel Mesajlar:

- Güvenli ilişki; kişinin kendi duygularını, sınırlarını iyi tanınması ve karşısındaki kişi ile beklentilerini paylaşmasıyla yaşanabilir.
- Biriyle duygusal bir beraberlik yaşıyor olmanız,, tüm zamanınızı onunla birlikte geçirmeniz gerektiği anlamına gelmez. Duygusal ilişkilerde kişilerin kendilerine ait zamanlarının ve alanlarının olması önemlidir.
- Duygusal ilişkilerde kişilerin, hayatlarını ilgilendiren konularda üzerlerinde baskı hissetmeden kendi kararlarını alabilmeleri önemlidir.
- Duygusal ilişkilerde iyi ve güvende hissetmek herkesin hakkıdır.

Toparlama ve Sonlandırma:

Güvenli ilişki yaşayan kişilerin kendilerini iyi ve güvende hissedeceklerini, ilişki içinde bağımsız bireyler olabildiklerini ve birbirlerini desteklediklerini vurgulayın. Güvenli ilişkilerin herkes için bir hak olduğunu vurgulayarak çalışmayı sonlandırın. (4 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Örnek olay görsellerine dijital olarak ulaşmak için bize e-mail yoluyla ulaşabilirsiniz.
- Hazırlık aşamasında; 'Sağlıklı Sosyal ve Duygusal İlişkilerin 10 İşareti' (sayfa21), 'Flört Hakları' (sayfa 61) ve 'İlişkide Güvenlik Cetveli' görsellerini (sayfa 62) sununuza ekleyerek ya da basılı hale getirerek örnek olay çalışması sırasında ya da bitiminde gençlere gösterebilirsiniz.
- Çalışacağınız sınıfta İlay ya da Öner isminde genç(ler) varsa, çalışmaya geçmeden önce sınıfa örnek olaydaki karakterlerin gerçek olmadığını hatırlatmanızı ve konunun espri/alay malzemesi haline getirilmemesini sağlamanızı öneririz.

* Bu çalışma hazırlanırken; <https://vetoviolence.cdc.gov/dating-matters> sitesinden yararlanılmıştır.

AŞK BU DEĞİL

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 50 - 60 dakika

Genel Bakış:

Medyada -özellikle dizilerde ve filmlerde- yer bulan duygusal ilişkilerin pek çoğu şiddet davranışlarını normalleştirerek, bu davranışları ilişkinin olmazsa olmazı gibi gösterir. Bu algıyı değiştirebilmenin yolu; normalleştirilen aşırı kıskançlık, sahiplenme, kontrol gibi davranışlarının uzun vadede ortaya çıkabilecek zarar verici etkilerini gençlerle konuşmaktan geçer. Bu egzersiz; gençler arası duygusal ilişkilerde normalleştirilmiş şiddet davranışlarını tartışmak için ilgi çekici ve etkili bir yöntemdir.

Amaç:

Gençlerin güvenli ve sağlıklı ilişkilerin özellikleri üzerine düşünmelerini ve duygusal ilişkileri bu bakış açısıyla yeniden değerlendirmelerini desteklemek.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- Duygusal ilişkilerdeki şiddet davranışlarını ve farklı şiddet türlerini somut örnekler üzerinden değerlendirebilecek,
- Şiddet içeren bir ilişkinin kişiye verebileceği zararlardan en az 3 tanesini söyleyebilecek,
- Zarar veren davranışlara hayır diyebilme noktasında güçlenecek,
- İlişki içinde sahip oldukları flört haklarını öğrenecek,
- Güvenli olmayan ilişkilere dair farkındalık kazanacaklardır.

Malzemeler:

- Projeksiyon ve bilgisayar ya da akıllı tahta
- 'Eray & Burçin' örnek olay çizimlerinden hazırlanmış sunum ya da;
- Katılımcı sayısı kadar çoğaltılmış örnek olay kağıdı
- Yazı tahtası ve kalem

Yöntem:

- Soru-cevap
- Örnek olay çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle çalışmaya başlamadan önce, tartışacağınız kavramlara hakim olmanız önemlidir. Kitabın 'Flört Şiddeti Türleri', 'Şiddet Döngüsü' ve 'Flört Şiddetini Besleyen Mitler' bölümlerini inceleyebilirsiniz. (Sayfa 52-57, 60) Eğer örnek olayı projeksiyonla tahtaya yansıtacaksanız sunum olarak hazır-

* İllüstrasyonlar: Aslı Alpar - <https://adimizi.blogspot.com.tr/>

layın; çalışma öncesinde projeksiyon ve bilgisayarı kontrol ederek teknik bir sorun olmadığından emin olun.

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, bu çalışmada birlikte flört şiddeti üzerine konuşacağınızı aktarın. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Öncelikle gençlere 'flört şiddeti' deyince akıllarına ne geldiğini sorun. Paylaşımları dinledikten sonra, şiddet içeren bir ilişkinin özelliklerini çeşitlendirmek ve somutlaştırmak için örnek bir hikaye üzerinden ilerleyeceğinizi söyleyin. (3 dakika)

Yönerge:

Gruba; çizgi roman şeklinde hazırlanmış örnek bir hikaye okuyacağınızı, ardından tartışma soruları üzerinden hikyedeki ilişkinin özellikleri üzerine konuşacağınızı söyleyin. Hikyedeki karakterlerin, isimlerin ve olayların gerçek olmadığını, sadece bu egzersiz için hazırlandığını vurgulayın. Hikyedeki karakterleri seslendirmek için birkaç gönüllüye ihtiyaç olduğunu söyleyin. Gönüllü çıkmazsa cesaretlendirmek için örnek olayla ilgili kısa bilgi verebilirsiniz, fakat çok detaya girmeyin. (Hikayenin içine daha kolay girebilmeleri için seslendirmeyi gençlerin yapmalarını öneriyoruz.) Yorum ve tartışmaları, hikaye tamamlandıktan sonra hep birlikte yapacağınızı belirtin. Her karakter için seslendirme yapacak birer gönüllü belirledikten sonra görseller üzerinden ilerlemeye başlayabilirsiniz. (3 dakika) (Görselleri çalışma kağıdı şeklinde çoğalttıysanız bu aşamada gençlere dağıtabilirsiniz.) Hikayenin bölünmemesine özen gösterin. Anlaşılmayan bölümlerde siz de seslendirmeye destek olabilir ya da tekrarlar/açıklamalar yapabilirsiniz. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Hikayenin tamamlanmasının ardından, aşağıdaki tartışma sorularını sırayla gençlere yöneltin. Paylaşımları dinledikten sonra, eksik kalan mesajları tamamlayın. Bir sonraki soruya geçmeden önce, temel mesajların tümünü verdiğinizden emin olun. (Kendiniz de sorular ekleyebilirsiniz.) (30 dakika)

1. Eray ve Burçin'in ilişkisinde göze çarpan şiddet türleri sizce nelerdir?

Paylaşımları dinledikten sonra;

- Tahtaya "Fiziksel Şiddet" yazın ve gençlere bu hikayede fiziksel şiddet davranışı olup olmadığını sorun. Burçin'in Eray'a cep telefonu attığı kareyi hatırlatıp fiziksel şiddetin tanımını yapın. (sayfa 55)
- Tahtaya "Duygusal/Sözel Şiddet" yazın ve gençlere bu hikayede duygusal şiddet davranışı olup olmadığını sorun. Burçin'in Eray'a arkadaşlarıyla görüşmemesi için baskı yaptığı, arkadaşlarının yanında ona bağırdığı, ödevini

yapması için tehdit ettiği, sınavla kendi arasında seçim yapmaya zorladığı kareleri hatırlatıp duygusal şiddetin tanımını yapın. (sayfa 54)

- Tahtaya "Israrlı Takip/Stalking" yazın ve gençlere bu hikayede ısrarlı takip davranışı olup olmadığını sorun. Burçin'in Eray'a yönelik ısrarlı mesaj atma, arama, nerede olduğu ve kimlerle mesajlaştığını sorma, kantinde karşısına çıkma davranışlarını hatırlatıp ısrarlı takip/stalking tanımını yapın. (sayfa 55)
- Tahtaya "Sanal/Dijital Şiddet" yazın ve gençlere bu hikayede sanal şiddet davranışı olup olmadığını sorun. Burçin'in Eray'ın onayını almadan fotoğrafını paylaştığı, bütün şifrelerini bildiğini söylediği kareleri hatırlatıp sanal şiddet tanımını yapın. (sayfa 54)
- Tahtaya "Cinsel Şiddet" yazın ve gençlere bu hikayede cinsel şiddet davranışı olup olmadığını sorun. Burçin'in Eray'ın onayını almadan yatağından öptüğü kareyi hatırlatıp cinsel şiddet tanımını yapın. (sayfa 56)

Temel Mesajlar:

- Cinsiyetten bağımsız olarak, herkes şiddetin uygulayıcısı olabilir. Şiddet; güç ilişkilerinin ve kontrol isteğinin olduğu her yerde yaşanabilir.
- Her zaman taraflardan biri şiddeti uygulayan, diğeri de şiddete maruz bırakılan olmayabilir. Bazı ilişkilerde şiddet karşılıklı da uygulanabilir.
- Hiçbir şiddet türü diğerine göre daha hafif ya da ağır değildir; şiddetin her türü aynı ciddiyetle ele alınmalıdır.
- Şiddetin asla gerekçesi olamaz, hiçbir canlı şiddeti hak etmez.
- Şiddet asla normalleştirilmemeli, şiddet içeren davranışlar üzerine mutlaka konuşulmalı ve bir daha yaşanmaması için somut adımlar atılmalıdır.
- Şiddeti sonlandırmak uygulayanın sorumluluğudur.
- Birine fiziksel olarak doğrudan zarar vermeden; onun göreceği şekilde etrafa ya da kişinin eşyalarına zarar vermek de şiddettir. (Örneğin; duvarı yumruklamak, telefonu yerde kırmak)
- Dijital şiddet sınırsız seyirciye sahip olma ve kopyalanabilme özelliğiyle ciddi bir şiddet türüdür ve bilişim suçları kapsamında yasal karşılığı vardır.
- Bir davranışa evet demek, her davranışa onay vermek anlamına gelmez.
- Bir davranış için onay almanın en iyi yolu sormaktır. Yalnızca evet demek onay vermek anlamına gelir. Sessiz kalmak onay vermek anlamına gelmez. Hayır demek hayır demektir.

2. İlişki içinde yaşanan şiddet, zaman içinde kişinin hayatı üzerinde olumsuz sonuçlara neden olur. Sizce Eray'ın yaşadığı olumsuz sonuçlar nelerdir?

- Derslere devamsızlık, akademik başarıda düşme
- Arkadaş ilişkilerinde bozulma, yalnızlaşma
- Duygusal olarak içe kapanma ve çaresizlik
- Ekonomik olarak zarar görme

Temel Mesajlar:

- Şiddet her kişide aynı olumsuz etkileri yaratmayabilir. Bu etkileri gözlemlemediğimizde kişinin şiddete maruz kalmadığını söyleyemeyiz. Bu sayılanlar en sık gözlemlenen etkilerdir.
- İlişkilerde şiddet davranışlarını normalleştirmek ve her ilişkinin böyle olduğunu düşünmek, gelecekte yaşanacak ilişkilerde şiddet görme ya da uygulama olasılığını artırabilir.

3. Sizce Eray neden bu ilişkiyi bitirmiyor olabilir? İnsanlar şiddet içeren ilişkileri neden sürdürürler?

- Farkında olmama: Birçok şiddet davranışı gerekçelendirilerek ilişkinin normal bir parçası gibi kabul edildiği için, kişi yaşadığı şeyin şiddet olduğunu fark etmekte zorlanabilir.
- Aşka ve değişime olan inanç: Kişi partnerine aşık olabilir, ilişkinin değil şiddetin bitmesini isteyebilir. Partneri de değişeceğine dair sözler veriyor olabilir.
- Korku: Kişi partnerinden daha fazla şiddet görmekten korkuyor olabileceği gibi, yalnız kalmaktan ya da dışlanmaktan da korkabilir.
- Kendini suçlama: Şiddetin sorumlusu olarak kendini görebilir. Karşı taraf da onu bu şekilde suçluyor olabilir. (Örneğin; "o eteği giymesem bağırmazdı", "öyle konuşmasaydın bağırmazdım")
- Aile ve arkadaş desteğinin olmaması: İlişki süresince arkadaşlarından ya da ailesinden izole edilmiş ve yalnızlaştırılmış olabilir. Yargılanacağını, dışlanacağını ya da çevresinin diğer tarafı haklı bulacağını düşünüyor olabilir.

Temel Mesajlar:

- Şiddet içeren bir ilişkiyi sonlandırmak her zaman kolay olmayabilir.
- Şiddet tekrarlayarak bir döngü haline geldiğinde sonlandırmak da güçleşir.
- Kişiyi yargılamak ve ilişkiyi bitirmediği için suçlamak yerine; şiddet döngüsünden çıkabilmesi için onunla dayanışma içinde olmak gerekir. (Zamanınız kalırsa burada kitapta yer alan 'Şiddet Döngüsü' görselini gösterebilirsiniz.)

4. Eray kendisi için güvenli alanı nasıl oluşturabilir? Kimden destek isteyebilir? Sizce Eray'ın arkadaşları onu destekliyor mu?

- Arkadaşlarının Eray'ı yargılayan yaklaşımlarını hatırlatın. ("Dün ne oldu da bizi etkin?") Eray'ın fiziksel şiddete maruz kaldığı karede kimsenin müdahale etmediğini söyleyin.

Temel Mesajlar:

- Şiddet hiçbir zaman maruz bırakılan kişinin suçu değildir.
  - Şiddet maruz bırakılan kişi, güvendiği kişilerden (ebeveyn, rehber öğretmen, arkadaş vb.) destek istemelidir. Yardım istemek zayıflık değildir.
- ### 5. Şiddet içeren bir ilişki yaşayan arkadaşınıza nasıl destek olabilirsiniz?

- Konuşmak istediği zaman onu dinleyebileceğinizi söyleyin
- Paylaştıklarını yargılamadan dinleyin
- Karar vermesi konusunda ısrarcı olmayın, onun adına karar vermeyin
- Yaşadıklarının onun hatası olmadığını, şiddetin uygulayanın suçu olduğunu söyleyin
- Şiddeti sonlandırmanın uygulayanın sorumluluğu olduğunu hatırlatın

Toparlama ve Sonlandırma:

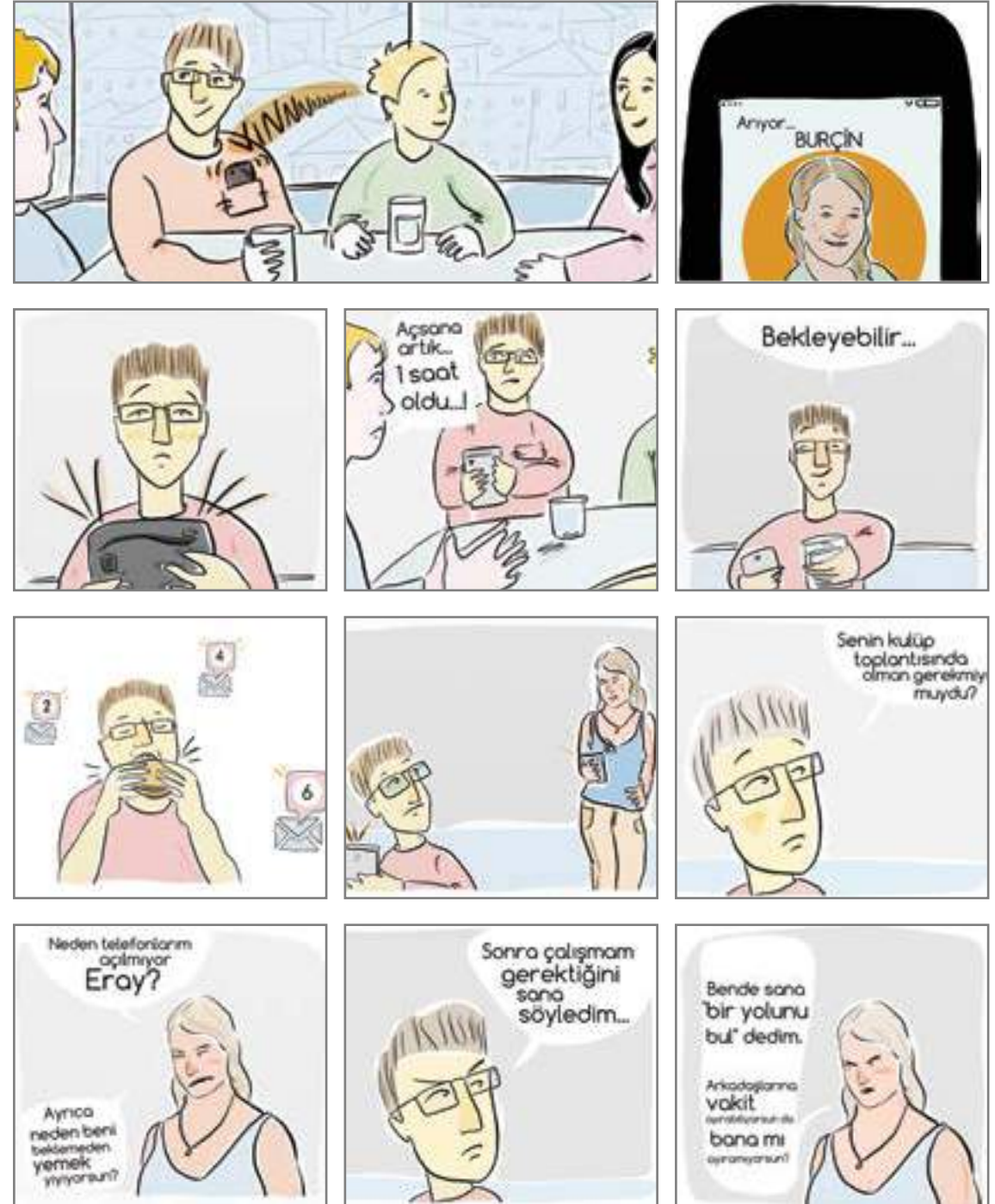
Güvenli ilişkilerin herkes için bir hak olduğunu hatırlatın. Şiddet içeren bir ilişki yaşayan bir arkadaşları varsa onunla dayanışma içinde olmalarının; şiddete maruz bırakıldıkları bir ilişkinin içindelerse güvendikleri kişilerden destek istemelerinin önemini hatırlatarak çalışmayı sonlandırın. (4 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Örnek olay görsellerine dijital olarak ulaşmak için bize e-mail yoluyla ulaşabilirsiniz.
- Çalışacağınız sınıfta Eray ya da Burçin isminde genç(ler) varsa, çalışmaya geçmeden önce sınıfa örnek olaydaki karakterlerin gerçek olmadığını hatırlatmanızı ve konunun espri/alay malzemesi haline getirilmemesini sağlamanızı öneririz.

* Bu çalışma hazırlanırken; <https://vetoviolence.cdc.gov/dating-matters> sitesinden yararlanılmıştır.

Eroy ve Burçin

SEVGİ VAR, BASKI YOK!

Katılımcı sayısı: 20 - 30
Süre: 50 - 60 dakika

Genel Bakış:

Duygusal ilişkiler; partnerlerin birbirlerine nasıl davrandıklarına bağlı olarak, güvenli-şiddet içeren arası bir ölçekte değişkenlik gösterebilir. Kimi zaman hangi davranışların ilişkiyi güvenli olmaktan çıkarıp zarar verici ya da şiddet içeren bir aşamaya taşıdığını fark etmek ve ifade etmek kolay olmayabilir. Bu egzersiz; ilişkideki bu farklı aşamalar ve nedenleri üzerine konuşmak için kolaylaştırıcı olacaktır.

Amaç:

Gençlerin; duygusal ilişkilerdeki baskı, kontrol, şiddet davranışlarını güç dengeleri üzerinden yeniden değerlendirmelerini; ilişkiyi güvensiz bir noktaya taşıyacak uyarı işaretlerini önceden fark edebilmelerini sağlamak.

Kazanımlar:

Bu çalışma sonunda gençler;

- İlişkilerdeki güç eşitsizliklerini ve bunun ilişkiyi nasıl etkileyebileceği üzerine düşünecek,
- Bir ilişkiyi güvenli ve güvensiz yapan özellikleri söyleyebilecek,
- İlişkileri daha güvenli ve sağlıklı hale getirebilecek somut öneriler üzerine düşünebilecek,
- Her ilişkinin biricik ve her bireyin ihtiyaçlarının birbirinden farklı olduğunu; birine güvenli gelen bir davranışın bir başkasına zarar verebileceğini öğreneceklerdir.

Malzemeler:

- Yazı tahtası ve kalem
- İlişki kartları
- Hamur yapıştırıcı

Yöntem:

- Soru-cevap
- Küçük grup çalışması
- Büyük grup tartışması
- Anlatım

Hazırlık:

Gençlerle birlikte yapacağınız bu çalışma öncesinde, aşağıda örneği bulunan 'İlişki Kartları'nı hazırlayın. Açık renk bir kartondan A5 boyutunda kartlar hazırlayarak her birine bir cümle yazın. (Aşağıdaki örnek cümleleri kullanabilir ya da çalıştığınız grubun dinamiklerine ve ihtiyaçlarına göre farklı cümleler hazırlayabilirsiniz.) Kartların Kartların sınıf mevcudunun ya-

* İllüstrasyonlar: Aslı Alpar - <https://adimizi.blogspot.com.tr/>

rısı kadar olmasına ve yazıların uzaktan rahat okunabilmesine dikkat edin. Kartlarla ilgili konuşma açıcı sorular hazırlayın. (Soruları çoğaltabilir ya da farklılaştırabilirsiniz.)

İLİŞKİ KARTLARI

Kartların Ön Yüzü:

Bir genç kadın, partnerinin okuldaki iki farklı kişiden fazla ilgi gördüğünü fark eder. İkisini de ayrı ayrı partnerinden uzak durmaları konusunda uyarır.

Bir çift, cep telefonlarına şifre koymamak, birbirlerinin mesajlarını ve sosyal medya hesaplarını istedikleri zaman kontrol etmek üzere karşılıklı anlaşır.

Partner 1 diğerini öpmek ister. Partner 2 istemediğini söyler fakat konuştuğundan sonra pes eder ve gerçekten istemese de onu öper.

İlişkide nerede, ne zaman, ne yapacaklarına genellikle partner 1 karar verir. Partner 2 bununla ilgili problemi olmadığını, zaten karar vermekten hoşlanmadığını söyler.

Partnerlerden biri tartışma sırasında çok sinirlenir ve duvara sertçe yumruk atarak kendine zarar verir.

Partnerlerden biri diğerine akşam arkadaşlarıyla dışarı çıkacağını söyler. Partneri iyi eğlenceler diler.

Partnerlerden biri çatışma anında sinirlenerek sesini yükseltir. Bir süre sonra bunun farkına vararak sesini yükselttiği için partnerinden özür diler.

Partnerlerden biri diğerinin eski partnerini tüm sosyal medya hesaplarından silmesini ister. Diğerini silmek istemediğinde, çok sevdiği için kıskandığını söyleyerek silmesi konusunda ısrar eder.

Partnerlerden biri diğerinin kıyafetini dikkat çekici bularak değiştirmesini ister. Diğerini kıyafetini değiştirmek istemediğinde, sokaktaki bakışlardan rahatsız olacağını söyleyerek değiştirmesi için ısrar eder.

Partnerlerden biri diğerinden kendi fotoğrafını çekip göndermesini ister. Diğerini fotoğraf göndermek istemediğini söylediğinde, onu çok özlediğini söyleyerek göndermesi için ısrar eder.

Partnerlerden biri genellikle sosyal ortamlarda diğerinin adına konuşmakta, yemekte ne sipariş edileceğine o karar vermektedir. Diğerini bu durumu dile getirdiğinde sadece yardımcı olmak istediğini, çünkü onu çok önemseydiğini söyler, fakat davranışlarını değiştirmez.

Bir erkek, partnerini her sabah sınıfına bırakır, her teneffüs onunla buluşur ve her akşam sınıfından alıp onu eve bırakır.

Partnerlerden biri okulun basketbol takımındadır. Okul çıkışı antrenmanı olduğu bir gün antrenmana gitmeyerek partneriyle buluşmak ister. Partneri antrenmanı kaçırmamasını istemediğini, ertesi gün buluşabileceklerini söyler.

Bir erkek, partnerinin telefonuna her zamankinden daha fazla mesaj geldiğini fark eder. Bunu ona söylediğinde partneri abarttığını ve hayal gördüğünü söyler. Lavaboya gittiğinde partnerinin telefonunu kontrol eder ve mesajlarını okur.

Kartların Arka Yüzü:

Soru 1: Bu ilişkiyi nasıl derecelendirirsiniz? Neden?

Soru 2: Nasıl daha güvenli bir ilişki olur?

Atölye Akışı:

Giriş: Gençlerle selamlaşıp kısa bir sohbet yaptıktan sonra, bu çalışmada birlikte güvenli ve güvensiz ilişkiler üzerine konuşacağınızı söyleyin. (1 dakika)

Güvenli Alan: Güvenli alanı oluşturmak için gençlerle birlikte grup ilkelerinizi belirleyin. (4 dakika)

Konuya Giriş: Gençlerden ailelerini, arkadaşlarını, tanıdıklarını, ünlüleri, dizi/film karakterlerini düşünmelerini isteyin. Onlara 'güvenli ilişki' yaşayan kaç çift tanıdıklarını sorun. Ardından 'güvensiz ilişki yaşayan kaç çift tanıdıklarını sorun. (Gençler "Güvenli/güvensiz ilişki ne demek?" diye sorabilirler. "Sizce ne anlama geliyor olabilir?" diye sorup birkaç cevap alın, biraz sonra hep birlikte tartışacağınızı söyleyin.) Paylaşımları dinledikten sonra; "Bu çiftlerin ilişkilerini tartışmaya başlasak, hangisi güvenli hangisi güvensiz hemfikir olmakta zorlanırsınız. Çünkü hepimizin ilişki içindeki davranışlardan aldığı mesajlar ve bu mesajları algılayışı birbirinden farklıdır. Bu mesajlar, bir ilişkiyi güvenli ya da güvensiz görmemiz üzerinde etkiye sahiptir. Şimdi sizinle ilişkilerde yaşanabilen bazı durumları ve sizin bu durumları nasıl yorumladığınızı konuşacağımız bir çalışma yapacağız" diyerek yönergeye geçin. (3 dakika)

Yönerge 1:

Tahtaya aralarında geniş bir boşluk bırakarak "Güvenli ilişki" ve "Güvensiz ilişki" yazın. Gençlerden ikili gruplara ayrılmasını isteyin ya da grupları siz oluşturun. Her gruba birer kart vereceğinizi, kartta duygusal ilişkilere bazı durumların yazılı olduğunu ve arkasında iki soru yer aldığını söyleyin. Kartta anlatılan durumu okuduktan sonra arkadaki sorulardan sadece ilkini cevaplamalarını ve kartın arkasına kısaca yazmalarını isteyin. İlk soruyu cevapladıktan sonra tahtaya gelip kartı uygun gördükleri yere yapıştırmalarını isteyin. Güvenli ve güvensiz ilişki yazılarının arasındaki boşluğa işaret ederek; kartta yazılı olan durum için tam olarak güvenli ya da güvensiz diyemiyorlarsa arada kalan yere yapıştırabileceklerini söyleyin. (2 dakika) Her

gruba birer kart dağıtın ve çalışmayı başlatın. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Her çiftin kartını yapıştırdığından emin olduktan sonra, kartları bir uçtan diğerine tek tek okuyun. Gruptan tahtayı yorumlamalarını ve dikkat çeken detayları söylemelerini isteyin. Egzersiz bireysel fikirlere dayandığı için her uygulamada tahtada farklı bir tablo oluşacaktır. Yerini değiştirmek istedikleri kart olup olmadığını, varsa nedenini sorun. Daha sonra o kartı alın ve arkada yazan cevabı okuyun. Cevabın fikirlerini etkileyip etkilemediğini sorun. Daha sonra kartı yerini değiştirmeden, aldığınız yere geri yapıştırın. Bu şekilde 5 kart okuyun, eğer grup hala motiveyse kartları okumaya devam edebilirsiniz. (Aradaki alana yapıştırılan kartlar daha çok tartışılacaktır, onlardan başlayabilirsiniz.) (6 dakika)

Yönerge 2:

Gruba çalışmanın 2. aşamasına geçeceğinizi söyleyin ve bu ilişkilerden hangilerinde çiftlerden birinin diğeri üzerinde güç sahibi olduğunu düşündüklerini sorun. Yanıt gelmezse örnek olarak, partnerinin adına konuşan ve karar alan kişinin anlatıldığı kartı gösterip "Sizce karar alan diğeri üzerinde sahibi olabilir mi? Nasıl?" diye sorun. (2 dakika) Kartın köşesine, o ilişkideki güç aralığına işaret etmek için G harfi çizin. Grup güç aralığı/farklılığı olabilecek başka kartları işaret ettikçe onların köşesine de G harfi koyun. (3 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

İşaret edilen kartları ve ilişkideki güç uygulama potansiyellerini tartışın. Gençlere duygusal ilişkilerde gücün farklı şekillerde görülebileceğini aktarın. Yaş, cinsiyet, etnik köken, akademik başarı, fiziksel özellikler, ekonomik durum, sosyal statü gibi özelliklerin güç aralığı yaratabileceğini söyleyin ve ekleyin: "Bazen kişiler bir güç olduğunun farkındadırlar ve bu gücün kötüye kullanımı yoktur. Ama bazen güç farklılığı güvensiz, hatta şiddet içeren bir ilişkiye dönüşebilir." Bu yüzden ilişkide bir güç aralığı hissedildiğinde bunu konuşmanın önemini vurgulayın. (6 dakika)

Yönerge 3:

Gruba çalışmanın son aşamasına geçeceğinizi söyleyin ve her çiftten tahtadan kendi yapıştırdıklarından farklı bir kart alıp yerlerine oturmalarını isteyin. Aldıkları kartın yerini ve neden orada olduğunu beraber tartıştıktan sonra, kartın arkasındaki 2. soruyu yanıtlamalarını isteyin. Yanıtlarken somut adımlar, davranışlar önermelerini isteyin. (2 dakika) Her grup kartını alıp yerine geçtikten sonra çalışmayı başlatın. (5 dakika)

Bilgilendirme ve Değerlendirme:

Her grup tamamladığında, çiftlerden 2. soruya verdikleri cevapları büyük grupta paylaşmalarını isteyin. Paylaşım sırasında ortaya çıkan güvenli ilişkiye dair karakteristik özellikleri tahtadaki "Güvenli İlişki" yazısının altına sıra-

layın. Örneğin "Birbirlerinin telefonlarını kontrol etmeyi bırakmalılar" dediklerinde tahtaya "güven/inanç/dürüstlük" yazıp parantez içinde 'telefonlar' yazabilirsiniz. Aynı özellik başka cevaplarda tekrar gelirse yanına + işareti koyun. Herkes tamamladığında gruba listeye baktıklarında ne düşündüklerini sorun. (Her çalışmada liste farklılık gösterecektir.) (6 dakika)

Şu soruları sorabilirsiniz:

- En çok + alan özellik sizi şaşırttı mı?
- Eklemek istediğiniz, söylenmemiş, ilişkiyi daha güvenli yapabilecek özellikler var mı?
- Sizce bir ilişkide bu özelliklerden hangisini/hangilerini oluşturmak diğerlerine göre daha zor, hangileri daha kolay?
- Güç/güç aralığı/güç farklılığı kavramlarıyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Bu listede bu kavramların yansımaları görüyor musunuz?

Temel Mesajlar:

- İlişkilerdeki güç aralığını sorgulamak önemlidir. Eğer kişiler arasında güç eşitsizliği varsa, ilişkinin şiddet içeren bir noktaya ulaşma riski daha yüksek olabilir.
- İlişkileri güvenli ve güvensiz hale getiren özellikleri bilmek kişinin yaşadığı ilişkiyi gözden geçirebilmesi ve değerlendirebilmesi açısından önemlidir.
- İlişkiler içinde sıkça rastlanan, ilişkinin doğal bir parçası sanılan, normalleştirilmiş, sorgulanmayan birçok davranış güvenli ilişkiler açısından risk taşımaktadır.
- Her ilişki biricik ve her bireyin ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Birine güvenli gelen bir davranış, bir başkasına zarar verebilir.
- Açık iletişim, saygı, destek, eşitlik gibi özellikler ilişkiyi daha güvenli hale getirir.

Toparlama ve Sonlandırma:

İlişkilerin birbirinden farklı olabildiğini, fakat tahtadaki bu listede görüldüğü gibi hepimizin hemfikir olduğu, ilişkiyi güvenli ve güvensiz yapan bazı özelliklerin olduğunu söyleyin. Güvenli ilişki yaşayan kişilerin; yaşadıkları ilişki içinde kendilerini iyi hissedebileceklerini, zarar görmeyeceklerini; ilişkilerinin aile, okul, arkadaş gibi sosyal çevrelerine olumsuz etkisinin olmayacağını vurgulayarak çalışmayı sonlandırın. (5 dakika)

Kolaylaştırıcı için İpuçları:

- Grup ilkelerini belirlerken kitabın güvenli alan oluşturma kısmından (sayfa 69) faydalanabilirsiniz.
- Çalışma birkaç aşamadan oluşmaktadır. Akışı zamanınıza göre şekillendirebilirsiniz.

* Bu çalışma hazırlanırken; www.advocatesforyouth.org sitesinden yararlanılmıştır.

KAYNAKÇA

Love is Respect

<https://www.loveisrespect.org/>

Futures Without Violence

<https://www.futureswithoutviolence.org>

Love is Not Abuse, A Teen Dating Abuse Prevention Curriculum

<https://www.breakthecycle.org/sites/default/files/pdf/lina-curriculum-high-school.pdf>

Love = Respect, A Guide to Teen Relationships For Adult Allies

<https://www.catalystdvservices.org/pdf/teen-booklet.pdf>

Cinsel Şiddet Kavramlar Sözlüğü

<https://bunuyapabiliriz.tumblr.com/kavramlar>

Sharon Martin Counseling

<https://sharonmartincounseling.com/>

Liseli Gençler ve Akran Zorbalığı: İstanbul Örneği

Genç Hayat Vakfı, 2015

UYGULAMALAR

Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi, Toplumsal Cinsiyet Konuşmaları Gençleri Etkileyen Toplumsal

Cinsiyete Dayalı Şiddet Hakkında Bir Kılavuz

<https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/toplumsalcinsiyetkonusmalari.pdf>

Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği, ÖTEKİLEŞTİR-ME Nefret Suçlarının

Önlenmesi için Çocuklara ve Gençlere Yönelik İnsan Hakları Eğitimi El Kitabı

<https://www.ozguder.org.tr/foto/files/elkitabı.pdf>

Futures Without Violence

<https://www.futureswithoutviolence.org>

Dating Matters: Understanding Teen Dating Violence Prevention

<https://vetoviolence.cdc.gov/dating-matters>

Advocates for Youth

<https://www.advocatesforyouth.org>

YARARLI KAYNAKLAR

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti, Eğitimciler için

Bilgilendirici Broşür

<https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/flort-brosur-internet.pdf>

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Şiddet Bir Sınırı Aşmaktır Gençlerin Toplumsal Cinsiyet ve Flört

Şiddetine Yönelik Algıları Araştırma Raporu

<https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/arastirma-raporu.pdf>

Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi, Toplumsal Cinsiyet Konuşmaları Gençleri Etkileyen Toplumsal

Cinsiyete Dayalı Şiddet Hakkında Bir Kılavuz

<https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/toplumsalcinsiyetkonusmalari.pdf>

İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, Pusula: Gençlerle İnsan Hakları

Eğitimi Kılavuzu

https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/13/pusula_istanbulbilgiuniversitesiyayinlari.pdf

Kaos GL, LGBTİ Öğrencileri Aile ve Okul Çıkmazına Karşı Nasıl Korunmalı Öğretmenler için Eğitim

Broşürü

<https://www.sosyalbilimler.org/wp-content/uploads/2017/01/LGBTI%CC%87-Eg%CC%86itim.pdf>

Şiddetsizlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Kolaylaştırıcılar İçin Şiddetsiz Yöntemler El Kitabı

<https://siddetsizlikmerkezi.org/kolaylastiricilar-icin-siddetsiz-yontemler-el-kitabi-cikti/>

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Flört Şiddeti

<https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti>

TOG Genç Kadın Fonu, Flört Şiddeti

<https://drive.google.com/file/d/0B8DeEXI8mJ3NY1p5LUkwVWd1U3M/view>

TOG, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Rehberi

<https://drive.google.com/file/d/0By6IYUG1Ryhec0ZzSIU2WU1ISDA/view>

40Tilki Kadın İnisiyatifi

<https://40tilkiblog.wordpress.com/>

Hayattayım, Cinsel İstismardan Hayatta Kaldım

<https://cinsel-istismardan-hayatta-kaldim.blogspot.com.tr/>

Love is Respect, Empowering Youth to End Dating Abuse

<https://www.loveisrespect.org/>

That's Not Cool, Decreasing Teen dating Violence Online

<https://thatsnotcool.com/>

Cinsel Şiddetle
Mücadele
Derneği

Kingdom of the Netherlands

cinselsiddetlemucadele.org

projenevarneyok

projenevarneyok